

Framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðra
Umsögn

Nefndarsvið Alþingis
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akranesi 17.02. 2012

Efni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Vísað er til tölvupósts nefndarsviðs Alþingis, dags.: 2. Febrúar sl. Þar sem óskað er umsagnar Akraneskaupstaðar um ofangreinda þingsályktun.

Eins og fram kemur í athugasemdum við þingsályktunartillöguna þá komu fram athugasemdir fjölda aðila sem fjölluðu um breytingar á lögum um málefni fatlaðra, að frumvarpið hafi ekki gengið nógu langt við að innleiða réttarbætur til handa fötluðu fólki og færa löggjöf um málaflökkinn til samtímans. Þá var einnig gagnrýnt að markmið Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks náist ekki að fullu með breytingunum. Jafnframt er í athugasemdunum vísað í úttekt Ríkisendurskoðunar frá ágúst 2010, en í þeirri skýrslu bendir stofnunin á ýmsa þætti sem hún telur ábótavant.

Almennt um framkvæmdaáætlunina

Það er fagnaðarefni að tekið sé á réttindamálum fatlaðs fólks með þeim hætti sem fram kemur til framkvæmdaáætluninni. Í raun er það löngu tímabært að slík áætlun liti dagsins ljós. Slík áætlun hefði átt að vera tilbúin áður en yfirfærsla málaflökks fatlaðra varð þar sem þessi áætlun byggir á tímasettum, mælanlegum markmiðum ásamt kostnaðargreiningu sem hefði átt að vera grundvöllur að þeim samningi sem gerður var við sveitarfélög við yfirfærslu málaflökksins.

Fyrir þó nokkrum árum lá fyrir svipuð framkvæmdaáætlun á vegum Velferðarráðuneytisins sem bar yfirskriftina „Mótum framtíð“. Sú áætlun var aldrei samþykkt en það er fagnaðarefni að hluti þeirrar áætlunar kemur fram í núverandi framkvæmdaáætlun.

Umsagnarbeiðnin hefði mátt koma fyrir eða lengri tími yrði gefinn til að veita umsögn. Það hefði verið gott að geta haft meira svigrúm til að skoða áætlunina þar sem um mjög mikilvægan þátt er að ræða til að bæta þjónustu við fatlað fólk.

Það jákvæða í þessari framkvæmdaáætlun er að tekið er á öllum þáttum sem viðkoma almennt þátttöku að samfélaginu. Réttindi hins fatlaða eru í hávegum höfð og tekið mið að markmiðum SP um réttarstöðu fatlaðra á Íslandi.

Aftur á móti vantar tengingu við fjármagn sem nú þegar er veitt í málaflökkinn. Útfærsla framkvæmdaáætlunarinnar kostar fjármagn sem samkvæmt þessu á að vera „innan ramma“ og þá hljóta sveitarfélög að bera ábyrgð á þeim kostnaði.

Einnig þarf að gæta þess þar sem auglýstir verða styrkir í tengslum við áætlunina að jafnræðis sé gætt og fólk fái tækifæri á að taka þátt hver sem er á landinu.

Í athugasemdum við þingsályktunartillöguna kemur fram umfjöllun um mat á kostnaðaráhrifum. Þar kemur fram að framkvæmdaáætlunin muni hafa í för með sér kostnaðarauka fyrir þá aðila sem eiga að sjá um undirbúning og framkvæmd stefnunnar. Ekki hefur verið lögð vinna í ítarlegt kostnaðarmat einstakra liða aðgerðaráætlunarinnar. Það er nauðsynlegt að ítarlegt kostnaðarmat liggi fyrir varðandi einstaka greinar áætlunarinnar. Aftur á móti getur framkvæmdaáætlunin orðið ákveðinn leiðarvísir um vinnulag, vinnuaðferðir og

markmiðssetningu einstakra þátta innan hennar sem ekki leiðir til kostnaðarauka. Einnig geta einhver markmið áætlunarinnar verið framkvæmt án þess að þau leiði af sér kostnaðarauka.

Umsögn um einstakar greinar áætlunarinnar.

Hér á eftir verður gefin umsögn um einstaka greinar áætlunarinnar. Eingöngu er fjallað um þær greinar sem þótti ástæða til að gera athugasemdir við.

A Aðgengi

Því er fagnað að aðgengi skuli vera skilgreint sem aðgengi að allri almennri þjónustu sveitarfélagsins. Gott fyrir sveitarfélögin og aðra opinbera aðila að vinna eftir samræmdum áherslum og verklagsreglum sem í gildi eru.

A1. Manngert umhverfi

Við gerð úttektar verði stuðst við samræmdar úttektarreglur sem gilda fyrir öll sveitarfélög. Er mjög mikilvægur þáttur þar sem einnig er verið að gera úttekt á aðgengi til upplýsinga, aðgengi að heimasíðum, að opnum svæðum og fleiri þáttum sem fatlaðir eiga að fá tækifæri til að njóta og nýta.

A2. Almenningsamgöngur

Tryggja þarf jafnt aðgengi að almenningssvögnum innan sveitarfélags svo og frá sveitarfélagi til næsta þéttbýliskjarna (Akranes/Reykjavík). Framkvæmdaáætlunin á að taka á með hvaða hætti minni sveitarfélög bjóða upp á aðgengi í almenningssamgöngur. Það á að koma skýrt fram að fötluðum sé gert kleift að ferðast með almenningssamgöngum alveg óháð því hvort um er að ræða stofnleiðir eða ekki.

A4. Akstursþjónusta

Á minni svæðum þarf að skoða með hvaða hætti hægt er að samnýta sérhæfða akstursþjónustu og almenningssamgöngur. Sérstaklega þarf það að koma fram í aðgerðaráætlun með hvaða hætti lítil sveitarfélög ætla að útfæra slíka akstursþjónustu. Mjög gott að slíkt komi fram í aðgerðaráætlun hvers þjónustusvæðis.

A5. Upplýsingar

Mjög tímabært að sveitarfélög taki upp aukið aðgengi að heimsíðum sínum og að öðrum upplýsingum innan sveitarfélagsins. Það er réttur hvers manns að geta nýtt sér upplýsingar á slíkum miðlum. Breyting á heimsíðum sveitarfélaga getur nýst jafnt þeim sem eru fatlaðir, erlendir ríkisborgarar og eldri borgarar.

A 6. Menntastofnanir

Bæta þarf inn í texta: „*Huga þarf að þeim sveigjanleika sem verður að vera til staðar í starfi með fötluðum nemendum, þ.e.a.s. þarfir þess fatlaða geti haft forgang umfram skipulag skólastarfsins*“.

B Atvinna

B1-B3

Fjallað er um atvinnuþátttöku á almennum vinnumarkaði, atvinnu með stuðningi og virkniúrræði. Fram að yfirfærslu málaflokks fatlaðra til sveitarfélaga var slík þjónusta veitt af hendi Svæðisskrifstofa eða sjálfseignarstofnana/sjálfstæðra rekstraraðila. Staðreyndin er sú að allir þessir þjónustuþættir voru reknir á flestum svæðum með mismunandi útfærslum. Oft á tíðum voru þessi úrræði beintengd vinnu og hæfingarstöðum fyrir fatlað fólk. Á stærri svæðum var atvinna með stuðningi rekin sem sérstök rekstrareining.

Vægi vinnustaða fyrir fatlaða er því mikil og eftir því er tekið að ekki er minnst á þessa vinnustaði sam úrræði í atvinnumálum fatlaðs fólks í þessari framkvæmdaáætlun.

Þessir vinnustaðir skipta mjög miklu máli í þjónustunni og ættu að geta nýst til að bjóða upp á tengingu við hinn almenna vinnumarkað. Innan þessara vinnustaða hefur myndast mikil sérhæfð þekking á atvinnumálum fatlaðs fólks sem nauðsynlegt er að nýta í framtíðinni. Það á

að byggja ofan á þá þjónustu sem nú er til staðar. Þessir vinnustaðir hafa í gegnum tíðina veitt fjölbreytta þjónustu, s.s. hæfingu/virkni, atvinnu með stuðningi, starfsþjálfun og veitt stuðning við atvinnuþátttöku á almennum vinnumarkaði.

Í áætluninni er Vinnumálastofnun gerð ábyrg fyrir framkvæmdum í atvinnuúrræðum fatlaðs fólks. Enn er óvissa um hvar atvinnumál fatlaðra verða í framtíðinni. Samstaða hefur ekki náðst í því að ákveða hver mun fara með yfirstjórn atvinnumála í framtíðinni. Eins og staðan er í dag þá eru sveitarfélög ábyrg fyrir atvinnumálu og því þarf að leggja áherslu á að þau verði ábyrgðaraðilar og Vinnumálastofnun samstarfsaðili.

Það er tillaga að kortlagt verði hvar núverandi þjónustukerfi er statt, hvar erum við stödd í atvinnumálum fatlaðs fólks og byggja framkvæmdaáætlun út frá því.

B 4-B5 Nýsköpunar og frumkvöðlastarf-Hugbúnaðar og tæknigeirinn

Eðlilegt að ábyrgð sé á vegum Vinnumálastofnunar. Þessum þætti í framkvæmdaáætluninni er fagnað. Þetta gefur fötluðu fólki kost á að koma hugmyndum sínum og þekkingu á framfæri með stuðningi Vinnumálastofnunar. Víða um land eru farnar af stað frumkvöðlasmiðjur fyrir afmarkaða hópa og nauðsynlegt að byggja ofan á það sem fyrir er í sveitarfélögum í stað þess að koma af stað nýju „kerfi“.

C Félagsleg vernd/sjálfstætt líf

Í almenna textanum er fjallað um að þjónusta þurfi að vera heildstæð, sveigjanleg og einstaklingsbundin og taka til allra þátta lífsins. Bæti þyrfti við t.d. eftirfarandi texta: Til staðar skulu vera þjónustuteymi þar sem notandinn hefur tækifæri á að fara yfir sín mál og samræma þjónustuna með þeim sem veita þjónustuna og með talsmanni.

C1-C5

Þarna er tekið á almennum réttindum sem eru svo ofarlega í umræðunni í dag. Fram kemur í lið C3 að biðlisti eigi að vera að hámarki 12 mánuðir. Þetta ákvæði mætti gilda um fleiri þætti þjónustunnar, ekki bara á heimilum fólks. Nýta mætti áætlanagerð um hvernig mæta eigi þörf fyrir þjónustu á heimilum, fyrir fleiri þjónustuþætti.

Í C4 þyrfti Hjálpartækjamiðstöðin að gera skýra áætlun um hvernig fræðslu verður sinnt.

C6. Val um búsetu

Það er mjög gott að auka aðgengi fatlaðs fólks að lánum á hagstæðum kjörum til íbúðakaupa. En til þess að svo megi verða þyrfti að koma inn í framkvæmdaáætlunina ákvæði um að skoða Lögræðislögin nr. 71/1997 í þessu samhengi. Ef 4. gr. er skoðuð þá kemur fram að svipta megi mann lögræði ef hann „er ekki fær um að ráða persónulegum högum síðnum eða fé vegna andlegs vanþroska...“. Það þarf að tryggja að fólk geti tekið lán til íbúðakaupa og geti skuldbundið sig til þess án þess að eiga á hættu að missa hluta af lögræði sínu. Þetta þyrfti að skoða samhliða.

C8. Heildræn þjónusta við fötluð börn og fjölskyldur þeirra

Fram komi að „áætlun verði unnin og endurskoðuð reglulega í þjónustuteymi sem myndað er kringum barnið. Í því eiga að sitja foreldrar/forráðamenn og þeir þjónustuaðilar sem tengjast barninu“.

Við bætist liður C9 sem er sambærilegur við lið C8 en fjallar um heildræna þjónustu við fullorðið fólk með fötlun.

Hinn fatlaði eigi rétt á að gerð verði þjónustuáætlun sem skal unnin af þjónustuteymi. Í því sitji notandinn, talsmaður hans ásamt þeim þjónustuaðilum sem honum tengjast.

Aðrar greinar framkvæmdaáætlunarinnar eru mjög góðar og ekki talin ástæða til að fara sérstaklega í hverja og eina þeirra. Þær taka á heilbrigði, ímynd, þekkingu og fleiri mikilvægum þáttum sem nauðsynlegir eru og til bóta að skuli vera komnir inn í sérstaka framkvæmdaáætlun fyrir afmarkaðan hóp samfélagsins.

F.h. Akraneskaupstaðar
Laufey Jónsdóttir verkefnastjóri heimaþjónustu

Sendandi: Félagsmálaráð Akureyrarbæjar

Akureyri 17.02.2012

Alþingi - Nefndarsvið

140. löggjafarþing 2011 – 2012.
Þingskjal 682 – 440. mál.

Umsögn félagsmálaráðs Akureyrarbæjar um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Félagsmálaráð Akureyrarbæjar styður framkomna tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014. Lýsir félagsmálaráð sig sammála stefnu þeirri sem fram kemur í tillögunni undir slagorðinu „EITT SAMFÉLAG FYRIR ALLA”. Telur félagsmálaráð að stefnan sé góður vegvísir, hún gefi yfirsýn og lýsi vel væntingum og kröfum sem gerðar eru til framkvæmdaáðila þjónustunnar. Hins vegar verður að benda á að víða er gert ráð fyrir að kostnaður sé innan ramma sem telja verður óraunhæft í mörgum tilvikum. Þar sem gert er ráð fyrir fjármagni þarf að tryggja aðkomu sem flestra þjónustusvæða.

Gera má athugasemd við fyrstu málsgrein í I. kafla en þar er m.a. talað um viðurkenningu á fötlun sem hluta af mannlegum margbreytileika og mannlegu eðli. Lagt er til að síðari hluti setningarinnar falli út.

Í II. kafla, lið **B** er m.a. sagt að starf á vinnumarkaði stuðli að fjárhagslegu sjálfstæði einstaklingsins og vinni gegn fátækt. Í lið **C** segir að fötludu fólki skuli tryggt jafnrétti og sambærileg lífskjör á við annað fólk og að barist verði gegn fátækt. Það kemur hinsvegar hvergi fram með hvaða ráðum á að berjast gegn fátækt og tillögur þar um er hvergi að finna. Án hugmynda eða tillagna um þennan grundvallarþátt missir þingsályktunartillagan marks. Til að draga úr fátækt þarf að öllu jöfnu að auka ráðstöfunartekjur fólks og hjá þeim sem hafa skerta eða enga vinnugetu eru örorkubæturnar einu tekjurnar. Þeir sem hafa einhverja vinnugetu og finna starf við sitt hæfi þurfa að búa við lágt frítekjumark Tryggingastofnunar auk þess sem fólk greiðir eðlilega skatta af sínum tekjum. Það verður því harla lítið eftir í vasa fólks og margir örorkulífeyrisþegar eru fastir í fátækragildru vegna þess að þeim er gert ómögulegt að bæta fjárhagsstöðu sína. Almennt er viðurkennt að fjárhagslegt sjálfstæði sé lykill að jafnrétti og jafnræði fólks.

Hvað varðar framkvæmdaáætlunina í III. kafla gerir félagsmálaráð eftirfarandi athugasemdir við einstök málsvið hennar:

A. Aðgengi.

A.1 Manngert umhverfi

Félagsmálaráð telur mjög þarft að gerð verði úttekt á aðgengismálum en gerir athugasemdi við að kostnaðurinn sé talin innan ramma. Slík úttekt mun hafa í för með sér fjárútlát fyrir sveitarfélög og því mikilvægt að kostnaður sé metin.

A.2 Almenningsamgöngur

Félagsmálaráð leggur til að í stað þess að fyrir árslok 2014 verði boðið upp á strætisvagna sem aðgengilegir eru hreyfihömluðum á tilteknum áætlanaleiðum á stofnleiðum, verði markmiðið sett á algilda hönnun, þ.e. að strætisvagnar uppfylli þessi skilyrði innan ákveðins árafjölda (t.d. við endurnýjun bílaflotans). Hafi það kostnaðarauka í för með sér verði hann metið.

B. Atvinna.

Í inngangi að tillögum um atvinnumál fatlaðs fólks koma fram mjög háleit markmið sem auðvelt er að taka undir. Þó verður að setja þann fyrirvara að ekki hefur verið gengið frá samkomulagi um framtíðarskipan atvinnumála fatlaðra eins og gert var ráð fyrir við yfirfærslu málaflokks fatlaðra til sveitarfélaga um áramót 2010/2011. Atvinnumál fatlaðra voru færð til sveitarfélaganna ásamt annarri þjónustu í málaflokknum og nú liggur ekkert fyrir annað en að sveitarfélögin beri ábyrgð á atvinnumálunum. Í þessu sambandi má benda á að Akureyrarkaupstaður hefur rekið málaflokk fatlaðra (þ.m.t. atvinnumál) sem reynslu-sveitarfélag og með þjónustusamningum við ríkið frá 1997 og samþætt þjónustuna annarri félagsþjónustu með góðum árangri.

Þegar farið er að rýna í tillögurnar sjálfar og þær bornar saman við lagatexta úr lögum um málefni fatlaðs fólks þá virðist skorta samræmi milli núverandi löggjafar og þessarar framkvæmdaáætlunar. Í þessum tillögum kemur ekkert fram um hæfingu og iðju og ekki heldur um sérhæfða vinnustaði fyrir fatlað fólk (vernduð vinna). Ákvæði um starfsþjálfun og starfsendurhæfing eru heldur ekki að finna í ályktuninni. Að mati félagsmálaráðs þarf að koma skýrt fram ef að breyta á orða- og hugtakanotkun frá því sem verið hefur og t.d. að nota virkniúrræði yfir allt það sem ekki er nefnt; hæfingu, starfsþjálfun, starfsendurhæfingu og verndaða vinnu. Virkniúrræði hefur sterka skýrskotun í þau úrræði sem Vinnumálastofnun hefur verið að þróa og býður nú upp á fyrir afmarkaðan hóp fólks, þ.e. þá sem eiga rétt á atvinnuleysisbótum. Ef leggja á niður sérúrræði/þjónustu sem nú er í boði fyrir fatlað fólk þá þarf það að koma skýrt fram.

Þegar hver tillaga er skoðuð fyrir sig þá kemur margt jákvætt fram eins og í tillögum *B.1 Atvinnuþátttaka á almennum vinnumarkaði* og *B.2 Atvinna með stuðningi*, þ.e. að fötluðu fólki sé gert kleift að vinna á almennum vinnumarkaði með eða án aðstoðar. Varðandi virkniúrræði fyrir fatlað fólk sbr. *B.3 Virkniúrræði*, er með öllu óljóst hvað átt er við. Í *B.4 Nýsköpunar- og frumkvöðlastarf* og *B.5 Hugbúnaðar- og tæknigeirinn*, væri rétt að byggja á hinu almenna í stað þess að búa til sértækt fyrir fólk með fötlun. Eðlilegt væri að sú nýsköpun og frumkvöðlastarf sem til er í landinu yrði styrkt til að ýta undir að fatlað fólk nýti sér þær leiðir sem aðrir í þjóðfélaginu fara. Að byggja úrræði sérstaklega fyrir fatlað fólk er varla í anda þess að eitt samfélag sé fyrir alla.

C. Félagsleg vernd/sjálfstætt líf – Tillaga að heiti kaflans breytist og verði Sjálfstætt líf

C.3. Aðgengi að þjónustu.

Félagsmálaráð telur það vera metnaðarfullt markmið að bið eftir þjónustu verði aldrei meiri en 12 mánuðir en vekur athygli á ýmsum utanaðkomandi hindrunum sem getur komið í veg fyrir að það náist, s.s. skipulags- og deiluskipulagsferli, bið getur orðið eftir að fá miðlægt þjónustumat (SIS mat) og óvissa um fjárframlög sértækrar þjónustu.

C.4 Hjálpartæki/tæknilausnir

Félagsmálaráð telur markmiðið mjög framsækið en leggur til að mælikvarðinn breytist og verði: „*Hlutfall starfsfólks þjónustusvæða og notenda sem hafa fengið fræðslu og fjöldi notenda sem nýta hjálpartæki/tæknilausnir*”.

C.6 Val um búsetu.

Félagsmálaráð er sammála því að aðgengi fatlaðs fólks að lánnum á hagstæðum kjörum verði aukið og leggur til að þetta markmið nái einnig til foreldra fatlaðra barna með miklar sérþarfir. Jafnframt að sú breyting verði gerð að ábyrgðin á framkvæmdinni liggi hjá Íbúðalánasjóði og velferðarráðuneytinu en samstarfsaðili verði þjónustusvæði.

C.8 Heildræn þjónusta við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.

Varðandi heildræna þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra þá styður félagsmálaráð hana heilshugar. Það á að sjálfsögðu að styrkja foreldra eins og þeir geta til að hafa börnin sín heima eins lengi og hægt er. Skv. nýrri reglugerð um þjónustu við fatlað fólk á heimilum sínum er ekkert minnst á börn og virðist ekki gert ráð fyrir vistheimilum fyrir þau. Það er ljóst að börn geta ekki alltaf verið hjá foreldum sínum til 18 ára aldurs og í þeim tilvikum er nauðsynlegt að ferli liggi fyrir, þ.e. hvar liggur meginábyrgð á því að búa til úrræði og hvernig fjármögnun er háttað.

D. Heilbrigði.

D.2 Geðheilbrigðisþjónusta.

Félagsmálaráð telur mikla þörf á að auka og bæta aðgengi að geðheilbrigðisþjónustu í nærumhverfi einstaklings og tekur undir að brýnt sé að sálfræðimeðferð sé aðgengileg, óháð efnahag. Það mun hins vegar kosta fjármuni og því er lagt til að áætlað verði fyrir þeim kostnaði.

C.3 Þjálfun og endurhæfing.

Lagt er til að auk þeirra fagstétta sem taldar eru upp í markmiðinu bætist við félagsráðgjafar, sálfræðingar og þroskaþjálfar.

C.4 Sértekur vandi

Óljóst er um hvaða hópa er verið að fjalla og því er lagt til að þeir verði taldir upp. Jafnframt að ábyrgðin liggi hjá Landlækni og velferðarráðuneytinu. Hvað samstarfsaðila varðar er lagt til að við bætist Landsspítalinn og Sjúkrahúsið á Akureyri.

E. Ímynd og fræðsla

E3 Fræðsla til starfsfólks og kjörinna fulltrúa sveitarfélaga

Markhópur fræðslunnar er of þröngur. Nauðsynlegt er að fræðslan nái einnig til starfsfólks leik- og grunnskóla og íþrótta- og tómstundamála eða til allra starfsmanna sem sinna þjónustu við fólk bæði með og án fötlunar.

G. Menntun.

G.3 Styrkir til fatlaðra nemenda.

Með aukinni þátttöku fatlaðs fólks á almennum vinnumarkaði fer sá hópur minnkandi sem á ekki rétt í starfs- og endurmenntunarsjóðum stéttarfélaga og hjá lífeyrissjóðum. Hópurinn

hefur einnig minnkað vegna þess að víða, m.a. á Plastiðjunni Bjargi/Iðjulundi hér á Akureyri greiða þeir sem eru í starfsþjálfun og verndaðri vinnu í stéttarfélag og lífeyrissjóð. Þeir sem eftir verða eiga þá rétt í hinum nýja sjóði og hægt verður að leggja niður styrki skv. 27. gr. laga um málefni fatlaðs fólks.

H. Þáttaka.

H3 Fatlaðir foreldrar.

Greinin er óljós, hvaða hóp foreldra er verið að fjalla um og hvers konar þjónusta. Velta má því upp hvort almenn lög ná ekki yfir þennan stuðning s.s. barnaverndarlög og lög um félagsþjónustu sveitarfélaga.

Virðingarfyllst,
f/h félagsmálaráðs Akureyrarbæjar

Soffía Lárusdóttir, framkvæmdastjóri búsetudeildar, netfang: soffia@akureyri.is
Guðrún Sigurðardóttir, framkvæmdastjóri fjölskyldudeildar, netfang: gudruns@akureyri.is

From: Jón Valgeirsson [Jon@fludir.is]
Sent: 3. febrúar 2012 09:45
To: Nefndasvið umsagnir
Subject: umsögn

Alþingi
Erindi nr. P 140/979
komudagur 3.2.2012

Sæl

Hér sendist bóknun hreppsnefndar frá 2. feb. sl. vegna beiðni um umsögn um þingsályktun um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðra.

Önnur mál:

1. Velferðarnefnd Alþingis: Beiðni um umsögn.

Oddviti kynnti beiðni frá Velferðarnefnd Alþingis um beiðni um umsögn um þingsályktun um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014. Hreppsnefnd vísar málinu til umsagnar Velferðarnefndar Árnesþings.

Kveðja

JGV

Jón G. Valgeirsson
sveitarstjóri
480-6600
jon@fludir.is

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 15. febrúar 2012

Efni: Umsögn BSRB um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, þskj. 682 – 440. mál.

BSRB fagnar skýrri markmiðasetningu og framkvæmdaáætlun varðandi réttindi fatlaðs fólks til jöfnunar þeirra. Á þeim sviðum er varða félagslega vernd/sjálfstætt líf í lið C.1 og C.5 og ímynd og fræðslu í E lið vill bandalagið vekja athygli á mikilvægi þess að litið verði til réttinda starfsmanna jöfnum höndum við þróun þess úrræðis. Fjöldi félagsmanna BSRB starfar að málefnum fatlaðra á ýmsum sviðum og nú þegar að einhverju marki við notendastýrða persónulega aðstoð þrátt fyrir að ekki hafi verið útfært með nægilega skilmerkilegum hætti hvernig best fari um réttindi bæði notanda og starfsmanns.

Varðandi lið E.4 og E.5 bendir bandalagið góðfúslega á nám Fræðslusetursins Starfsmenntar sem hefur boðið upp á námskeiðin stuðningsfulltrúi I og II sem ef til vill getur nýst ráðuneytinu í þróun fræðslunnar. Áralöng reynsla er komin á námskeiðin sem hafa gefist vel og eflt og styrkt stuðningsfulltrúa í starfi við málefni fatlaðra. Þá má einnig vekja athygli á þeim einstaklingum sem þegar hafa menntað sig á þessu sviði í ljósi átaks varðandi fræðslu en eftir flutning verkefna málefna fatlaðra frá ríki til sveitarfélaganna hafa nýráðningar verið með öðrum hætti og að nokkru verið leitað annarrar hæfni en þeirra sem hafa sótt slík námskeið.

Fyrir hönd BSRB

Helga Jónsdóttir
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 140/1065
komudagur 16-2. 2012

Pórshamri v/Templarasund
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 16. febrúar 2012
2012010113

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014 - 440. mál.

Efni: Umsögn Barnaverndarstofu um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, 440. mál.

Barnaverndarstofa vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 1. febrúar sl., þar sem stofunni var gefið tækifæri á að gefa umsögn tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, 440. mál. Þakkar Barnaverndarstofa fyrir að fá tækifæri til þess að tjá sig um efni tillögunnar. Beðist er velvirðingar á töfum á að skila umsögninni til velferðarnefndar.

Barnaverndarstofa gerir þá athugasemd eina við tillöguna að vandséð er að setja það markmið að öll börn alist upp í fjölskyldu. Frá því að málefni fatlaðra færðust frá ríki til sveitarfélaga hafa vistanir fatlaðra barna verið á hendi barnaverndaryfirvalda, enda verða vistanir barna utan heimilis eftir flutninginn að vera á grundvelli barnaverndarlaga nr. 80/2002. Inn á borð Barnaverndarstofu hafa komið mál fatlaðra barna sem sökum fötlunar sinnar er nauðsynlegt að vista utan heimilis og er í sumum tilfellum nauðsynlegt að útbúa sérstakar stofnanir á grundvelli 84. gr. barnaverndarlaga þar sem umönnunarbörf barnsins er meiri en hægt er að ætla fjölskyldu að sinna. Telur Barnaverndarstofa því nauðsynlegt að gert sé ráð fyrir vistunum barna utan heimilis í þeirri framkvæmdaáætlun sem liggur nú fyrir þinginu.

Í þessu sambandi bendir Barnaverndarstofa velferðarnefnd Alþingis jafnframt á að ákvæði barnaverndarlaga henta að mörgu leyti illa þegar vista þarf fötluð börn utan heimilis. Einungis er heimilt að vista börn utan heimilis í ár í senn og að tveimur árum liðnum er gert ráð fyrir því að ef börn snúa ekki aftur á heimili sitt þá fari börn í varanlegt fóstur þar sem forsjá færir frá foreldrum til barnaverndarnefndar. Gera barnaverndarlög þannig ekki ráð fyrir að hægt sé að vista börn utan heimilis um lengri tíma (jafnvel í nokkur ár) en gera ráð fyrir að forsjárskyldur foreldra haldist með þeim réttindum og skyldum sem því fylgja bæði skv. barnalögum og barnaverndarlögum. Þekkir Barnaverndarstofa því dæmi þess að börn eru ítrekað vistuð í tímabundnu föstri langt út fyrir þann tveggja ára ramma sem lög og reglugerðir gera ráð fyrir. Lifa börnin og foreldarnir þá ávallt í óvissu um hvað muni taka við að árinu liðnu. Getur slík óvissa barna um framtíð sína ekki verið í samræmi við ákvæði sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins og er að auki til þess fallin að valda bæði foreldrum og börnum kvíða og vanlíðan.

Barnaverndarstofa veitir velferðarnefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á og er reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar verði óskað eftir því.

Virðingarfyllt
f.h. Barnaverndarstofu

Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu

Alþingi
Erindi nr. þ 149/1402
komudagur 7.3.2012

Alþingi

Austurstræti 6-8
150 Reykjavík

Reykholti, 6. mars 2012
1203010 SHJ

Efni: Umsögn um 440. mál frá velferðarnefnd Alþingis

Byggðaráð Bláskógabyggðar tók erindið fyrir á fundi sínum þann 23. febrúar 2012 og var eftirfarandi bókað við afgreiðslu erindisins:

440. mál frá velferðarnefnd Alþingis; þingsályktun um framkvæmdaáætlun í málefnum fáttaðs fólks til ársins 2014.
Lögð fram tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fáttaðs fólks til ársins 2014.
Byggðaráð vísar til umsagnar velferðarnefndar Árnesþings, sem lögð var fram með fundargerð velferðarnefndar í dagskrárlit 1.3, og tekur undir umsögn nefndarinnar.

Þessi afgreiðsla byggðaráðs var síðan staðfest af sveitarstjórn Bláskógabyggðar þann 1. mars 2012

Virðingarfyllst,

Valtýr Valtýsson
Sveitarstjóri Bláskógabyggðar

Alþingi
Erindi nr. P 140/1048
komudagur 15.2.2012

Alþingi
Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík 15 febrúar 2012.

Efni: Athugasemdir Blindrafélagsins við þingsályktunartillögu um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 2012 – 2014

Umsögn Blindrafélagsins um þingsályktunartillögu um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks er þrískipt:

1. Almenn umsögn um tillöguna.
2. Umsögn um mikilvægi þess að lög verði sett sem banna mismunun vegna fötlunar.
3. 33 grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.
4. Athugasemd og breytingartillaga við þann þátt framkvæmdaáætlunarinnar sem snýr að upplýsingaaðgengi.

1. Almennt um tillöguna

Blindrafélagið fagnar framlagningu þessarar tillögu og lýsir sig í sammála efni hennar í öllum meginatriðum. Hér er um að ræða fyrstu alvöru stefnumörkunina í málefnum fatlaðs fólks af hendi stjórnvalda og mikilvægt skref á átt að nauðsynlegri lögfestingu Sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. Blindrafélagið tekur undir með ÖBÍ um að mjög mikilvægt sé að stefnt verði að lögfestingu sáttmálans. Blindrafélagið fagnar jafnframt virku samráðsferli sem viðhaft var við smíði tillögunnar. Ánægjulegt er að sjá faglega framsetningu verkefna þar sem markmið, framkvæmd, ábyrgð, samstarfsaðilar, tímarammar, hugsanlegur kostnaður og mælikvarðar, er skilgreint að eins miklu marki nefndin hefur treyst sér til. Jafnvel þó tillagan verði samþykkt óbreytt mun framkvæmd þeirra verkefna sem gerð er grein fyrir í tillögunni bæta stöðu fatlaðs fólks á Íslandi umtalsvert. Tillöguna er hinsvegar ennþá hægt að bæta og vill Blindrafélagið leggja sitt af mörkum til að svo megi verða.

2. Mikilvægi þess að lög verði sett sem banna mismunun vegna fötlunar.

Blindrafélagið tekur undir umsögn Mannréttindaskrifstofu Íslands varðandi mikilvægi þess að gerðar verði nauðsynlegar breytingar á 65 gr. stjórnarskrárinnar og hegningarlögum þar sem skýrt væri kveðið á um bann við mismunun vegna fötlunar. Umsögn Mannréttindaskrifstofu um þetta atriði er svohljóðandi:

Í 5. gr. samnings Sp um réttindi fatlaðs fólks er fjallað um jafnrétti og lagt bann við mismunun gagnvart fötluðu fólki. Þar að auki er bann við mismunun útlistuð sem meginregla í b. lið 3. gr. samningsins, og því lögð rík áhersla á að tryggja jafnræði gagnvart fötluðu fólki. Í framkvæmdaáætluninni er m.a. fjallað um hvernig tryggja skuli að jafnræði nái fram að ganga og hvernig sporna skuli við mismunun með því að auka skilning almenninga á málefnum og aðstæðum fatlaðs fólks. Hins vegar er í því samhengi ekkert fjallað um nógildandi íslensk lög sem snerta jafnrétti. Ber þar helst að nefna 65. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944 auk almennra hegningarlaga nr. 19/1940 en kveða mætti skýrlega á um bann við mismunun gagnvart fötluðu fólki í þeim réttarheimildum. Í því samhengi bendir MRSÍ á að unnið er að því hjá stjórnvöldum að innleiða í íslensk lög tvær tilskipanir Evrópusambandsins sem leggja bann við mismunun (2000/43/EB og 2000/78/EB). Síðari tilskipunin fjallar um jafnrétti á vinnumarkaði og gerir ítarlega grein fyrir réttindum fatlaðs fólks þar að lútandi. MRSÍ fagnar þeirri vinnu og telur æskilegt að henni verði lokið sem fyrst svo unnt sé að tryggja fullt lagalegt jafnræði í atvinnumálum fatlaðs fólks í íslenskri löggjöf.

3. 33. grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Blindrafélagið vill vekja á því athygli að til að hægt verði að lögfesta sáttmálann þá þarf að setja á fót sérstakt kerfi samkvæmt 33 grein sáttmálans sem á að greiða fyrir, vernda og hafa eftirlit með framkvæmd sáttmálans. Þetta kerfi skal taka mið af meginreglum sem gilda um innlendar mannréttindastofnanir og vera sjálfstætt. Blindrafélagið mælist til að þessu verði gerð skil í framkvæmdaáætluninni.

4. Athugasemd og breytingartillögur við þann þátt framkvæmdaáætlunarinnar sem snýr að upplýsingaaðgengi.

Viðbótartillaga Blindrafélagsins við texta þingsályktunartillögunar er feitletruð:

„ III. Einstök málavíð framkvæmdaáætlunarinnar.

A. Aðgengi

Alþingi ályktar að gott aðgengi sé eitt af lykilhugtökum þegar rætt er um jafnrétti og jafna stöðu allra í samfélaginu, sama hvort átt er við mannvirki, aðgang að upplýsingum eða möguleika til tjáskipta. Heimili, skólar, vinnustaðir, tómstunda- og íþróttamiðstöðvar, verslanir, opinberar byggingar og annað húsnæði sem almenningur á aðgang að skulu vera aðgengileg öllum út frá algildri hönnun samkvæmt lögum um mannvirki. Það sama gildi um opin svæði fyrir almenning, svo sem skipulögð útivistarsvæði, almenningagarða og mannvirki á svæðum sem ætluð eru til útivistar. Upplýsingar er varða almenning skulu vera á því formi að allir geti skilið og tileinkað sér þær og er þá átt við táknmál, textun, punktaletur, **sjónlýsingar** og auðskilið mál. Til að svo megi verða verði öll nýjasta tækni nýtt og notað táknmál hvar sem því verður við komið. **Þegar upplýsingar, þjónusta, samskipti, útfylling eyðublaða, kosningar, viðskipti og aðrar athafnir eru í boði á rafrænu formi skal tryggja að aðgengi vefsíðna, rafrænna skjala og eyðublaða standist kröfur alþjóðlegra aðgengisstaðla á borð við WCAG 2.0 og aTAG 1.0.**

Viðbótartillaga Blindrafélagsins við texta þingsályktunartillögunar er feitletruð:

A.5 Upplýsingar.

Markmið: Að allt fatlað fólk hafi óhindraðan aðgang að upplýsingum um réttindi sín og þá þjónustu sem í boði er **á því formi sem því hentar best. Vefsíður, rafræn eyðublöð og skjöl standist kröfur alþjóðlegra aðgengisstaðla á borð við WCAG 2.0 og aTAG 1.0.**

Framkvæmd: Sveitarfélög og þjónustusvæði sjái til þess að á heimasíðum þeirra verði aðgengilegt efni fyrir fatlað fólk. Fyrirmynd að framkvæmd gæti verið frá Reykjavíkurborg sem hefur þegar gert nauðsynlegar breytingar á vefsvæði sínu og fengið vottun. Þannig geta hópar fatlaðra sem ekki geta nýtt sér hefðbundna framsetningu efnis notað vefinn.

Ábyrgð: Sveitarfélög.

Samstarfsaðilar: Samband íslenskra sveitarfélaga og hagsmunasamtök fatlaðs fólks.

Tímabil: Árslok 2013.

Kostnaður:

Mælikvarði: Hlutfall sveitarfélaga sem eru með **heimasíður sem standast kröfur alþjóðlegra aðgengisstaðla á borð við WCAG 2.0 og aTAG 1.0. við lok tímabils.**

Greinagerð

Þegar stefna er mótuð í upplýsingaaðgengismálum er mikilvægt að hún sé skýr og fyrir liggi hvaða viðmiðum og stöðlum skuli fylgja. Það dugar ekki að tala um vottun ef ekki liggur fyrir hvað stöðlum og viðmiðum vottunin á að fylgja. Ef gert er ráð fyrir því frá upphafi að aðgengi að upplýsingasamfélaginu sé fyrir alla og það liggur fyrir hvaða kröfur þarf að uppfylla er tiltölulega einfalt fyrir þá sem smíða vefsíður og önnur rafræn samskiptaform að tryggja aðgengi fyrir alla. Auk þess sem hægt er að gera kröfu um að þessir staðlar verða teknir inn í kennslu forritara og vefsíðuhönnuða. WCAG 2.0 ([Web Content Accessibility Guidelines](#)) og aTAG ([Authoring Tool Accessibility Guidelines](#)) eru alþjóðlegir staðlar sem notaðir eru í öllum okkar nágrannalöndum til að votta aðgengi að vefsíðum og öðrum rafrænum samskiptaformum. Það hlýtur því að teljast eðlilegt að við stefnumótun um upplýsingaaðgengi séu þeir jafnframt notaðir hér á landi.

Mikilvægt er einnig að huga að því hvaða aðgengislæsingar eru notaðar í þeim tilvikum þegar þeirra er þörf. Forðast skal að nota CAPTCHA aðgengislæsingar, enda sýna alþjóðlegar rannsóknir að þær gagnast illa til að verjast árásum tölvuþrjóta, í staðinn skal velja aðrar aðferðir sem gagnast betur og hindra ekki aðgengi þeirra sem ekki sjá á skjáinn. Ef slík tækni er notuð skal ávalt tryggja að allir notendur hafi sambærileg lausnarúrræði til þess að nýta sér vefþjónustuna, hvort sem þau ganga út á upplýsingar í hljóðskrá eða þjónustu við lykilorðaskráningu í gegnum síma.

Jafnframt er mikilvægt að við upptöku nýrra rafrænna auðkenna svo sem skilríkja verði leitað samráðs við sérfræðinga í aðgengismálum og farið í prufuferli þar sem aðgengi allra notenda er kannað áður en slíkar lausnir eru innleiddar.

Virðingarfyllst,

Kristinn Halldór Einarsson.
formaður Blindrafélagsins,
samtaka blindra og sjónskertra á Íslandi.

Alþingi
Erindi nr. P 140/1038
komudagur 14. 2. 2012

Félag Íslenskra Félagsliða

Stofnað 10. apríl 2003

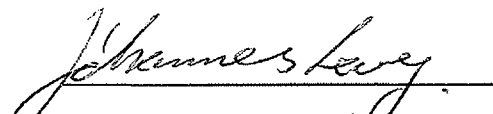
Reykjavík 13. Febrúar 2012

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Umsög um þingsályktun um framkvæmdarácætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014. 440 mál.

Félag íslenskra félagsliða hefur að svo stöddu fátta um málið að segja, telur þingsályktunina vera vel unna, skýra og greinargóða, unna út frá hugmyndinni um jafnrétti og samráðs við einstaklinga með fötlun.

Fyrir hönd Félag íslenskra félagsliða,

Jóhannes A. Levy, formaður.

Alþingi
Erindi nr. P 140/1076
komudagur 17.2.2012

Reykjavík, 17. febrúar 2012

Fagdeild félagsráðgjafa sem vinna að málefnum fatlaðs fólks

Umsögn um þingskjal 682 — 440. mál. Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Fagdeild félagsráðgjafa sem vinna að málefnum fatlaðs fólks lýsir ánægju sinni með þessa metnaðarfullu tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Mjög mikilvægt er að í allri vinnu sé unnið eftir markmiðum samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks - og að fatlað fólk njóti allra mannréttinda og mannfrelsis að fullu og að jöfnu við aðra..

Í áætluninni er bent á mælikvarða sem eiga að segja til um hvort tilsettu markmiði hafi verið náð. Í mörgum tilvikum þarf að liggja fyrir á skýrari hátt hvernig standa á að því mati og hver á að sinna eftirfylgd.

Hér á eftir koma athugasemdir og viðbætur fagdeildarinnar (í rauðum lit) varðandi einstaka kafla framkvæmdaáætlunarinnar:

A.2 Almenningsamgöngur.

Markmið: Að allir geti nýtt sér almenningssamgöngur sem í boði eru.

Framkvæmd: Sveitarfélög sem bjóða upp á almenningssamgöngur skilgreini tiltekna áætlanaleiðir á stofnleiðum þar sem einungis aka strætisvagnar sem aðgengilegir eru hreyfihömluðum. Þjónustan verði kynnt sérstaklega.

Aths. Fagdeildin telur mikilvægt að sveitarfélög leiti jafnframt leiða til þess að aðstoða umsækjendur ferðabjónustu fatlaðra með stuðningi, fræðslu og þjálfun til þess að nýta sér almenningssamgöngur í auknum mæli sbr. Strætóþjálfaverkefni Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar.

A.4 Akstursþjónusta.

Markmið: Að fötluðu fólki standi til boða akstursþjónusta til að geta verið virkir þátttakendur í daglegu lífi.

Framkvæmd: Á hverju þjónustusvæði verði sett fram aðgerðaáætlun í akstursþjónustu við fatlað fólk og þróaðar nýjar leiðir til að mæta þörfum notenda. „Aðgerðaáætlun verði unnin í samráði við notendur.“

A.5 Upplýsingar.

Markmið: Að allt fatlað fólk hafi óhindraðan aðgang að upplýsingum um réttindi sín og þá þjónustu sem í boði er.

Framkvæmd: Sveitarfélög og þjónustusvæði sjái til þess að á heimasíðum þeirra verði aðgengilegt efni fyrir fatlað fólk. Fyrirmynd að framkvæmd gæti verið frá Reykjavíkurborg sem hefur þegar gert nauðsynlegar breytingar á vefsvæði sínu og fengið vottun. Þannig geta hópar fatlaðra sem ekki geta nýtt sér hefðbundna framsetningu efnis notað vefinn.

Aths. Á það skal bent á að ekki allir hafa aðgengi að tölvum eða geta nýtt sér þær og fjárhagsstaða getur verið hindrun fyrir netaðgengi. Því verður að gæta þess að fatlað fólk hafi gott aðgengi að upplýsingum á öðrum vettvangi, t.d. ráðgjöf hjá stofnunum. Aðgengi fatlaðs fólks af erlendum uppruna að upplýsingum þarf ennfremur að bæta til muna.

A.6 Menntastofnanir.

Markmið: Að allir skólar landsins verði aðgengilegir fötluðum nemendum og aðstandendum þeirra, „sem og fötluðu starfsfólki skólans“.

Framkvæmd: Starfshópur sérfræðinga á sviði skóla- og fötlunarmála semji viðmið og leiðbeiningar fyrir skóla landsins. Þar verði tekið tillit til þess að bæði nemendur og foreldrar ófatlaðra nemenda geta búið við margvíslegar skerðingar sem taka þarf tillit til svo að þeir geti tekið þátt í skólastarfi og félags- og tómstundastarfi. Aths. Fagdeildin leggur áherslu á að haft verði samráð við fulltrúa notenda í þessari vinnu.

Mælikvarði: Hlutfall skóla sem hafa sett sér viðmið um aðgengi. Aths. Algild hönnun skólanna ætti líka að vera mælikvarði.

B. Atvinna.

B.1 Atvinnuþátttaka á almennum vinnumarkaði.

Markmið: Að auka og styrkja samstarf um atvinnu fyrir fatlaða við aðila á almennum vinnumarkaði.

Framkvæmd: a. Stofnaður verði samstarfshópur aðila vinnumarkaðarins og Vinnumálastofnunar „auk fulltrúa fatlaðs fólks“. Hópurinn skilgreini skýr markmið og aðgerðir sem meðal annars tryggi að fatlað fólk geti unnið á almennum vinnumarkaði með sérstökum stuðningi. Aths. Fagdeildin telur mikilvægt að fatlað fólk taki þátt í þessari umræðu og það sé haft í huga að fötlun getur verið margvísleg og þarfir fatlaðs fólks þar með ólíkar.

B.3 Virkniúrræði.

Markmið: Að fatlað fólk fái tækifæri til að nýta virkniúrræði.

Framkvæmd: Fatlað fólk án atvinnu fái tilboð um virkniúrræði sem vari að minnsta kosti fjórar klukkustundir á dag fimm daga vikunnar og fái tækifæri til að takast á við verkefni sem hæfa aldri þess og getu.

Ábyrgð: Vinnumálastofnun.

Samstarfsaðilar: Þjónustusvæði/sveitarfélög og hagsmunasamtök fatlaðs fólks.

Aths. Í lögum um málefni fatlaðs fólks nr. 59/1992 er hvergi talað um virkniúrræði og því er mikilvægt að skilgreint verði hvort um sé að ræða nýtt úrræði eða þjónustustofnanir á sviði dagvistar og hæfingar sbr. 9. gr. laga um málefni fatlaðs fólks.

C. Félagsleg vernd/sjálfstætt líf.

Alþingi ályktar að fötluðu fólki skuli tryggt jafnrétti og sambærileg líf skjör á við aðra þjóðfélagsþegna og sköpuð skilyrði til eðlilegs lífs. Barist verði gegn fátækt og félagslegri útskúfun fatlaðs fólks. „Til að berjast gegn fátækt og félagslegri útskúfun þarf að tryggja fötluðu fólki fjárhagslega afkomu.“ Fatlað fólk skal hafa sama rétt og aðrir íbúar landsins til að halda mannlegri reisn og njóta sjálfræðis, jafnréttis og samstöðu. Fatlað fólk njóti góðs af öllum almennum aðgerðum stjórnvalda sem eiga að stuðla að jöfnuði, svo sem á sviði húsnaðis-, mennta-, trygginga- og atvinnumála. Þjónusta við fatlað fólk skal miða að því að

auka sjálfstæði og lífsgæði þess. Hún skal vera heildstæð, sveigjanleg og einstaklingsbundin og taka til allra þátta lífsins „og fylgja hugmyndafræði um sjálfstætt líf“.

C.2 Samfella og öryggi í þjónustu.

Markmið: Að auka öryggi og samfellu í þjónustu við fatlað fólk.

Framkvæmd: Þegar einstaklingur/barn í fjölskyldu hefur fengið greiningu á fötlun fái einstaklingurinn/fjölskyldan tilboð um tengilið sem fylgir þeim svo lengi sem hann/hún vill og telur þörf fyrir. Félagsþjónusta sveitarfélaga tilnefni tengilið/fagaðila í samráði við notandann. Aths. Hér vantar nánari upplýsingar um hlutverk og starfssvið þessa tengiliðs.

C.3 Aðgengi að þjónustu.

Markmið: Að tryggja að þjónusta við fatlað fólk á heimilum þeirra „og utan heimilis“ uppfylli þjónustubörf á hverju þjónustusvæði og stefna að því að biðlistum verði eytt.

Framkvæmd: Í hverju sveitarfélagi verði gerð áætlun um það hvernig mæta eigi þörf fyrir þjónustu þannig að bið eftir þjónustu verði aldrei meiri en tólf mánuðir, sbr. reglugerð nr. 1054/2010, um þjónustu við fatlað fólk á heimili sínu. Aths. Fagdeildin leggur til að setningin hljómi svo: „Í hverju sveitarfélagi verði gerð áætlun um hvernig mæta eigi þörf fyrir þjónustu þannig að biðtími eftir þjónustu verði í lágmarki og aldrei meiri en 12 mánuðir.“

C.4 Hjálpartæki/tæknilausnir.

Markmið: Að fatlað fólk fái tækifæri til að nýta sér nútímatækni og tæknitengdar lausnir þegar þjónusta er veitt.

Framkvæmd: Hjálpartækjamiðstöð ásamt samstarfsaðilum kynni tæknilausnir og tækninýjungar fyrir notendum og starfsfólki sveitarfélaga.

Ábyrgð: Hjálpartækjamiðstöð Sjúkratrygginga Íslands.

Samstarfsaðilar: Þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og dauðblinda einstaklinga, Heyrnar- og talmeinafstaða Íslands, Samskiptamiðstöð heyrnarlausena og heyrnarskertra, Greiningar- og ráðgjafarstöð **ríkisins** og Blindrabókasafn Íslands. Aths. Hér vantar TMF Tölvumiðstöð.

C.5 Sveigjanlegt vinnufyrirkomulag í þjónustu við fatlað fólk.

Markmið: Að auka sveigjanleika í vinnufyrirkomulagi þjónustu við fatlað fólk.

Framkvæmd: Sett verði á fót tilraunaverkefni á tveimur þjónustusvæðum í samvinnu við stéttarfélögin sem miði að því að breyta viðhorfum og vinnufyrirkomulagi í þjónustu við fatlað fólk. Gert verði stöðumat við upphaf verkefnis á ánægju notenda með þjónustu og við lok verkefnis. Aths. Hér þarf að skilgreina hvað er átt við með vinnufyrirkomulagi og hvaða markmiðum eigi að ná (til dæmis samnýtingu starsfmanna á milli stofnana eða aukna aðkomu notenda að ráðningum).

C.6 Val um búsetu.

Markmið: Að fatlað fólk hafi til jafns við aðra val um búsetu í samræmi við óskir sínar og þarfir.

Framkvæmd: Fjölbreyttir húsnæðiskostir verði í boði og áætlun sett þar um. Allt húsnæði uppfylli ákvæði reglugerðar nr. 1054/2010, um þjónustu við fatlað fólk á heimili sínu, um lágmarksstærð einkarýmis og aðgengi. Kannað verði hvernig unnt sé að auka aðgengi fatlaðs fólks að lánum á hagstæðum kjörum til íbúðakaupa og styrkjum og/eða lánum til breytinga á eigin húsnæði. Aths. Mikilvægt að síðasti liðurinn, sem varðar styrki eða lán til breytinga á eigin húsnæði, eigi einnig við um fjölskyldur/forráðamenn fatlaðra barna

C.8 Heildræn þjónusta við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.

Markmið: Að öll fötluð börn alist upp í fjölskyldu.

Framkvæmd: Börn á öllum aldri fá heildstæða þjónustu. Áætlun verði gerð fyrir hvert barn um hvernig skuli samþætta félags-, skóla- og frístundaþjónustu í samræmi við aldur, fötlun og þarfir barnsins og fjölskyldu þess.

Ábyrgð: Þjónustusvæði.

Samstarfsaðilar: Sveitarfélög, skólar, frístundaheimili, „Íbróttafélög, önnur félagasamtök sem sinna tómstundum barna og Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins.“

(skýring: Fagdeildin telur nauðsynlegt að Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé einnig með í hópi samstarfsaðila þar sem starfsfólk þar hefur í mörgum tilvikum fylgt fötluðum börnum eftir og þekkir þarfir þeirra vel. Greiningarstöð hefur lögbundnu hlutverki að gegna við að miðla upplýsingum og fræðslu um þarfir fatlaðra barna.)

D. Heilbrigði.

Alþingi ályktar að fatlað fólk, börn og fullorðnir, skuli eiga rétt á bestu fáanlegri heilbrigðisþjónustu sem er fyrirbyggjandi og sérhæfð þegar við á. Fatlað fólk hafi sama aðgengi og aðrir íbúar að heilbrigðisþjónustu. Heilbrigðisþjónustan axli ábyrgð á þjónustu við einstaklinga með sérhæfðar heilsuþarfir vegna fötlunar, óháð kynferði og tegund fötlunar.

Aths. Í þennan kafla þarf að bæta við lið sem snýr að tannlæknaþjónustu fyrir fatlað fólk og fötluð börn. Þar má m.a. nefna lið um reglulegar skoðanir hjá tannlæknum og öflugara forvarnastarf en nú er sinnt.

Aths. Hjá fötluðum börnum er t.d. oft um dýrar aðgerðir að ræða, sem m.a. krefjast svæfingar. Gjaldskrá Tryggingastofnunar ríkisins og tannlækna er mjög ólík og því eru endurgreiðslur eða niðurgreiðslur ekki nema lítill hluti af heildarkostnaði, sem getur verið hár.

Aths. Einnig þarf verulega að bæta aðgengi fatlaðs fólks og fjölskyldna fatlaðra barna að þjónustu annarra fagstétta, s.s. sálfræðinga, félagsráðgjafa, iðjubjálfa og fl. sem hið opinbera tekur mjög lítinn þátt í að greiða.

D.1 Heilsugæslan.

Markmið: Að efla heilsugæslu sem grunnheilbrigðisþjónustu til að mæta þörfum fatlaðs fólks.

Framkvæmd: Hlutverk heilsugæslunnar verði endurskoðað með tilliti til þarfa fatlaðs fólks. Starfsfólki með fjölbreytta fagmenntun verði fjölgað til að mæta þörfum fatlaðs fólks og fólks með langvinna sjúkdóma.

Aths. Fagdeildin bendir á mikilvægi þess að félagsráðgjafar séu starfandi hjá hverri heilsugæslu, m.a. til að leiðbeina fötluðu fólki um réttindi þeirra og úrræði innan heilbrigðiskerfisins og til að stuðla að samstarfi við aðrar sjúkrastofnanir og félagsþjónustu viðkomandi sveitarfélags í málefnum viðkomandi einstaklings eða fatlaðs fólks almennt.

D.2 Geðheilbrigðisþjónusta.

Markmið: Að fatlað fólk fái geðheilbrigðisþjónustu er best hentar þörfum hvers og eins.

Framkvæmd: Geðheilbrigðisþjónusta verði veitt í auknum mæli í nærumhverfi einstaklings með starfi samfélagsgeðteyma með aðkomu félagsþjónustu, heilsugæslu og sérfræðiþjónustu. Gerð verði áætlun um geðheilbrigðisþjónustu á hverju þjónustusvæði. Brýnt er að

sálfræðimeðferð „viðtalsmeðferð hjá viðurkenndum meðferðaraðila“ sé aðgengileg og óháð efnahag.

Ábyrgð: Velferðarráðuneytið.

Samstarfsaðilar: Landspítali, Sjúkrahúsið á Akureyri, „önnur sjúkrahús“ heilsugæslan og þjónustusvæði.

Mælikvarði: Hlutfall þjónustusvæða þar sem samfélagsgeðteymi hefur verið komið á, „mat notenda á þjónustunni.“

D.4 Sértekur vandi.

Markmið: Að þróa úrræði til að mæta sértækum vanda fatlaðs fólks í tengslum við alvarlega sjúkdóma, lífsstíl og ofbeldi.

Framkvæmd: Settir verði á laggirnar tveir starfshópar:

a) Annar kortleggi meðferðarúrræði og komi með tillögur um leiðir til úrbóta þegar saman fara alvarlegur lífsstílsvandí og fötlun eða alvarlegir sjúkdómar og fötlun.

b) Hinn leggi fram tillögur um hvernig megi draga úr ofbeldi gegn fötluðu fólki í samfélaginu og tillögur til stuðnings þeim sem verða fyrir ofbeldi.

Aths. Hér er mikilvægt að hafa í huga að fötluð börn eru í meiri áhættu fyrir að verða fyrir ofbeldi og misnotkun en önnur börn. Þau eiga að njóta verndar út frá barnaverndarlögum á sama hátt og önnur börn – en barnaverndarúrræði geta þurft að vera sérsniðin að þörfum þeirra, m.a. út frá fötluninni (dæmi: sérhæfð viðtöl í Barnahúsi, meðferðarviðtöl, vistunarúrræði fyrir fötluð börn með óaskilega hegðun). Mikilvægt er að lögð sé áhersla á bæði fyrirbyggjandi aðgerðir og úrræði við hæfi. Fagdeildin telur nauðsynlegt að Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé einnig með í hópi samstarfsaðila þar sem starfsfólk þar hefur í mörgum tilvikum fylgt fötluðum börnum eftir og þekkir þarfir þeirra vel. Greiningarstöð hefur lögbundnu hlutverki að gegna við að miðla upplýsingum og fræðslu um þarfir fatlaðra barna.

Aths. Fagdeildin leggur til að þriðji hópurinn verði stofnaður sem fái það hlutverk að kortleggja fjölda fatlaðra með framheilaskaða og gera tillögur um hvernig hægt sé að mæta þjónustubörf þessa hóps.

Ábyrgð: Embætti landlæknis.

Samstarfsaðilar: Heilsugæsla, félagsþjónusta, hagsmunasamtök fatlaðs fólks og Stígamót og sambærileg samtök, „Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins, Barnaverndarstofa og Barnahús.“

Tímabil: Hópar verði settir á laggirnar árið 2012 og starfi út árið 2013.

E. Ímynd og fræðsla.

E.4 Þekking heilbrigðisstarfsfólks.

Markmið: Að efla þekkingu heilbrigðisstarfsfólks á málefnum fatlaðs fólks og skilning á margbreytileika samfélagsins.

Framkvæmd: Gerð verði viðtæk fræðsluáætlun fyrir heilbrigðisstarfsfólk um málefni fatlaðs fólks, meðal annars um eðli fatlana og viðhorf gagnvart fötluðu fólki, um samskiptaleiðir og nálgun í þjónustu við fatlað fólk og um heilsuvanda og heilsutengdar þarfir. Starfshópur skipaður fulltrúum faghópa og fulltrúum fatlaðs fólks komi að samningu efnisins. Fræðslan verði skipulögð innan hvers heilbrigðisumdæmis.

E.5 Menntun heilbrigðisstétta.

Markmið: Að auka færni heilbrigðisstarfsfólks í umönnun fatlaðs fólks og skilning á málefnum þeirra.

Framkvæmd: Menntun heilbrigðisstétta verði endurskoðuð út frá nútímaviðhorfum og siðferðilegum viðmiðum í málefnum fatlaðs fólks þar sem tekið er mið af hugmyndafræði um

fötluð sem leggur áherslu á félagslegar aðstæður og mannréttindi. Komið verði á kennslu um heilsufarsþætti tengda fötlun í námi allra heilbrigðisstétta.

Aths. Varðandi liði E.4 og E.6 er afar mikilvægt að umorða þá þannig að þeir eigi einnig við um starfsfólk í skólakerfinu, á öllum skólastigum, bæði kennara og annað starfsfólk.

F. Jafnrétti.

F.5 Könnun á heilbrigði „og aðbúnaði“ fatlaðs fólks.

Markmið: Að fá skýra mynd af heilbrigði „og aðbúnaði“ fatlaðs fólks á Íslandi.

G. Menntun.

G.1 Samfella milli skólastiga.

Markmið: Að auka samstarf félagsþjónustu og skólakerfis við að samþætta þjónustu og nám fatlaðra nemenda og tryggja að samþættingin fylgi nemendum allan námsferilinn.

Framkvæmd: Áætlun verði unnin tímanlega í samstarfi við þann skóla, hvort sem það er leikskóli, grunnskóli, framhaldsskóli eða háskóli, sem nemandi hefur áhuga á að sækja þannig að skólinn sé tilbúinn þegar nemandinn hefur nám. Á það meðal annars við um öflun hjálpartækja, sértæk úrræði í námi við upphaf náms og námsefni og persónulega aðstoð á skólatíma. „Í þessu samhengi er mikilvægt að hafa ekki einungis í huga hvernig nemandanum er mætt námslega, heldur einnig félagslega og lögð áhersla á að hann einangrist ekki í jafnaldrahópnum.“

Ábyrgð: Skólaskrifstofur sveitarfélaganna.

Samstarfsaðilar: Félagspjónusta sveitarfélaganna, leikskólar, grunnskólar, framhaldsskólar og háskólar. Aths. Fagdeildin telur nauðsynlegt að Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé einnig með í hópi samstarfsaðila þar sem starfsfólk þar hefur í mörgum tilvikum fylgt fötluðum börnum eftir og bekkir þarfir þeirra vel. Greiningarstöð hefur lögbundnu hlutverki að gegna við að miðla upplýsingum og fræðslu um þarfir fatlaðra barna.

G.2 Fjölbreytni í námsframboði.

Markmið: Að auka fjölbreytni í námi á starfsnámsbrautum framhaldsskólanna og háskólastigi þannig að hver einstaklingur geti fundið nám við sitt hæfi. „Einnig mikilvægt að fjölbreytt nám sé í boði fyrir nemendur í leikskólum og grunnskólum, þar með talið að ekki séu lagðar niður sérdeildir eða sérskólar fyrir fötluð börn og ungmenni.“

H. Þátttaka.

H.4 Félagslíf fatlaðra barna og ungmenna.

Markmið: Að rjúfa félagslega einangrun fatlaðra barna og ungmenna.

Framkvæmd: Fötluð börn og ungmenni á grunn- og framhaldsskólaaldri eigi kost á frístundatilboðum að skóladegi loknum, í skólafríum og á sumrin í samræmi við óskir og getu. Slík frístundatilboð verði samþætt almennum frístundatilboðum fyrir börn og ungmenni á sama aldri eins og kostur er. „Sama á við um atvinnuúrræði á sumrin fyrir börn á unglingastigi grunnskóla og í framhaldsskólum.“ Lögð verði áhersla á mikilvægi sumardvalar fyrir þennan hóp. „Að fötluðum börnum og fötluðu fólki verði tryggður aðgangur að fjölbreyttum íþróttatilboðum, bæði innan almennra íþróttafélaga og innan íþróttafélaga fatlaðra. Markmið er að bæta líkamlega heilsu og færni, rjúfa félagslega einangrun og bæta félagslega færni.“

Alþingi
Erindi nr. P 140/1010
komudagur 13.2.2012

Alþingi Íslands
Nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Þess var farið á leit við Fjölmennt, símenntunar- og þekkingarmiðstöð ses, að veita umsögn um þingskjal 682- 440.mál „Tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.“ Fjölmennt skipuleggur námskeið fyrir fatlað fólk sem ekki hefur möguleika á að sinna símenntun sinni hjá öðrum fræðsluaðilum. Stærsti hópur þátttakenda hjá Fjölmennt er fólk með þroskahömlun og /eða geðröskun. Fjölmennt hefur ráðgefandi hlutverk gagnvart fötluðu fólki sem er að leita námstækifæra og gagnvart öðrum fræðsluaðilum sem hyggja á nám fyrir fatlað fólk.

Fjölmennt fagnar metnaðarfullri áætlun um aðstæður fatlaðs fólks á næstu árum sem birtast í þingsályktuninni. Nokkur atriði snúa að menntun fullorðins fatlaðs fólks og viljum við koma með athugasemdir við þá liði sérstaklega. Jafnframt styðjum það að lögð verði áhersla á að auka sýnileika og jákvæða umfjöllum um fatlað fólk í samfélaginu sem fram kemur í E.1 og að auka þekkingu almennings, starfsfólks og ráðamanna á málefnum fatlaðs fólks eins og fram kemur í E.3 -6.

Sérstakar áherslu viljum við leggja á eftirfarandi liði:

- B.4 Við fögnum áherslum á nýsköpunar- og frumkvöðlastarf og sjáum þar samstarf við símenntunarmiðstöðvarnar á landsbyggðinni sem eru að vinna að fjölbreyttum menntunarúrræðum og meðal annars í formi smiðja í samstarfi við Fjölmennt. Þessi framkvæmd gæti orðið hvati að markvissara starfi í þeim anda.
- C.5 Ábyrgð og þjónustu stéttarféлага til fatlaðra starfsmanna sinna ber að fagna. Í þessu samhengi viljum við benda á þörf á símenntun fyrir fatlað fólk á almennum vinnumarkaði og möguleikum þeirra til að nýta sér þau almennu námskeið sem standa atvinnulífinu til boða. Slík námstilboð geta aukið starfsþróun fatlaðs fólks sem oft hefur skort og möguleika þeirra til að takast á við meira ögrandi verkefni innan vinnustaðarins.
- G.2 Nám að loknum framhaldsskóla hefur ekki verið möguleiki fyrir þá nemendur sem útskrifast af sérnámsbrautum fyrir fatlaða nemendur. Diplómanám fyrir fólk með þroskahömlun hjá HÍ- Menntavísindasviði er starfrækt með stuðningi frá Fjölmennt. Það nám er hannað með þá í huga sem eru að undirbúa sig undir að vinna sem aðstoðarfólk á þeim sviðum sem menntavísindasvið menntar fólk til. Brýn þörf er á námi að loknum framhaldsskóla sem undirbýr fatlað fólk undir annarskonar störf. Með það í huga er mikilvægt að auka valkosti á framhaldsskólastigi þannig að þeir sem stefna á áframhaldandi nám geti markvissar undirbúið það nám á framhaldsskólastigi. Þeir sem hyggja á atvinnu að loknum framhaldsskóla þurfa að fá markvissa áætlun um þá yfirfærslu.

- G.3 Við fögnum sérstaklega þessari grein þar sem margt fatlað fólk á enga möguleika á styrkjum til náms. Sérstaklega eru þeir illa settir sem ekki eru á vinnumarkaði og kemur það oft í veg fyrir að þeir geti stundað símenntun þá sem stendur almenningi til boða.
- H.2 Proskahjálp og Fjölmennt stóðu að námskeiði um Sáttmála sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks með stuðningi frá Progress sem byggir á að kynna fötluðu fólki samninginn og kynna hann fyrir öðru fötluðu fólki. Verkefni þetta tókst afar vel og hefur fengið mjög jákvæðar undirtektir í samfélaginu. Námskeiðið var mjög valdeflandi fyrir það fólk sem tók þátt og hefur verið ánægjulegt að horfa á hvernig sendiherrarnir styrkjast og eflast við það að koma fram og kynna samninginn. Þau hafa fengið góðar undirtektir á þeim vernduðu vinnustöðum þar sem þau hafa verið með kynningar. Við fögnum því að verkefninu sé tryggður áframhaldandi rekstrargrundvöllur næstu þrjú árin eins og gert er ráð fyrir í ályktuninni. Við erum ekki í vafa um að það eykur sýnileika fatlaðs fólks í samfélaginu og styrkir skilning almennings á mikilvægi margbreytileikans.
- H.3 Fjölmennt hefur styrkt fræðslu fyrir hópa af seinfærum foreldrum sem haldið hefur verið í samstarfi við starfsmenn í Fötlunarfræði HÍ og haldið hefur verið í húsakynnum Fjölmenntar. Fjölmennt hefur einungis getað styrkt verkefnið og hafa umsjónarmenn leitað styrkja annarsstaðar frá til að halda úti lámarksstarfssemi fyrir þann hóp sem verið hefur. Við erum mjög meðvituð um þörf á fræðslu fyrir seinfæra foreldra og vonum að þetta ákvæði verði til þess að fræðsla af þessum toga eflist og nýtist fleiri foreldrum. Skapa þarf samfellu í stuðningi við seinfæra foreldra og börn þeirra svo þeim verði gert kleift að lifa fullgildu lífi með reisn.
- H.4 Félagsleg einangrun fatlaðra er staðreynd sem við stöndum frammi fyrir og mikilvægt er að vinna gegn henni og því fögnum við þessu ákvæði. Í þessu ákvæði er einungis talað um börn og ungmenni en margt af því fullorðna fatlaða fólki sem sækir námskeið Fjölmenntar býr við mikla félagslega einangrun. Margir nýta sér því sérstakar sumardvalir ætlaðar fötluðu fólki sem í boði eru víðsvegar um landið og viljum við nota tækifærið og óska eftir að reglur séu settar um gæði í slíkum sumardvölum og eftirlit sé aukið með slíkum tilboðum sem fötluðu fólki stendur til boða. Fatlað fólk á oft ekki valkost um orlof yfir sumartímann og verður að fara í mislangan tíma í sumardvöl sem þau standa fjárhagslega straum af sjálf og því mikilvægt að virkt gæðakerfi sé viðhaft sem meti slík tómstundatilboð.

Reykjavík 13.02.2012

María Hildipórsdóttir, Forstöðumaður Fjölmenntar
Helga Gísladóttir, Deildarstjóri hjá Fjölmennt

Kópavogi 20. febrúar 2012.

Nefndasviðs Alþingis,
Austurstræti 8-10,
150 Reykjavík.

Efni: 440. Framkvæmdaáætlun v fatlaðra

Stjórnendur og starfsfólk Greiningar- og ráðgjafarstöðvar hefur farið yfir tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, 440. mál. Stofnunin fagnar þeirri áætlun sem kemur fram í frumvarpinu og þakkar fyrir að hafa haft tækifæri til að veita umsögn. Jafnframt er beðið afsökunar á að dregist hefur að senda athugasemdirnar innan þess frests sem gefinn var.

Stofnunin minnir jafnframt á hlutverk sitt í þjónustu við fötluð börn, fjölskyldur þeirra og samstarfsaðila, en í 4. grein laga um Greiningarstöð nr. 83/2003 kemur eftirfarandi fram um hlutverk stofnunarinnar:

„Hlutverk Greiningar- og ráðgjafarstöðvar ríkisins er að annast eftirfarandi:

1. *Greiningu barna og ungmenna með alvarlegar þroskaraskanir sem er vísað til athugunar að lokinni frumgreiningu.*
2. *Ráðgjöf og fræðslu til einstaklingsins, foreldra eða annarra aðstandenda og þjónustu aðila varðandi viðeigandi meðferð, þjálfun og önnur úrræði sem þörf er á.*
3. *Tilvísanir til annarra meðferðaraðila og stofnana í því skyni að hlutaðeigandi njóti þar þeirrar þjónustu sem þörf er á hverju sinni.*
4. *Langtímaeftirfylgd vegna þeirra einstaklinga sem búa við óvenjuflóknar eða sjaldgæfar þroskaraskanir.*
5. *Faglega aðstoð og ráðgjöf til samstarfsaðila, sbr. 3. mgr., t.d. varðandi:*
 - a. *uppbyggingu og starfrækslu greiningar- og ráðgjafarþjónustu,*
 - b. *menntun og þjálfun starfsfólks,*
 - c. *sérhæfðan tækjabúnað og aðgengi fatlaðra,*
 - d. *kannanir á högum og þörfum fatlaðra,*
 - e. *umsögn um þjónustu og vistun.*
6. *Öflun og miðlun þekkingar um fatlanir og alvarlegar þroskaraskanir, m.a. með því að fylgjast með nýjungum á alþjóðavettvangi.*
7. *Þróun, rannsókn og dreifingu á aðferðum og gögnum til greiningar á fötlunum og þroskaröskunum og á mismunandi meðferðaraðferðum.*
8. *Fræðilegar rannsóknir á sviði áunninna og meðfæddra fatlana og þroskaraskana og þátt töku*

í alþjóðastarfi, m.a. á sviði fátíðra fatlana.

9. Fræðslu á sviði fatlana og þroskaraskana og útgáfu fræðsluefnis“.

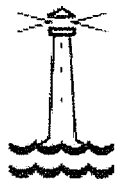
Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins lýsir sig í mjög sammála þeirri hugsun og framtíðarsýn, sem kemur fram í tillögunni og leggur áherslu á að megin andi tillögunnar varðveitist í meðförum Alþingis.

Stofnunin gerir eftirfarandi tillögur um breytingar einstökum liðum þingsályktunartillögunnar:

1. Liður C.1. Bætt sé inn í markmiðskafla að **foreldrar fatlaðra barna** hafi val um tegund þjónustu og framkvæmd.
2. Liður C.4, Hjálpartæki. Lagt er til að **Tölvumiðstöð fatlaðra** verðir skilgreind sem samstarfsaðili.
3. Liðir D.1, D.2, D.3, D.4. Tilgreint sé sérstaklega að fötluð börn eigi þennan rétt, þannig að í markmiðsköflum verði orðalagið **fatlað fólk og börn með fötlun**. Ennfremur að **Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé tilgreind sem samstarfsaðili**.
4. Liður D.3, Þjálfun og endurhæfing. Lagt er til að **þroskaþjálfun sé tilgreind** í málsgrein um markmið. Ennfremur sé bætt í markmiðskafla að **tryggja þurfi heildstæða þjónustu sem tekur mið af viðurkenndu verklagi**.
5. Liðir E.3, E.4, E.5. Lagt er til að **Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé bætt við sem samstarfsaðila** í ljósi lögbundins hlutverks hennar og öflugs námskeiðahalds á svið fatlana barna.
6. Liður F.5. Í markmiðsmálsgrein sé bætt við „aðbúnaði“, þannig að greinin segi: að fá skýra mynd af heibrigði **og aðbúnaði** faltaðs fólks. Einnig lagt til að **Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé tilgreind sem samstarfsaðili vegna** fatlaðra barna.
7. Liður G.1: Lagt er til að **Greiningar og ráðgjafarstöð ríkisins verði tilgreind sem samstarfsaðili** vegna fatlaðra nemenda. Enn fremur að í síðustu setningu markmiðslýsingar sé bætt **við öflun sérmenntaðs stafs fólks**.

Virðingarfyllst,

Stefán J. Hreiðarsson, forstöðumaður,
Sérfræðingur í fötlunum barna.

HAFNARFJÖRÐUR

Alþingi
Erindi nr. P 140/1031
komudagur 14.2.2012

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Hafnarfirði, 14. febrúar 2012
1202014 RE

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014. Þingskjal 682 -440. mál.

Fjölskyldurráð Hafnarfjarðar fagnar framkominni þingsályktunartillögu um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks. Nauðsynlegt er þó að benda á að skort hefur á samráð við sveitarfélögin varðandi kostnaðarmat á þeim atriðum sem fram koma í tillögunni. Má þar nefna að t.d. er gert ráð fyrir að biðlistum sétt eytt og herbergjasambýli eiga að heyra sögunni til svo eitthvað sé nefnt. Einnig er gert ráð fyrir NPA þjónustu í áföngum sem eflaust mun fela í sér verulegan kostnaðarauka.

Í 129. gr. nýsamþykkttra sveitarstjórnarlaga nr.138/2011 segir:

"Ef fyrirsjáanlegt er að tillaga að lagafrumvarpi, tillaga að stjórnvaldsfyrirmælum eða aðrar stefnumarkandi ákvarðanir af hálfu stjórnvalda ríkisins muni hafa fjárhagsleg áhrif á sveitarfélög skal fara fram sérstakt mat á áhrifum þeirra á fjárhag sveitarfélaga. Viðkomandi ráðherrar bera ábyrgð á því að slíkt mat fari fram.

Þegar mat á fjárhagslegum áhrifum tillögu að lagafrumvarpi, tillögu að stjórnvaldsfyrirmælum eða annarra stefnumarkandi ákvarðana, sbr. 1. mgr., liggur fyrir skal það þá þegar lagt fyrir Samband íslenskra sveitarfélaga til umsagnar.

Mat á fjárhagslegum áhrifum á sveitarfélög samkvæmt þessari grein skal liggja fyrir áður en frumvarp er afgreitt úr ríkisstjórn til framlagningar á Alþingi eða áformuð stjórnvaldsfyrirmæli eða aðrar aðgerðir af hálfu stjórnvalda eru endanlega ákveðnar....."

Mikilvægt er að kostnaðarmat sé gert á þeim atriðum sem fram koma í tillögunni og samráð sé haft við sveitarfélögin þar sem málaflokkur fatlaðs fólks er nú á forræði sveitarstjórna.

Virðingarfyllst,

Rannveig Einarsdóttir
Sviðsstjóri Fjölskylduþjónustu Hafnarfjarðar.

HLUTVERK

Samtök um vinnu og verkþjálfun

**Umsögn um tillögu til þingsályktunar
um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014**

Þingskjal 682 – 440. mál

Hlutverki – samtökum um vinnu og verkþjálfun hefur borist ofangreind tillaga til þingsályktunar til umsagnar.

Samtökin lýsa sig sammála þeim markmiðum sem sett eru fram í neðanskráðum kafla I um stefnu á málaflokki fatlaðs fólks 2012 – 2020:

„Íslenskt samfélag byggist á virðingu fyrir fjölbreytileika og viðurkenningu á fötluðu fólki sem hluta af mannlegum margbreytileika og mannlegu eðli. Tryggt verði að fatlað fólk njóti allra mannréttinda og mannfrelsis til fulls og jafns við aðra, því sé tryggt vernd og frelsi til að njóta þeirra réttinda og að virðing sé borin fyrir mannlegri reisn þess. Fötluðu fólki verði tryggt jafnrétti og sambærileg líf skjör á við aðra þjóðfélagsþegna og sköpuð skilyrði til eðlilegs lífs. Í því skyni verði barist gegn fátækt og félagslegri útskýfun. Fatlað fólk hafi sama rétt og aðrir íbúar landsins til að halda mannlegri reisn og njóta sjálfræðis, jafnréttis og samstöðu. Með því njóti fatlað fólk góðs af öllum almennum aðgerðum stjórnvalda sem eiga að stuðla að jöfnuði, svo sem á sviði húsnæðis-, mennta-, trygginga- og atvinnumála.“

Að mati samtakana er það mjög brýnt að tryggt sé að allir þegnar samfélagsins sækji þjónustu til sama aðila. Því er það rétt stefna, eins og virðist koma fram í þingsályktuninni (sjá B.1.) að kveða á um að Vinnumálastofnun þjónusti fatlaða einstaklinga sem standa höllum fæti gagnvart því að fá og halda atvinnu. Enda væri það gegn grunnhugsun og ákvæðum samnings Sameinuðu þjóðanna að atvinna fatlaðra einstaklinga sé hluti af veiferðar- og félagsþjónustu sveitarfélaga en ófatlaðir

einstaklingar njóti þjónustu Vinnumálastofnunar enda lögð „áhersla á jafnrétti og bann við mismunun á grundvelli fötlunar og viðurkennt að fötlun sé hugtak sem þróast og breytist og að fötlun verði til í samspili einstaklinga sem eru með skerðingar, umhverfis og viðhorfa sem hindri fulla og virka samfélagsþátttöku til jafns við aðra.“

Það kemur skýrt fram í lögum nr. 55/2006 að Vinnumálastofnun taki yfir framkvæmd og umsjón með atvinnunálum fatlaðs fólks. Lögin kveða á um að meðal þeirra vinnumarkaðsúræða sem stofnuninni sé ætlað að veita sé atvinnutengd endurhæfing einstakra hópa en þar undir falli úrræði eins og atvinnna með stuðningi og verndaðir vinnustaðir, sbr. F - lið 12. gr. laga nr. 55/2006, um vinnumarkaðsaðgerðir. Sami skilningur kemur fram í athugasemdum í frumvarpi með lögum nr. 152/2010 að atvinnumál fatlaðs fólks verði verkefni ríkisins.

Mikilvægt er að sett verði reglugerð með lögum um vinnumarkaðsaðgerðir á vegum Vinnumálastofnunar. Í reglugerðinni verði útfærð og tryggð þjónusta við fatlað fólk í samræmi við þjónustu við ófatlaða samkvæmt lögnum.

Það er skilningur Hlutverks að vinnustaðir fatlaðra séu hluti af hinum almenna vinnumarkaði enda eru fatlaðir starfsmenn vinnustaðana með félagsaðild að stéttarfélögum og njóta launa og annarra starfskjara skv. kjarasamningum.

Samtökin gera því þá athugasemd við að í kafla B um atvinnu að ekki er sett fram áætlun um vinnustaði fatlaðra, starfsendurhæfingu, atvinnulega endurhæfingu og starfsþjálfun.

Í drögum að skýrslu starfshóps um framtíðarskipan atvinnunála fatlaðs fólks er gert ráð fyrir því að öll þjónusta í atvinnunálum fatlaðs fólks fari yfir til Vinnumálastofnunar. Þessi drög að niðurstöðu starfshópsins er studd af fulltrúum Velferðarráðuneytisins, Vinnumálastofnunar, Hlutverks, Þroskahjálpar og Öryrkjabandalags Íslands.

Í rökstuðningi fyrir niðurstöðu starfshópsins, sem ofangreindir fulltrúar samþykktu, segir:

„Í ljósi þess að vinnumarkaðsmál almennt eru á verkssviði Vinnumálastofnunar þótti eðlilegt að fara þá leið að færa öll atvinnumál fatlaðs fólks til Vinnumálastofnunar. Vinnumarkaðsmál annarra væru hjá ríkinu og því lægi beinast við að sameina alla þekkingu á vinnumarkaðsúræðum hjá einni stofnun, þ.e. Vinnumálastofnun. Þar með væri Vinnumálastofnun sú opinbera stofnun sem færi með vinnumarkaðsmál allra. Öll atvinnutengd úrræði fyrir fatlað fólk væru því á sama stað og atvinnutengd úrræði fyrir aðra hópa. Með því opnaðist jafnframt möguleiki á því að aðrir hópar nýttu sér úrræði sem hingað til hefðu eingöngu verið ætluð fötlðuð fólki og að unnt væri að bjóða fötlðuð fólki upp á fjölbreyttari úrræði sem eingöngu hafi verið ætluð öðrum með skerta starfsgetu. Gæti þetta skipulag orðið til þess að fjölbreytileiki úrræða sem í boði væru fyrir þá sem hefðu skerta vinnufærni aukist þegar fram í sæki miðað við starfsgetumat og aðstæður hverju sinni. Þá væri mikilvægt að atvinnumál fatlaðs fólks væru skipulögð á landsvísu en ekki hjá einstökum sveitarfélögum þar sem aðgengi fatlaðs fólks að vinnustöðum og hæfingarstöðvum ættu ekki að vera háð lögheimili viðkomandi. Yrði einnig að vera auðvelt að miðla lausum störfum innan atvinnu með stuðningi óháð því í hvaða sveitarfélagi vinnustaðurinn væri staðsettur. Ætti það sérstaklega við á höfuðborgarsvæðinu.“

Og síðar í skýrsludrögnum segir:

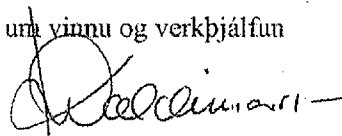
„Í þessu sambandi var ekki síst lögð áhersla á að allir sætu við sama borð er þeir sækja þjónustu á vegum hins opinbera og var meðal annars litið til efnis samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. Yrði að koma í veg fyrir aðgreiningu en stuðla fremur að því að fatlað fólk og aðrir gætu sótt sér sömu þjónustu á sömu stöðum. Þótti því ekki síst mikilvægt að atvinnumál fatlaðs fólks væru staðsett hjá Vinnumálastofnun eins og atvinnumál annarra og þannig ekki greint milli fatlaðs fólks og annarra er varðar vinnutengd úrræði. Með því að hafa öll úrræði á sama stað mætti tryggja að sem flestir hefðu möguleika á að fá vinnu, atvinnutengda endurhæfingu og hæfingu við sitt hæfi.“

Hlutverk treystir því að ekki verði hvikað frá ákvæðum laga um að fatlaðir einstaklingar sækji sína þjónustu og stuðning til sama aðila og ófatlaðir. Mikilvægt er að í þingsályktun um framkvæmdaáætlun um málefni fatlaðs fólks verði tekið af allt tvímæli um að fylgt verð ákvæðum laga um atvinnumál fatlaðra. Verði það ekki gert er vart hægt að sjá að Ísland geti lögfest eða staðfest sáttmála Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Að lokum vill Hlutverk óska eftir því að fá að senda fulltrúa á fund Velferðarnefndar Alþingis til ræða efnisatriði þessarar umsagnar og ákvæði þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

14. febrúar 2012

f.h. Hlutverks – samtaka um vinnu og verkþjálfun

Kristján Valdimarsson
formaður Hlutverks

Sambandsaðilar að Hlutverki eru:

Ás vinnustofa, Atvinna með stuðningi á Akureyri, Atvinna með stuðningi -Vinnumálastofnun, Ásgarður - handverkstæði, Blindravinnustofan, Bjarkarás, Fjöliðjan vinnu- og hæfingarstaður Akranesi, Hæfingarstöðin Hamar Vestmannaeyjum, Hæfingarstöðin Hvesta á Ísafirði, Hæfingarstöðin í Reykjanesbæ, Skógarlundur / Birkilundur, hæfingarstöð Akureyri, Iðja / dagvist Siglufirði, Iðja – hæfing og AMS Sauðárkróki, Heimaey – kertaverksmiðja og AMS Vestmannaeyjum, Klúbburinn Geysir, Miðjan Húsavík, Múlalundur Mosfellsbæ, Plastiðjan Bjarg / Iðjulundur Akureyri, Reykjalundur Mosfellsbæ, Skálátún - vinnustofur, Sólheimar, Stólpí verkþjálfunarstaður Egilsstöðum, Vinnustaðir Öryrkjabandalags Íslands, VISS Árborg og Örvi starfsþjálfun.

Alþingi
Erindi nr. P 140/982
komudagur 10.2.2012

KÓPAVOGSBÆR
Fannborg 2
200 Kópavogur
Sími: 570 1500
Fax: 570 1501
www.kopavogur.is

Alþingi
Velferðarnefnd
Kirkjustræti
150 Reykjavík

Kópavogi, 3. febrúar 2012
1202030/001.01 BH

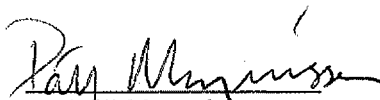
Efni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðra

Á fundi bæjarráðs Kópavogs þann 2. febrúar sl. var lagt fram erindi velferðarnefndarinnar, dags. 1. febrúar, þar sem óskað er eftir umsögn um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, 440. mál.

Bæjarráð vísaði erindinu til sviðsstjóra velferðarsviðs til úrvinnslu.

Þetta tilkynnist hér með.

Virðingarfyllt,

Páll Magnússon
bæjarritari

Alþingi
Erindi nr. P 140/1247
komudagur 29.2.2012

Félagsþjónusta
Kópavogs

Kópavogi, 27. febrúar 2012

Velferðarnefnd Alþingis
Alþingi
150 REYKJAVÍK.

440. mál

Á fundi félagsmálaráðs Kópavogs þann 21. febrúar 2012 var tekin fyrir beiðni frá velferðarnefnd Alþingis dags. 1. febrúar 2012 þar sem óskað var umsagnar um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014

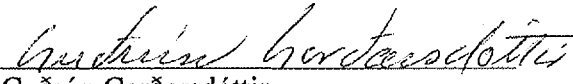
Eftirfarandi bókun var gerð:

“Félagsmálaráð vísar til draga að umsögn frá Sambandi íslenskra sveitarfélaga og tekur undir þau sjónarmið sem þar koma fram”.

Þetta tilkynnist hér með

Virðingarfyllst,

f.h. Félagsþjónustu Kópavogs

Guðrún Garðarsdóttir
ritari

Reykjavík, 6. febrúar 2012.

Velferðarnefnd Alþingis.

Erindi: Umsögn um 440. mál Alþingis, tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Frá: Páli Matthíassyni, framkvæmdastjóra geðsviðs LSH.

Almennt álit:

Um er að ræða mjög skýra, greinargóða og vel unna tillögu. Jafnrétti fatlaðra er lagt til grundvallar og framkvæmdaáætlunin gerir ráð fyrir miklu samráði við fatlaða sem er afar brýnt að tryggja. Þættir varðandi geðfatlaða eru ekki margir en minni háttar athugasemd verður gerð við þátt D2. hér að neðan.

Sem aðstandi fatlaðs barns við ég nefna að áhersla á tengilið við fatlaðan einstakling/fjölskyldu hans og skylda um samráð við notanda er brýn. Mikilvægi heildstæðrar þjónustu verður heldur ekki tíundað of oft. Stuðningur á erfiðum tímamótum, eins og flutning á milli skólastiga og þegar skólagöngu lýkur er einnig afar brýnn og hefði mátt hafa sérstakt verkefni til að tryggja stuðning á þeim erfiðu tímamótum þegar skóla lýkur og atvinna tekur við.

Sértækar athugasemdir:

D.2.

Framkvæmdaáætlun um geðheilbrigðisþjónustu er skýr og ég fagna áherslu á þjónustu í nærumhverfi einstaklinga þar sem því verður við komið. Þó verður jafnframt að gæta þess að til sé þekking til að sinna sérhæftri þjónustu við flókin vandamál. Það er veigamikill liður í því að fatlað fólk fái geðheilbrigðisþjónustu sem best hentar þörfum þess.

Í kafla um „Framkvæmd“ er óþarfi að taka það sérstaklega fram að brýnt sé að sálfræðimeðferð sé aðgengileg óháð efnahag. Það gildir almennt um geðheilbrigðisþjónustu að afar brýnt er að sú þjónusta sé aðgengileg óháð efnahag, enda er það vel þekkt að fátækt hefur slæm áhrif á geðheilbrigði. Því legg ég til að klausan breytist og verði svona (breytt atriði feitletruð):

Framkvæmd: Geðheilbrigðisþjónusta verði veitt í auknum mæli í nærumhverfi einstaklings með starfi samfélagsgeðteyma með aðkomu félagsþjónustu, heilsugæslu og sérfræðiþjónustu. Gerð verði áætlun um geðheilbrigðisþjónustu á hverju þjónustusvæði. **Jafnframt þarf að tryggja að til staðar sé bakland sérhæfðrar þjónustu til að sinna flóknari vandamálum. Brýnt er að geðheilbrigðisþjónusta sé aðgengileg óháð efnahag.**

D.5.

Þetta er mjög mikilvægur þáttur. Líkamlegu heilbrigði fólks með geðfötlun er oft mjög ábótavant og mikilvægt að skýrt sé kveðið á um hlutverk heilsugæslunnar í því að sinna því verkefni.

Virðingarfyllt,

Dr. Páll Matthíasson Cand. Med. et Chir. MRCPsych PhD.

Framkvæmdastjóri geðsviðs Landspítala,

Klínískur dósent við Læknadeild Háskóla Íslands.

LÆKNAFÉLAG ÍSLANDS
ICELANDIC MEDICAL ASSOCIATION

Alþingi
Erindi nr. þ 140/1110
komudagur 21.2.2012

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Kópavogi, 20. febrúar 2012.

Efni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, 440. mál, stjórnartillaga.

Stjórn Læknafélags Íslands (LÍ) þakkar fyrir að hafa fengið til umsagnar tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, 440. mál á 140. löggjafarþingi, sbr. tölvubréf nefndasviðs Alþingis dags. 1. febrúar sl.

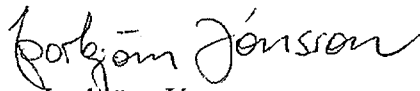
Eins og fram kemur með greinargerð með þingsályktunartilögunni felst í henni annars vegar stefna í málafloknum næstu þrjú árin og hins vegar framkvæmdaáætlun sama tímabil.

Sérstakur kafli framkvæmdaáætlunar í tillögunni, kafli D., fjallar um heilbrigðismál. Þar eru ýmis metnaðarfull markmið sett fram, sem sýnast til þess fallin að bæta þjónustu sem fatlaðir fá frá heilbrigðisþjónustunni.

LÍ sér ekki ástæðu til að gera athugasemdir við þessa tillögu til þingsályktunar, en leyfir sér að koma með eina ábendingu. Hún er sú að í undirkaflanum D.1 Heilsugæslan er fjallað um að mælikvarði á markmið vegna heilsugæslu sé „Fjölgun fagstétta innan heilsugæslunnar.“ Hér er orðalag óljóst en væntanlega átt við að fjölga eigi þeim löggiltu heilbrigðisstéttum, sem starfa innan heilsugæslu. Nú starfa innan heilsugæslu aðeins örfáar þeirra liðlegu 30 heilbrigðisstétta, sem löggiltar hafa verið. Telur LÍ eðlilegt að hafa orðalag hér skýrara þannig að það verði: „Fjölgun löggiltra heilbrigðisstétta innan heilsugæslunnar.“ Ef átt er við að fjölga þurfi öðrum fagstéttum en löggiltar heilbrigðisstéttum innan heilsugæslunnar þá þarf það einnig að koma skýrt fram.

A.ö.l. telur LÍ ekki ástæðu til að tjá sig frekar um efni þessarar þingsályktunartillögu.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Læknafélags Íslands,

Þorbjörn Jónsson,
formaður.

Alþingi
Erindi nr. P 140/969
komudagur 6.2.2012

MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS
ICELANDIC HUMAN RIGHTS CENTRE

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 15. febrúar 2012

Efni: Umsögn Mannréttindaskrifstofu Íslands um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, þingskjal 682. - 440. mál.

Mannréttindaskrifstofu Íslands (MRSÍ) hefur borist til umsagnar ofangreind tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

MRSÍ fagnar þessari framkvæmdaáætlun sem er til þess fallin að bæta réttarstöðu og lífsgæði fatlaðs fólks á Íslandi. Sérstaklega skal vísað í áform um bætt aðgengi og algilda hönnun, enda t.d. löngu tímabært að menntastofnanir setji sér viðmið þar að lútandi. MRSÍ hvetur stjórnvöld til að tryggja nægilegt fjármagn til að þessi áform verði að veruleika. MRSÍ fagnar jafnframt fyrirhuguðum aðgerðum til að auka atvinnuþátttöku fatlaðs fólks í samræmi við 27. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna (Sp) um réttindi fatlaðs fólks, en hingað til hefur einungis takmarkaður fjöldi þess átt möguleika á atvinnu. Sú vinna sem nú er unnin við að koma á fót notendastýrðri persónulegri aðstoð (NPA) stuðlar að bættum lífsgæðum fatlaðs fólks og þær breytingar sem miða að því að virða óskir og val þess um eigin hagi eru til þess fallnar að auka sjálfstæði þess og frelsi. Enn fremur telur MRSÍ þær aðgerðir sem miða að því að bjóða heildræna þjónustu fyrir fötluð börn og fjölskyldur þeirra vera afar jákvæðar og taka mið af ákvæðum Barnasáttmála Sp og samningi Sp um réttindi fatlaðs fólks. Jafnframt fagnar MRSÍ áformum um að bæta geðheilbrigðisþjónustu við fatlaða, en aðgengi fatlaðs fólks að sálfræðingum hefur oft verið háð efnahag og hafa því færri en þurfa leitað sér aðstoðar.

Í 5. gr. samnings Sp um réttindi fatlaðs fólks er fjallað um jafnrétti og lagt bann við mismunun gagnvart fötluðu fólki. Þar að auki er bann við mismunun útlistuð sem meginregla í b. lið 3. gr. samningsins, og því lögð rík áhersla á að tryggja jafnræði gagnvart fötluðu fólki. Í framkvæmdaáætluninni er m.a. fjallað um hvernig tryggja skuli að jafnræði nái fram að ganga og hvernig sporna skuli við mismunun með því að auka skilning almennings á málefnum og aðstæðum fatlaðs fólks. Hins vegar er í því samhengi ekkert fjallað um núgildandi íslensk lög sem snerta jafnrétti. Ber þar helst að nefna 65. gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33/1944 auk almennra hegningarlaga nr. 19/1940 en kveða mætti skýrlega á um bann við mismunun gagnvart fötluðu fólki í þeim réttarheimildum. Í því samhengi bendir MRSÍ á að unnið er að því hjá stjórnvöldum að innleiða í íslensk lög tvær tilskipanir Evrópusambandsins sem leggja bann við mismunun (2000/43/EB og 2000/78/EB). Síðari tilskipunin fjallar um jafnrétti á vinnumarkaði og gerir ítarlega grein fyrir réttindum fatlaðs fólks þar að lútandi. MRSÍ fagnar þeirri vinnu og telur æskilegt að henni verði lokið sem fyrst svo unnt sé að tryggja fullt lagalegt jafnræði í atvinnumálum fatlaðs fólks í íslenskri löggjöf.

MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS
ICELANDIC HUMAN RIGHTS CENTRE

Í 6. gr. sáttmálans er fjallað um réttindi fatlaðra kvenna og þeim veitt sérstök vernd. Fatlaðar konur geta búið við fjölbætta mismunun og er því mikilvægt að tryggja mannréttindi þeirra og vernda þær gegn ofbeldi og mismunun. MRSÍ telur að í framkvæmdaáætluninni skorti umfjöllun um þær aðgerðir sem stjórnvöld hyggjast grípa til svo að mannréttindi þessa jaðarhóps verði tryggð.

Að lokum telur MRSÍ þörf á að áréttu mikilvægi 33. gr. samningsins, en samkvæmt ákvæðinu bera aðildarríkin skyldu til að koma á sérstöku kerfi til að greiða fyrir, vernda og hafa eftirlit með framkvæmd samningsins. Í 2. mgr. 33. gr. kemur fram að við uppsetningu slíks kerfis skuli fara eftir meginreglum sem gilda um innlendar mannréttindastofnanir, t.a.m. um sjálfstæði. Í Evrópu eru það m.a. svokallaðar NHRI's (National Human Rights Institutions) eða þjóðbundnar mannréttindastofnanir sem gegna því hlutverki sem mælt er fyrir um í 33. gr. samningsins. Þær eru sjálfstæðar og starfa samkvæmt Parísarreglum Sp um mannréttindastofnanir. Slíkri stofnun er hins vegar ekki til að dreifa hér á landi, en MRSÍ er kunnugt um að stjórnvöld hafa til skoðunar hvort koma eigi slíkri stofnun á fót.

Framkvæmdaáætlunin sem hér er til umsagnar er liður í því ferli að fullgilda samning Sp um réttindi fatlaðs fólks og tryggja ákvæði hans í íslensk lög á næsta ári, sbr. f. lið áætlunarinnar. Eigi áform stjórnvalda um fullgildingu að ganga eftir verða skilyrði 33. gr. samningsins að vera uppfyllt, en samkvæmt rannsókn sem gerð var á vegum Sp um inntak og innleiðingu 33. gr. er það frumskilyrði fyrir fullgildingu samningsins alls að stjórnvöld uppfylli þær skyldur sem lagðar eru á herðar þeim samkvæmt því ákvæði með einum eða öðrum hætti.¹

Til að tryggja rétta og góða framkvæmd samningsins um réttindi fatlaðs fólks hér á landi í framhaldi fullgildingar hans starfar nú á vegum velferðarráðuneytis starfshópur sem ætlað er að endurskoða fyrirkomulag réttargæslu fyrir fatlað fólk. Er stefnt að því að hópurinn leggi fram tillögur sínar á vordögum. Fulltrúi MRSÍ á sæti í starfshópi þessum.

Virðingarfyllt,

f.h. Mannréttindaskrifstofu Íslands

Margrét Steinarsdóttir, framkvæmdastjóri

¹ UN Human Rights Office of the High Commissioner Europe Regional Office, *Study on the Implementation of Article 33 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in Europe*, bls. 10. Efni aðgengilegt á vefslóð: http://europe.ohchr.org/Documents/Publications/Art_33_CRPD_study.pdf

Nefndarsvið Alþingis,
b.t. nefndarsviðs
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 140/1336
komudagur 2.3.2012

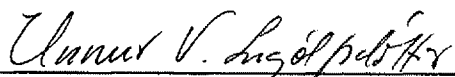
Mosfellsbær 2. mars 2012
uvi/201202037

Málefni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum
fatlaðs fólks 440. mál 140.lp. – umsögn framkvæmdastjóra
fjölskyldusviðs Mosfellsbæjar.

Undirrituð fékk fyrrgreindá tillögu til umsagnar að beiðni 1062. fundar bæjarráðs
Mosfellsbæjar 9. febrúar 2012. Ráðinu hafði áður borist beiðni um umsögn frá
nefndarsvið Alþingis með tölvupósti 2. febrúar 2012.

Fyrir liggur umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga um framkvæmdaáætlunina
dagsett 24. febrúar 2012 og tekur undirrituð undir þau sjónarmið sem þar koma fram.

Virðingarfyllst,

Unnur V. Ingólfssdóttir
framkvæmdastjóri fjölskyldusviðs

Beinist til: Velferðarnefndar Alþingis

Umsagnaraðilar: NPA miðstöðin svf.

Dagsetning: 22. febrúar 2012

Pingskjal: 692

Mál: 440

Umsögn NPA miðstöðvarinnar svf. um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014

Við undirrituð fögnum tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun um málefni fatlaðs fólks til ársins 2014. Ljóst er að stefnu hefur skort og áætlun um framþróun ekki verið til staðar. Við fögnum því sérstaklega að samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks sé lagður til grundvallar ásamt öðrum alþjóðlegum mannréttindasáttmálum. NPA miðstöðin hefur lagt mikla áherslu á í vinnu sinni og öllum málflutningi að „málefni“ fatlaðs fólks sé nálgast út frá hugmyndafræði mannréttinda en ekki að stöðugt sé litið á réttarstöðu hópsins sem velferðarmál.

Við lestur þingsályktunartillögu þessarar komum við þó auga á alvarlega skekkju og mótsögn við markmið samnings SP um réttindi fatlaðs fólks ásamt skort á að hugmyndafræðin um sjálfstætt líf, sem er hugmyndafræði baráttuhreyfinga fatlaðs fólks víða um heim, sé lögð til grundvallar líkt og í sjálfum samningnum. Samtök fatlaðs fólks um heim allan hafa lagt gríðarlega áherslu á að án þess að leggja hugmyndafræðina og hornsteina hennar til grundvallar allri stefnumótun og lagasetningu sé flókið að skapa aðstæður þar sem fatlað fólk býr við mannréttindi.¹

Þessa skekkju í þingsályktunartillögunni teljum við m.a. endurspegla að í samráðsnefndinni sem samdi þessa þingsályktunartillögu sat engin fötluð manneskja. Þrátt fyrir að tvö heildarsamtök fatlaðs fólks hafi haft fulltrúa í

¹ Evans, 2001; Vilborg Jóhannsdóttir og Freyja Haraldsdóttir, 2010

nefndinni voru þeir báðir ófatlaðir. Í samningi sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er gerð skýr krafa um að fatlað fólk sé leiðandi í allri stefnumótun og lagaþróun er varðar mál þeirra. Það hlýtur því að teljast óeðlilegt að eina fatlaða fólkið sem sat þessa fundi hafi einungis setið einn fund **og þá sem gestir** - gestir á fundi um málefni sem snertir líf þess allt. Í 4. grein samningsins um almennar skuldbindingar segir í 3. lið:

In the development and implementation of legislation and policies to implement the present Convention, and in other decision-making processes concerning issues relating to persons with disabilities, States Parties shall closely consult with and actively involve persons with disabilities, including children with disabilities, through their representative organizations.²

Við gerum jafnframt, í þessu ljósi, alvarlegar athugasemdir við að ekki hafi verið leitað samráðs við fulltrúa NPA miðstöðvarinnar svf. í þessu ferli sem er eina félagið á Íslandi sem er alfarið í eigu og undir stjórn fatlaðs fólks um sjálfstætt líf og notendastýrða persónulega aðstoð.

Í næstu köflum munum við gera grein fyrir dæmum um þær mótsagnir sem finna má í þingsályktunartillögu þessari.

Hugmyndafræðin um sjálfstætt líf og helstu hornsteinar hennar

Í 19. grein samnings SP um réttindi fatlaðs fólks er fjallað sérstaklega um réttinn til sjálfstæðs lífs án aðgreiningar í samfélaginu. Þar segir:

States Parties to this Convention recognize the equal right of all persons with disabilities to live in the community, with choices equal to others, and shall take effective and appropriate measures to facilitate full enjoyment by persons with disabilities of this right and their full inclusion and participation in the community, including by ensuring that:

- a. Persons with disabilities have the opportunity to choose their place of residence and where and with whom they live on an equal basis with others and are not obliged to live in a particular living arrangement;
- b. Persons with disabilities have access to a range of in-home, residential and other community support services, **including personal assistance necessary to support living and inclusion in the community, and to prevent isolation or segregation from the community;**

² Sameinuðu þjóðirnar, 2006

c. Community services and facilities for the general population are available on an equal basis to persons with disabilities and are responsive to their needs.³

Í þessari grein, sem er ein af undirstöðu greinum þessa samnings, liggur til grundvallar hugmyndafræðin um sjálfstætt líf. Grunnngildi hugmyndafræðinnar byggir á mannréttindum og felast í að:

- viðurkenna skuli reisin og óendanlegt verðmæti fatlaðs fólks,
- stjórna eigin aðstoð og móta eigin lífsstíl,⁴
- fatlað fólk, óháð aldri og skerðingu, ákveði og velji hvernig þjónustu það fær, hvar hún er veitt, hvenær, hvernig og af hverjum,⁵
- fatlað fólk hafi rétt til þess að hafa stjórn á eigin lífi og taka fullan þátt á öllum sviðum þess; fjárhagslega, stjórn mála- og menningarlega, í fjölskyldulífi, menntun, atvinnu og tómstundum, við jafnrétti í samfélaginu.⁶

Frumkvöðlar hugmyndafræðinnar hafa dregið fram helstu hornsteina hugmyndafræðinnar sem taldir eru nauðsynleg undirstaða þess að fatlað fólk lifi sjálfstæðu lífi. Eru þeir eftirfarandi:

- **Húsnæði:** fatlað fólk þarf að geta eignast heimili sem hentar þörfum þess og aðstæðum.
- **Notendastýrða persónulega aðstoð:** grundvöllur þess að fatlað fólk geti lifað sjálfstæðu lífi út í samfélaginu. Þannig sé því veittur sá stuðningur sem til þarf. Felst í því að notandinn fær greiðslur sem hann getur ráðstafað sjálfur, kaupir þá þjónustu sem hentar honum og frá þeim þjónustuaðilum sem hann vill. Notandinn hefur þar með frumkvæðið og valdið færist frá kerfinu yfir til hans sjálfs.
- **Samgöngur og ferðafrelsi:** Fatlað fólk þarf að komast frjálst ferða sinna til þess að taka fullan þátt, t.d. hitta vini eða mæta til vinnu. Því

³ Sama

⁴ Morris, 1993

⁵ Evans, 2001

⁶ Barnes, 2003

þarf aðgengilegar almenningssamgöngur og ferðapjónustu sem uppfyllir þá kröfu að geta lifað sjálfstæðu lífi.

- **Aðgengi:** fatlað fólk á að geta komist um og aflað sér upplýsinga án hindrana á öllum sviðum lífsins.
- **Jafningjaráðgjöf:** felur í sér að veita hagnýtar upplýsingar um réttindi og leiðir til sjálfstæðs lífs, styðja við gerð sjálfsmats til að meta þörf fyrir aðstoð, þar sem reynsla fatlaðs fólks og innsæi nýtist vel öðru fötluðu fólki.⁷

Mótsagnir í hugmyndafræði og þingsályktunartillögu

Eins og kemur fram í inngangi teljum við ákveðnar mótsagnir í hugmyndafræðinni og þingsályktunartillögu. Við teljum mikið skorta á á að hugmyndafræðin um sjálfstætt líf og samningur SP um réttindi fatlaðs fólks birtist í reynd í málavíðum þingsályktunartillögunnar. Samningurinn og hugmyndafræðin gerir skýra kröfu um jafnrétti fatlaðs fólks á við ófatlað fólk, virka samfélagsþátttöku, frelsi og sjálfstæði. Eins og kemur fram í kaflanum um hugmyndafræðina eru leiðirnar að því marki vel skilgreindar. Hugmyndafræðin um sjálfstætt líf á með réttu, líkt og sjálfur samningurinn, að hrýslast inn í öll stig stjórnsýslunnar og alla kima þjóðfélagsins en ekki einungis eiga við þegar til þess eru fjárhagslegir burðir eða þegar ófatlað fólk er tilbúið að sleppa valdinu til fatlaðs fólks.

Í C-hluta teljum við óviðeigandi að fjalla um félagslega vernd og sjálfstætt líf sem eina og sama hlutinn. Tekið er fram í þessum kafla að notendastýrð persónuleg aðstoð skuli vera tekin upp í áföngum en ekki er það í samræmi við tilraunaverkefni um NPA sem kveðið er á um í lögum um málefni fatlaðs fólks nr. 59/1992. Nú þegar er komin handbók um NPA þar sem kemur fram að fólk sem fellur undir lög um málefni fatlaðs fólks geti sótt um að taka þátt í tilraunaverkefninu. Þrátt fyrir þetta er lítið sem ekkert minnst á NPA í þingsályktunartillögunni heldur farið er í kringum hana eins og köttur í kringum heitan graut og fjallað á loðin hátt um að fatlað fólk geti haft áhrif á þá

⁷ Evans, 2001; Ratzka 2002, Vilborg Jóhannsdóttir og Freyja Haraldsdóttir, 2010

þjónustu sem það notar. Það gengur jafnframt gegn hugmyndafræðinni um sjálfstætt líf að þjónustþörf skuli einungis uppfyllt innan heimilis en ekki utan.

Þrátt fyrir að NPA sé þjónustufyrirkomulag sem að einungis örfáir á Íslandi nota í dag eru breytingar á því væntanlegar og samkvæmt lögum um málefni fatlaðs fólks skal þetta vera eitt helsta þjónustufyrirkomulag fyrir fatlað fólk í framtíðinni. Mikilvægt er því að horfa á alla „sértæka“ þjónustu út frá þessum veruleika, þ.e. að gera ráð fyrir að NPA geti með tímanum dregið úr aðgreinandi úrræðum. Leggja verður áherslu á að stefnumótun miða alltaf að því að stuðla að jafnrétti, sjálfstæði og virkri samfélagsþátttöku.

Hvað fötluð börn varðar leggur NPA miðstöðin áherslu á að NPA verði raunverulegur valkostur og dragi úr aðgreiningu fatlaðra barna, m.a. í skammtímadvölum, frístundarúrræðum og sérstökum sumardvölum. Með þeim hætti geta fötluð börn ekki einungis fengið aðstoð til að búa heima og njóta fjölskyldulífs heldur einnig til að sækja almenn tórstundaúrræði og félagslíf, hitt vini sína utan skóla og einfaldlega farið heim eftir skóla eins og önnur börn.

Það sama má segja um fullorðið fatlað fólk en horfa verður á NPA sem þjónustuleið sem skilar sér með þeim hætti að það getur frekar farið út á vinnumarkaðinn, stundað háskólanám, verið öflugari neytendur, átt sitt eigið heimili og þannig staðið sterkar fjárhagslega, tekið þátt í pólitík, notið menningar og gegnt skyldum sínum sem borgarar í samfélaginu.

Samningur SP um réttindi fatlaðs fólks kveður skýrt á um ofangreint ásamt öðrum þeim hornsteinum hugmyndafræðinnar sem fjallað er um í kaflanum hér á undan.

Einstök mál þingsályktunartillögunnar

Hér að neðan leggjum við fram ýmis mál er við teljum að þurfi að skoða sérstaklega í ljósi samnings SP um réttindi fatlaðs fólks, hugmyndafræðinnar

um sjálfstætt líf og helstu hornsteina hennar. Í ljósi þess að málin eru mörg stiklum við á stóru og væntum þess að Velferðarnefnd Alþingis yfirfæri gagnrýni á aðra sambærilega þætti út frá dæmunum hér að neðan.

1. **Afdráttarlaust orðalag:** NPA miðstöðin hvetur til þess að ekki sé notað veikt orðalag sem túlka má með ýmsum hætti um grundvallarréttindi fatlaðs fólks.

Dæmi: Í kaflanum um aðgengi stendur að táknmál sé notað „hvar sem því verður við komið“. Auðvelt er t.d. að rökstyðja að „því verði ekki við komið“ vegna fjárhagslegra burða. Í lögum um stöðu íslenskra tungu og íslensks táknmáls nr. 61/2011.

2. **Svigrúm til að vinna verkefni:** NPA miðstöðin hvetur til þess að ekki sé gefin of rúmur tími til markvissra verkefna heldur sé frekar fleira starfsfólk ráðið inn í skemmri tíma til að vinna verkin af meiri krafti. Tíminn skiptir fatlað fólk máli – það hefur beðið lengi.

Dæmi: Að gera úttekt og áætlun um breytingar á aðgengi í öllum sveitarfélögum þarf ekki að taka tvö ár. Eðlilegt er að því verkefni verði lokið í byrjun árs 2013.

3. **Jafnrétti milli hópa fólks með ólíkar skerðingar:** NPA miðstöðin hvetur til þess að allar umbætur taki tillit til allra hópa fatlaðs fólks en ekki eingöngu ákveðinna hópa.

Dæmi: Kemur fram í þingsályktunartillögunni að tryggja skuli aðgengi hreyfihamlaðs fólks að almenningssamgöngum. Teljum við eðlilegt að tryggja aðgengi fleiri hópa, t.d. fólks með þroskahömlun með því að gera leiðarkerfi auðskilið, en jafnframt blindu og heyrnarlausu fólki.

4. **Almenn þjónusta fyrir alla:** NPA miðstöðin hvetur til þess að reynt verði í lengstu lög að hanna þjónustu fyrir almenning með þeim hætti að hún nýtist vel fötluðu fólki, þ.e. svo að þjónusta við þann hóp sé ekki aðgreind og um hana gildi aðrar reglur og viðmið.

Dæmi: Í kafla 4.4 um akstursþjónustu mælum við með að almenn leigubílafyrirtæki taki við akstursþjónustu og að hún verði starfrækt með sama hætti og fyrir ófatlað fólk en þó niðurgreidd að því marki sem myndi kosta að nota strætisvagnakerfi.

- 5. Upplýsingagjöf:** NPA miðstöðin hvetur til þess að mikil áhersla verði lögð á að bæta aðgengi að upplýsingum um úrræði og réttindi fatlaðs fólks. Fjöldi íslenskra rannsókna, m.a. innan fötlunarfræða, hafa sýnt að fötluðu fólki og aðstandendum þess skortir slíkar upplýsingar sem getur skert lífsgæði mikið.

Dæmi: Í 5. kafla gerum við athugasemdir við það að til að ná því markmiði að allt fatlað fólk hafi óhindraðan aðgang að upplýsingum um réttindi sín og þjónustu sem er í boði sé nóg fyrir sveitarfélög að setja upp heimasíðu með aðgengilegum upplýsingum. Öflugt átak þarf að gera í þessum efnum, m.a. með vinnureglum, sem að krefst þess að fagfólk veiti betri upplýsingar í samskiptum sínum við fatlað fólk, upplýsi það að fyrri bragði og minni stöðugt á hvaða leiðir má fara og hvaða þjónusta er í boði. Einnig að fagfólk leiti til annarra eftir upplýsingum ef það hefur þær ekki sjálft og leggi áherslu á samráð við og milli notenda, s.s. þannig að fatlað fólk ráðleggi öðru fötluðu fólki.

- 6. Mannleg reisn:** NPA miðstöðin hvetur til þess að allar aðgerðir, breytingar og umbætur séu þess eðlis að þær ýti undir valdeflingu fatlaðs fólks og þau grundvallarmannréttindi sem felast í að búa við mannlega reisn séu sett ofar öllu.

Dæmi: Í B-hluta um atvinnu kemur fram að sett verði á laggirnar verkefni tíu fyrirtækja sem eiga að ráða til starfa fatlað fólk undir yfirskriftinni „samfélagsleg ábyrgð.“ Við höfnum þessu verkefni alfarið þar sem það dregur úr mannlegri reisn fatlaðs fólks og ýtir undir að það upplifi sig (og birtist í samfélaginu) sem viðföng góðgerðastarfsemi annarra. Fatlað fólk býr við sama mannauð og ófatlað fólk og því verulega niðurlægjandi að stuðla að atvinnuþátttöku sem byggir á

„aumingjagæsku” fyrirtækja. Það er ólíðandi að fatlað fólk fái ekki sömu tækifæri á almennum vinnumarkaði á forsendum hæfileika sinna og menntunnar og sé stöðugt sett í hlutverk þakkláts þiggjanda

- 7. Árangursmælikvarðar:** NPA miðstöðin hvetur til þess að árangursmælikvarðar byggja á samningi SP um réttindi fatlaðs fólks og hugmyndafræðinni um sjálfstætt líf. Jafnframt að til þess að skilgreina gæði verkefna verði leitast við að ráða fatlað fólk til að kanna ánægju annars fatlaðs fólks með tiltekna þjónustu.

Dæmi: Við bendum á að til þess að mæla árangur t.d. á þátttöku fatlaðs fólks á almennum vinnumarkaði dugi takmarkað að afla upplýsinga um fjölda fyrirtækja sem ræður fatlað fólk í vinnu. Það segir lítið um hlutverk og líðan fólks innan fyrirtækjana og viðhorf og viðmót annars starfsfólks í garð fatlaðs fólks.

- 8. Samfélagsmein:** NPA miðstöðin hvetur til þess að lífsstílsvandamál og ofbeldi sé skilgreint sem samfélagsmein sem almennt þarf að vinna gegn í samfélaginu, þ.m.t. meðal fatlaðs fólks. Sérstök áhersla verður að vera á að fjarlægja samfélagslegar hindranir fyrir þá sem glýma við lífsstílsvanda annars vegar og reyna að koma í veg fyrir að skapa aðstæður sem rannsóknir sýna að ýti undir ofbeldi, t.d. aðgreinandi úrræði.⁸ Sérstakt átak þarf að gera hvað varðar aðgengi fatlaðra brotapolu að almennum úrræðum, t.d. Barnahúsi, Stígamótum, Kvennaathvarfinu og bráðamóttöku kynferðisafbrotu. Enn frekar þarf að huga að skilgreiningu á ofbeldi og taka mið af því að í ljósi þess að fatlað fólk er jaðarhópur upplifir það líka óbeint ofbeldi, þ.e. kerfislægt og menningarbundið ofbeldi.⁹

Dæmi: Í D.4. er sérstaklega talað um „sértækan vanda” fatlaðs fólks og er svo vísað í alvarlegan lífsstílsvanda og ofbeldi gegn fötlðuðu fólki. Þykir okkur afar óeðlilegt að hvoru tveggja sé sértækur vandi fatlaðs

⁸ United Nations, 2005

⁹ Freyja Haraldsdóttir og Vilborg Jóhannsdóttir, 2011

fólks. Í fyrsta lagi er ekkert *sértækt* við lífsstílsvanda og ofbeldi og í öðru lagi er afar ósmekklegt að okkar mati að gefa í skyn að hvoru tveggja sé vandi fólksins, t.d. ber fötluð manneskja ekki ábyrgð á verða brotapolí ofbeldis og er það því ekki hennar sértæki vandi.

9. Náíð samráð og virk þátttaka fatlaðs fólks: NPA miðstöðin hvetur til þess að öll þingsályktunartillagan verði endurskoðuð með tilliti til ábyrgðar- og samstarfsaðila en nauðsynlegt er að samtök fatlaðs fólks og fatlað fólk almennt vísi veginn í mörgum þeim verkefnum sem þar koma fram en ýmsar mótsagnir birtast í tillögunni hvað það varðar eins og kveðið er á um í samningi SP um réttindi fatlaðs fólks.

Dæmi: Í E.4 er fjallað um að efla þekkingu heilbrigðisstarfsfólks á stöðu fatlaðs fólks og margbreytileika og er það vel. Það er þó varhugavert að slíkt sé ekki m.a. í höndum fatlaðs fólks/samtaka en ekki einungis í höndum Velferðarráðuneytis og Landlæknisembættisins. Sama má segja um F.3 þar sem er talað um valdeflingu og notendasamráð en þar eru ábyrgðaraðilar Velferðarráðuneytið og Samband íslenskra sveitarfélaga. Erfitt þykir okkur að skilja hvers vegna fatlað fólk er ekki nefnt í kafla sem snýr að valdeflingu og notendasamráði.

Heimildir

1. Barnes, C. (2003). *Independent living, politics and implications*. Sótt 15. júlí 2009 af <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/gladnetcollect/323/>.
2. Evans, J. (2001). *Independent living and centres for independent living as an alternative to institutions*. Sótt 2. ágúst 2009 af <http://www.leeds.ac.uk/disabilitystudies/archiveuk/evans/Centres%20for%20Independent%20Living%20as%20an%20Alternative%20to%20Instit%85.pdf>.
3. Morris, J. (1993). *Independent Lives: Community care and disabled people*. Basingstoke: Macmillan.

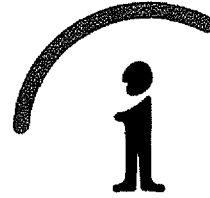
4. Ratzka, A. D. (2002). *User control over services as a precondition for self-determination*. Sótt 15. júlí 2009 af <http://www.independentliving.org/docs4/ar200210.html>.
5. Sameinuðu þjóðirnar (2006). Convention on the rights of persons with disabilities. Sótt 25. febrúar 2010 af <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=259>.
6. United Nations. (2005). Violence against Disabled Children: UN Secretary Generals Report on Violence against Children Thematic Group on Violence against Disabled Children. New York: UNICEF
7. Vilborg Jóhannsdóttir og Freyja Haraldsdóttir. (2010). Notendastýrð persónuleg aðstoð fyrir fatlað fólk á Íslandi: innleiðing og stjórnsýsla. Í Gunnar Þ. Jóhannesson og Helga Þ. Björnsdóttir (ritstjórar). *Rannsóknir í félagsvísindum XI*. Reykjavík: Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands.
8. Vilborg Jóhannsdóttir og Freyja Haraldsdóttir. (2011). Verður fatlað fólk fyrir kerfislægu og menningarbundnu ofbeldi í íslensku samfélagi? Í Silja Bára Ómarsdóttir (ritstjóri). *Rannsóknir í félagsvísindum XII: stjórn málafræðideild: erindi flutt á ráðstefnu í október 2011*. (bls. 143-150). Reykjavík: Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands.

Fyrir hönd stjórnar NPA miðstöðvarinnar,

Freyja Haraldsdóttir, framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 140/1801
komudagur 18.4. 2012

Alþingi
Velferðarnefnd
150 REYKJAVÍK

Persónuvernd

Rauðarárstíg 10 105 Reykjavík
sími: 510 9600 bréfasími: 510 9606
netfang: postur@personuvernd.is
veffang: personuvernd.is

Reykjavík, 12. apríl 2012
Tilvísun: 2012020173PS/--

Persónuvernd vísar til tölvubréfs velferðarnefndar Alþingis frá 1. febrúar 2012 þar sem óskað er umsagnar stofnunarinnar um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks (440. mál á 140. löggjafarþingi, þskj. 682). Ekki eru gerðar athugasemdir við þingsályktunartillöguna.

Virðingarfyllt

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Þ. Sveinsson'.

Þórður Sveinsson

**Umsögn Rannsóknarseturs í fötlunarfræðum
við Háskóla Íslands um**

**Tillögu til þingsályktunar
um framkvæmdaráætlun í málefnum
fatlaðs fólks til ársins 2014**

(Lagt fram á Alþingi á 140. löggjafarþingi 2011-2012, mál nr. 440)

Það er ákaflega ánægjulegt að í fyrsta sinn skuli hafa verið sett fram þingsályktunartillaga um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks. Í tillögunni er tekið á mörgum mikilvægustu málavæðum sem snúa að fötluðu fólki og í áætluninni eru tillögur um fjöldan allan af brýnum verkefnum sem horfa til framfara. Rannsóknasetur í fötlunarfræðum fagnar því sérstaklega að „Framkvæmdaáætlunin taki mið af Samningi Sameinuðu þjóðanna um réttind fatlaðs fólks og annarra mannréttindasáttmála sem Ísland er aðili að“ eins og segir í inngangi.

Í umsögn þessari verður fyrst og fremst fjallað almennt um þingsályktunartillöguna; markmið hennar og þau grundvallaratriði sem hún byggir á (stefnumótun, mannréttindi, skilning á fötlun, hverjir tilheyra hópi „fatlaðs fólks“ og fleira af þeim toga) og almennt um þau málavæði sem hún nær til. Ekki er fjallað ítarlega um ákveðnar greinar í framkvæmdaáætluninni.

Inngangsorð

Í inngangsorðum eru sett fram mikilvæg grundvallaratriði. Þar segir „**Lögð verði áhersla á jafnrétti og bann við mismunun á grundvelli fötlunar...**“ Rökrétt framhald þessa væri að leggja til í framkvæmdaáætlun að sett verði lög sem banna mismunun á grundvelli fötlunar. Það er ekki gert. Lagt er til að ákvæði um undirbúning og framkvæmd slíkrar lagasetningar verði bætt inn í framkvæmdaáætlunina.

Í inngangsorðum segir jafnframt „...**og viðurkennt að fötlun sé hugtak sem þróast og breytist og að fötlun verði til í samspili einstaklinga sem eru með skerðingar, umhverfis og viðhorfa sem hindri fulla og virka samfélagsþátttöku til jafns við aðra.**“ Hér er skilgreint hvaða skilningur á fötlun liggur til grundvallar framkvæmdaáætluninni. Hér er (án tilvísunar) tekinn upp sá skilningur á fötlun sem er í inngangsorðum Samnings SP og er það vel því Samningurinn á að leggja til grundvallar framkvæmdaáætluninni. Sá skilningur á fötlun sem hér er settur fram hafnar því að fötlun sé einstaklingsbundið vandamál fatlaðs fólks og dregur athyglinni að þeim þáttum í umhverfinu sem hindra samfélagsþátttöku. Þennan skilning hefði víða mátt samþætta betur í framkvæmdaáætluninni og setja inn ákvæði um hvernig greina megir þær hindranir sem fatlað fólk verður fyrir og fjarlægja þær.

Dæmi um þetta er liður **B. Atvinna** (bls. 5-6). Þar er fjallað um ýmis atriði sem eru til þess fallin að auka atvinnuþátttöku og virkni fatlaðs fólks. Þar er sagt „Verkefni hafi það

markmið að gera vinnustaði aðgengilega, styðji við fatlað fólk á almennum vinnumarkaði og auki aðgengi þess að almennum vinnumarkaði.“ Þetta eru jákvæð atriði en hér hefði þurft að leggja áherslu á verkefni sem greina hindranir á vegi fatlaðs fólks á vinnumarkaði; hindranir sem koma í veg fyrir virkni og atvinnuþátttöku. Stuðningur við fatlað fólk á vinnumarkaði er að sjálfsögðu mikilvægur en ef hindranir eru enn til staðar er hættu á að stuðningur við einstaklinga skili ekki tilætluðum árangri. Þetta er aðeins eitt dæmi um hvernig áherslan í framkvæmdaáætluninni hefður þurft að taka meira mið af nýjum skilningi á fötlun þar sem lögð er áherslu á að greina þá þætti í umhverfinu sem hindra þátttöku fatlaðs fólks á fjölmörgum sviðum.

Yfirskrift framkvæmdaáætlunarinnar

Lagt er til að núverandi yfirskrift „**EITT SAMFÉLAG FYRIR ALLA**“ verði endurskoðað. Þessi yfirskrift er ekki í samræmi við nýja mannréttindaáherslu í málefnum fatlaðs fólks eins og hún birtist í Samningi SP. Slagorðið „eitt samfélag fyrir alla“ var talsvert notað á Norðurlöndum og víðar eftir 1980 til að endurspeglja þáverandi áherslur á lokun sólhringsstofnana og annarra aðgreindra úrræða fyrir fatlað fólk, og kröfur um að fatlað fólk ætti rétt á samfélagsþátttöku á borð við aðra. Í dag er þetta slagorð orðið að þreyttum og innantómum frasa í hugum margra. Lagt er til að fundin verði ný yfirskrift fyrir framkvæmdaáætlunina sem endurspeglar betur þær nútímaáherslur sem eiga að liggja henni til grundvallar.

I. Stefna í málaflokki fatlaðs fólks 2012–2020

Í þessum hluta þingsályktunartillögunnar eru talin upp nokkur lykilatriði um forsendur framkvæmdaáætlunarinnar s.s. „Íslenskt samfélag byggist á virðingu fyrir fjölbreytileika og viðurkenningu á fötluðu fólki sem hluta af mannlegum margbreytileika og mannlegu eðli“ og að „Fötluðu fólki verði tryggt jafnrétti og sambærileg líf skjör á við aðra þjóðfélagsþegna og sköpuð skilyrði til eðlilegs lífs“ og áhersla á að „Fatlað fólk hafi sama rétt og aðrir íbúar landsins til að halda mannlegri reisu og njóta sjálfræðis, jafnréttis og samstöðu.“

Allt eru þetta lofsverð atriði og fagrar yfirlýsingar. Hins vegar má benda á að ákvæði um að fatlað fólk skuli búi við jafnrétti, sambærileg líf skjör, geti lifað eðlilegu lífi og tekið þátt í samfélaginu á borð við aðra hafa verið í markmiðsgrein laga um málefni fatlaðra frá árinu 1983 (og reyndar einnig í lögum um aðstoð við þroskahefta frá árinu 1979) án þess að þessum markmiðum hafi verið náð. Það er ekki traustvekjandi að endurtaka, gagnrýnislaust, þessar markmiðsgreinar. Til grundvallar stefnu í málaflokknum þarf að liggja ýtarleg greining á aðstæðum fatlaðs fólks og þeirri mismunun og misrétti sem það býr við – og skýra sem best hvernig framkvæmdaáætlunin skuli vinna að því að leiðrétta misréttið.

Það er einkum tvennt sem gagnrýnt er í þessum hluta þingsályktunartillögunnar.

1. Af framsetningu textans mætti ætla að hér birtist stefna í málefnum fatlaðs fólks enda segir í athugasemdum við tillöguna (bls. 19) að „Í þingsályktuninni birtist annars vegar stefna í málaflokknum og hins vegar framkvæmdaáætlun sem byggist á stefnunni.“ Ekki verður séð að þær fáu málsgreinar sem hér eru settar fram geti gegnt hlutverki stefnu í málefnum fatlaðs fólks.

Reyndin er sú að engin samþykkt stefna er til í þessum málaflokki, eins og Ríkisendurskoðun benti á í skýrslu sinni árið 2010. (Á heimasíðu velferðarráðuneytisins er þó að finna ósamþykktu heildarstefnu til 2016.)

Lagt er til að sett verði inn í framkvæmdaáætlunina ákvæði sem kveður á um að unnin verði heildarstefnumótun í málaflokknum. Í raun ætti slík stefna að vera grundvöllur að framkvæmdaáætlun eins og þeirri sem hér er fjallað um – og ætti jafnframt að liggja til grundvallar heildarendurskoðun laga um málefni fatlaðs fólks sem kveðið er á um í þingsályktunartillögunni.

2. Talsvert er um endurtekningar á lykilsetningum (t.d. um jafnrétti, mannréttindi, mannfrelsi og samfélagsþátttöku) í þessum stutta kafla. Eins og fram kemur í athugasemdum við þingsályktunartillöguna þá hafði starfshópurinn sem vann tillögunar mikilvæg gögn til hliðsjónar í vinnu sinni (sjá bls. 19), m.a. núverandi lög um málefni fatlaðs fólks (nr.59/1992), Samning SP, Skýrslu Ríkisendurskoðunar frá 2010, stefnu og aðgerðir Norðurlanda og Evrópusambandsins. Ef grannnt er skoðað þá eru margar setningar í þessum kafla fengnar úr ofangreindum gögnum (sumar orðréttar og án tilvísunar). Afleiðingin er sú að textinn virkar sundurlaus og endurtekningasamur. Þennan texta þarf að vinna betur til að hann verði heildstæður.

Þá er óljóst er af hverju „stefnan“ er 2012-2020 (en ekki 2014 eins og framkvæmdaáætlunin).

II. Framkvæmdaáætlun í málaflokki fatlaðs fólks 2012–2014

Í þessum lið eru talin upp þau málsvið sem framkvæmdaáætlunin nær til. Það vekur athygli að val á málsviðum er sótt til framkvæmdaráætlunar Evrópusambandsins í málefnum fatlaðs fólks *European Disability Strategy 2010 – 2020: A Reviewed Commitment to a Barrier-Free Europe* (Sjá á <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:EN:PDF>).

Í ESB áætluninni eru talin upp eftirfarandi málsvið: Aðgengi, Þátttaka, Jafnrétti, Atvinna, Menntun og þjálfun, Félagsleg vernd, Heilsa, og Utanríkisstefna (External action). Í íslensku þingsályktunartillögunni eru talin upp sömu málsvið að því undanskyldu að flokkurinn *Ímynd og fræðsla* kemur í stað *Utanríkisstefnu* (External action, sem felst í stuttu máli í því að í samskiptum við önnur lönd og í þróunaraðstoð muni ESB gæta mannréttinda fatlaðs fólks). Auk þess er hugtakið *Sjálfstætt líf* bætt við málsviðið *Félagsleg vernd*.

Það sem greinir að framsetninguna á stefnu ESB og framkvæmdaáætlunina íslensku er að ESB áætlunin er mun ítarlegri en helstu markmið hennar eru að valdefla fatlað fólk og fjarlægja hindranir í vegi þess að fatlað fólk geti verið virkir þegar í Evrópu.

Íslenska framkvæmdaáætlunin telur upp fjölda mikilvægra málsviða og margar greinar áætlunarinnar eru tímabærar og brýnar í framkvæmd. Hins vegar gerir stuttaraleg framsetning margra þeirra að verkum að erfitt getur verið að framfylgja þeim.

Mun ýtarlegri framsetning væri hjálplegri fyrir sveitarfélög, þjónustuvæði og aðra aðila sem eiga að annast framkvæmdina. Má þar t.d. nefna málsviðið *Aðgengi*, sem er ákaflega

mikilvægt svið en flókið í framkvæmd. Þetta eina svið hefði þurft ítarlega skýrslu og framkvæmdaáætlun á borð við þá sem Norðmenn hafa samþykkt (sjá *Norge universelt utformet 2025: Regeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013* á slóðinni

<http://www.regjeringen.no/upload/BLD/Planer/2009/Norge%20universelt%20utformet%202025%20web%20endelig.pdf>)

Til hverra nær áætlunin – hverjir eru „fatlað fólk“

Í alþjóðlegri umfjöllun um fatlað fólk, t.d. hjá Sameinuðu þjóðunum, Alþjóða heilbrigðismálastofnuninni og Evrópusambandinu (sjá t.d. World Report on Disability (2011) á slóðinni http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/accessible_en.pdf) er gert ráð fyrir að fatlað fólk sé nálægt 15% íbúa jarðar og að þetta hlutfall fari hækkandi með hækkandi aldri þjóða heims. Stefnumótun á alþjóðavettvangi gengur út frá þessum fjölda.

Í fyrirliggjandi framkvæmdaáætlun er hins vegar gengið út frá mun þrengri hóp fatlaðs fólks og einungis virðist miðað við þá sem hafa notið úrræða þjónustulaganna, sem er um 1% þjóðarinnar (samkvæmt óstaðfestri stefnumótun á heimasíðu velferðarráðuneytisins) en þetta er sá hópur sem lá til grundvallar úrtaki í rannsókn Félagsvísindastofnunar um stöðu fatlaðs fólks og þjónustu við það við flutning málaflokksins til sveitarfélaga (2011) og vísað er til í athugasemdum við þingsályktunartillöguna (bls. 19).

Þetta misræmi – og hin þrönga skilgreining á því hvaða hópur er „fatlað fólk“ – hefur áhrif á stefnu og framkvæmd í málaflökknum því íslenska framkvæmdaáætlun beinist fyrst og fremst að litlum hópi fatlaðs fólks. Þetta dregur athyglina frá því að fatlað fólk er mun fjölmennari og fjölbreyttari hópur en framkvæmdaáætlunin beinist að – og er stærsti minnihlutahópurinn í íslensku samfélagi.

Eftirlit með framkvæmdum og mat á árangri þeirra

Í Samningi SÞ er skýrt kveðið á um (í grein 33) að eftirlit með innleiðingu og framkvæmd Samningsins skuli vera í höndum sjálfstæðra og óháðra eftirlitsaðila – annarra en þeirra sem sjá um framkvæmd og þjónustu. Það sama á við um eftirlit og mat á framkvæmdaáætluninni í fyrirliggjandi þingsályktunartillögu. Lagt er til að eftirlit með framkvæmdum og mat á árangri verði í höndum óháðra aðila og ekki í höndum velferðarráðuneytis, annarra ráðuneyta, þjónustusvæða og sveitarfélaga eins og fyrirliggjandi tillaga gerir ráð fyrir (sjá bls.2).

Það er grundvallaratriði vandaðrar stjórnsýslu að framkvæmdaaðilar hafi ekki eftirlit með eigin athöfnum. Eftir efnahagshrunið hefur verið kallað eftir vandaðri vinnubrögðum við stjórnsýslu, ekki síst þykja eftirlitsaðilar hafa brugðist. Skýrsla Ríkisendurskoðunar gagnrýnir þennan þátt (eftirlitshlutverk ráðuneytisins og upplýsingaöflun um stöðu málaflokksins) sérstaklega í skýrslu sinni frá 2010. Mikilvægt er að bregðast við þessari gagnrýni með viðunandi hætti í framkvæmdaáætluninni og kveða þar á um óháða og sjálfstæða eftirlitsaðila.

Valfrjáls bókun Samnings SP

Hvergi fram í framkvæmdaráætluninni hvort stefnt sé að því að fullgilda valfrjálsa bókun Samnings SP. Lagt er til að ákvæði um fullgildingu hennar verði sett inn í áætlunina.

III. Einstök málavíð framkvæmdaáætlunarinnar

Í þessari umsögn verður ekki fjallað um einstök málavíð. Þess í stað er fjallað almennt um þau – annars vegar um markmiðsgreinar málavíðanna og hins vegar um málavíðin í heild sinni og gerð almenn tillaga um hvernig megi endurskoða þau.

Um markmiðsgreinar einstakra málavíða

Í þingsályktunartillögunni er lagt til að Alþingi álykti um markmið einstakra málavíða. Þessi markmið eru oft sett fram í formi almennra fullyrðingar sem kveða á um mikilvæg réttindi fatlaðs fólks. Þessar fullyrðingar eru margar hverjar ákaflega mikilvægar en sökum þess hvað þær eru almennar getur reynst erfitt að líta á þær sem bindandi markmið. Margar markmiðsgreinar kveða einnig á um atriði sem allt fólk á að hafa óskoraðan rétt til óháð því hvort það er fatlað eða ekki.

Lagt er til að Alþingi álykti um að óviðunandi sé að fatlað fólk búi við mismunun. Jafnframt móti Alþingi stefnu um lagasetningu sem bannar mismunun á grundvelli fötlunar og kveði á um sértækar aðgerðir til að sporna við mismunun. Þá mætti huga að því hvort rétt sé að stofna embætti umboðsmanns fatlaðs fólks og/eða aðra sjálfstæða eftirlitsaðila með málaflokknum eins og tíðkast í nágrannalöndum okkar. Með þessum aðgerðum væri unnt að skilgreina með hvaða hætti unnt er að aðlagða almenn mannréttindaákvæði að aðstæðum ólíkra hópa fatlaðs fólks á Íslandi, en það er einmitt það sem Samningur SP gerir.

Um einstakar greinar framkvæmdaáætlunarinnar

Einstakar greinar í framkvæmdaályktuninni eru mikilvægar og horfa til bóta í málefnum fatlaðs fólks. Hins vegar eru margar hverjar svo stuttaralegar eða almennar að erfitt getur reynst að koma þeim í framkvæmd. Þá er rétt að benda á að markmið einstakra greina, ákvæði um framkvæmd þeirra og mæling á árangri fer oft ekki saman. Þetta þyrfti að endurskoða til að gera framkvæmdaáðilum auðveldara að vinna í samræmi við áætlunina.

Lokaorð

Í umsögn þessari hefur starfsfólk Rannsóknaseturs í fötlunarfræðum við Háskóla Íslands einkum einbeitt sér að grundvallaratriðum varðandi *Tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014*. Ekki hefur verið fjallað um einstakar greinar nema í formi almennra ábendinga um hvernig megi skerpa þær og gera auðveldari í framkvæmd. Ef óskað er getur starfsfólk komið með ýtarlegar ábendingar um einstaka greinar eða aðra þætti þingsályktunartillögunnar.

Virðingarfyllst - fyrir hönd Rannsóknaseturs í fötlunarfræðum

Rannveig Traustadóttir prófessor og forstöðumaður

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 16. febrúar 2012

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Mál nr. 440, lagt fyrir Alþingi á 140. löggjafarþingi 2011-2012.

Velferðarsviði Reykjavíkurborgar hefur borist beiðni um umsögn um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.

Að mati Velferðarsviðs er það afar jákvætt að sett skuli áætlun með metnaðarfullum markmiðum varðandi málefni fatlaðs fólks. Með henni eru sett fram skýr leiðarljós og ákveðnar aðgerðir í því markmiði að bæta aðstöðu fatlaðs fólks á Íslandi. Rúmt ár er liðið frá yfirfærslu málaflokksins frá ríki til sveitarfélaga og á þeim tíma hefur komið berlega í ljós að málaflokknum var þröngur stakkur skorinn við yfirfærsluna. Mörg úrlausnarefni eru enn í vinnslu og mikilvægt er að vel takist til við lausn á þeim áður en ný úrræði og þjónusta verða þróuð. Þegar horft er til þeirra markmiða sem sett eru fram í áætluninni verður að telja að þau séu í heild sinni of umfangsmikil miðað við þann tímaramma sem settur er þar, þ.e. árin 2012 til 2014. Raunhæfara væri því að þessi framkvæmdaáætlun tæki gildi fyrir árin 2013-2016.

Reykjavíkurborg hefur sjálf sett sér skýra framtíðarsýn í þjónustu við fatlað fólk sem tekur mið af samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. Í starfsáætlun Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar fyrir árið 2012 er að finna ýmis markmið sem varða aðgerðir í málaflokki fatlaðs fólks og geta aðgerðir samkvæmt starfsáætlun í sumum tilfellum skarast við þær aðgerðir sem settar eru fram í framkvæmdaáætluninni.

Fram kemur að ekki hafi verið lögð vinna í ítarlegt kostnaðarmat einstakra liða þar sem kostnaður við marga þætti sé óljós. Að mati Velferðarsviðs mun vinna við gerð áætlana samkvæmt framkvæmdaáætluninni og innleiðing þeirra kalla á mun meiri mannafla heldur en sviðið hefur nú á að skipa eða rúmast innan þess fjárhagsramma sem málaflokknum er settur. Auk þess verður að gera ráð fyrir umtalsverðum viðbótarkostnaði, sérstaklega á málavæðum er varða húsnæðismál þar sem ljóst er að leita þarf til utanaðkomandi sérfræðinga í sumum tilfellum.

Athugasemdir við einstök málsvið framkvæmdaáætlunarinnar sem varða þá þjónustu sem Velferðarsvið ber ábyrgð á fyrir hönd borgarinnar:

Málsvið A - liður 4 - Akstursþjónusta:

Nú þegar er gert ráð fyrir ákveðinni þróun í málaflokknum og unnið er að henni í samráði við notendur.

Málsvið B - liður 3 - Virkniúrræði:

Bent er á að við yfirfærsluna voru virkniúrræði ekki til staðar í þeim mæli sem mælt er fyrir um í þessum lið. Gert er ráð fyrir að kostnaður falli innan ramma en ekki er sjáanlegt á þessu tímamarki hvernig það eigi að vera unnt.

Málsvið C - Félagsleg vernd-sjálftætt líf:

Afar vandasamt er að skilgreina hvað felst í orðunum „sambærileg lífskjör“ og „eðlilegt líf“. Hvað húsnæðismálin varðar er ljóst að þau eru mjög umfangsmikill málaflokkur og telja verður að mælikvarðinn sem settur er í lið 6 sé óraunhæfur.

Málsvið F - Jafnrétti:

Bent er á að í lið 4 um ólaunaða umönnunaraðila er tilgangurinn óljós og framkvæmdin vandasöm.

Málsvið G - Menntun:

Tekið er undir mikilvægi liðar 1 um samfellu milli skólastiga en bent á að mikilvægt er að setja raunhæfan tíma- og fjárhagsramma. Reikna verður með að verkefnið rúmist ekki innan rammans ef farið verður að óskum viðkomandi einstaklinga.

Málsvið H – Áhrif og þátttaka notenda:

Í lið 4 er fjallað um félagslíf fatlaðra barna og ungmenna. Sama á við hér og í lið G-1.

Vakin er athygli á því að önnur svið borgarinnar geta haft fram að færa athugasemdir vegna einstakra þátta þingsályktunartillögunnar. Þar sem í erindi þessu felst ekki umsögn annarra sviða en Velferðarsviðs er rétt að fram komi að viðkomandi svið kunna að koma á framfæri athugasemdum á síðari stigum málsins. Vegna knapps tímaramma reyndist ekki unnt að sameina umsagnir frá öllum sviðum borgarinnar.

Virðingarfyllt,

f.h. Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar,

Helga Jóna Benediktsdóttir, lögfr.

Afrit: Skrifstofa borgarstjóra

Reykjavíkurborg
Velferðarsvið

Umsögn um þingsályktunartillögu Þingskjal 682 — 440. mál.

Unnið af Réttindagæslumanni Austurlands Sigurlaugu G.I. Gísladóttur Egilsstöðum.

Ég vann þetta þannig að ég tók út þær greinar sem ég taldi þurfa að bæta og breyta og allur minn texti er ritaður með bláu. Ég breytti engu í upphaflegum texta svo skýrt væri hvað væri hvað. Þetta eru auðvitað allt mjög góð markmið en ég vil minna á að falleg og nauðsynleg markmið eru til lítils ef ekki fylgir þeim fjármagn til að standa við þau, en þar er mikil brotalöm á í þessum málaflokki.

Ég vil ítreka hér mikilvægi þess að sett séu tímamörk á hvenær framkvæmdum skuli lokið við aðgengi að opinberum byggingum sem því miður var ekki sett inn í nýja byggingareglur þó bent færi á þann vankanta.

Sem og ítreka ég mikilvægi þess að ráðuneytið gefi út verðskrá sem sveitarfélögum beri að greiða eftir þegar keypt er akstursþjónusta af þriðja aðila. Það er einfaldlega óþarfi að setja fólk í þá aðstöðu sem oft eru foreldrar barna með fötlun til sveita að þurfa deila við sveitarfélögin um að fá greiddan þann akstur sem þeim er ætlað að sinna þegar sveitarfélögin bjóða ekkert annað. Það búa einfaldlega ekki allir í þéttbýli, en sá hópur er ekki fjölmennur sem sinna þarf í dreyfbýlinu en er hvað oftast útundan í flestri þjónustu, þar sem einfaldlega er of dýrt að sækja hana.

Tillaga til þingsályktunar

**um framkvæmdaáætlun í málefnum
fatlaðs fólks til ársins 2014.**

(Lögð fyrir Alþingi á 140. löggjafarþingi 2011–2012.)

Alþingi ályktar, sbr. ákvæði til bráðabirgða XIII í lögum um málefni fatlaðs fólks, nr. 59/1992, sbr. lög nr. 152/2010, að samþykkja eftirfarandi framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks fyrir árin 2012–2014.

Framkvæmdaáætlunin taki mið af samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks auk annarra alþjóðlegra mannréttindasáttmála sem Ísland er aðili að. Lögð verði áhersla á jafnrétti og bann við mismunun á grundvelli fötlunar og viðurkennt að fötlun sé hugtak sem þróast og breytist og

að fötlun verði til í samspili einstaklinga sem eru með skerðingar, umhverfis og viðhorfa sem hindri fulla og virka samfélagsþátttöku til jafns við aðra.

EITT SAMFÉLAG FYRIR ALLA

A. Aðgengi.

Alþingi ályktar að gott aðgengi sé eitt af lykilhugtökum þegar rætt er um jafnrétti og jafna stöðu allra í samfélaginu, sama hvort átt er við mannvirki, aðgang að upplýsingum eða möguleika til tjáskipta.

B. Atvinna.

Alþingi ályktar að starf á vinnumarkaði stuðli að fjárhagslegu sjálfstæði einstaklings, styðji við persónulegan þroska og vinni gegn fátækt.

C. Félagsleg vernd/sjálfstætt líf.

Alþingi ályktar að fötluðu fólki skuli tryggt jafnrétti og sambærileg líf skjör á við aðra þjóðfélagsþegna og sköpuð skilyrði til eðlilegs lífs. Barist verði gegn fátækt og félagslegri útskúfun fatlaðs fólks.

D. Heilbrigði.

Alþingi ályktar að fatlað fólk, börn og fullorðnir, skuli eiga rétt á bestu fánlegri heilbrigðisþjónustu sem er fyrirbyggjandi og sérhæfð þegar við á. Fatlað fólk skuli hafa sama aðgengi og aðrir íbúar að heilbrigðisþjónustu.

E. Ímynd og fræðsla.

Alþingi ályktar að auka þurfi þekkingu og almenna vitund um málefni tengd fötlun og stöðu fatlaðs fólks í samfélaginu. Þetta sé best gert með því að fatlað fólk verði sýnilegt í samfélaginu, svo sem í menntastofnunum, fjölmiðlum og á vinnustöðum.

F. Jafnrétti.

Alþingi ályktar að þar sem margvíslegar hindranir í umhverfinu og samfélagsgerðinni standi í vegi fyrir því að fatlað fólk öðlist jafnrétti á Íslandi og margt fatlað fólk upplifi fordóma og þekkingarleysi vegna fötlunar sinnar, og geti auk þess glímt við fleiri en eina tegund mismununar, svo sem vegna aldurs, kynferðis, uppruna eða kynhneigðar, verði brugðist við af fullri alvöru, meðal annars með því að fara að alþjóðlegum mannréttindasamningum sem Ísland hefur undirritað og aðlaga bæði íslenska löggjöf og framkvæmd í þessu skyni.

G. Menntun.

Alþingi ályktar að fatlað fólk skuli njóta jafnréttis til náms í raun og eiga kost á að velja um fjölbreyttar námsleiðir eftir áhugasviði og getu.

H. Þátttaka.

Alþingi ályktar að fatlað fólk skuli eiga þess kost að taka fullan þátt í félagslegu og efnahagslegu starfi samfélagsins. Það skuli eiga þess kost að nýta borgaralegan rétt sinn, eiga val um hvar og hvernig það lifir og hafa fullan aðgang að menningu, tómstundum og afþreyingu.

III. Einstök málavíð framkvæmdaáætlunarinnar.

A. Aðgengi.

Alþingi ályktar að gott aðgengi sé eitt af lykilhugtökum þegar rætt er um jafnrétti og jafna stöðu allra í samfélaginu, sama hvort átt er við mannvirki, aðgang að upplýsingum eða möguleika til tjáskipta. Heimili, skólar, vinnustaðir, tómstunda- og íþróttamiðstöðvar, verslanir, opinberar byggingar og annað húsnæði sem almenningur á aðgang að skulu vera aðgengileg öllum út frá algildri hönnun samkvæmt lögum um mannvirki. Það sama gildi um opin svæði fyrir almenning, svo sem skipulögð útivistarsvæði, almenningsgarða og mannvirki á svæðum sem ætluð eru til útivistar. Upplýsingar er varða almenning skulu vera á því formi að allir geti skilið og tileinkað sér þær og er þá átt við táknmál, textun, punktaletur og auðskilið mál. Til að svo megi verða verði öll nýjasta tækni nýtt og notað táknmál hvar sem því verður við komið.

A.1 Manngert umhverfi.

Markmið: Að tryggja öllum jafnt aðgengi að manngerðu umhverfi. **Hvort heldur er um að ræða eldri mannvirki eða í nýframkvæmdum.**

Framkvæmd: Í hverju sveitarfélagi verði gerð úttekt á aðgengismálum hvað varðar aðgengi að opinberum byggingum, umferðarmannvirkjum og öðrum stöðum sem almenningur hefur aðgang að. Í framhaldinu verði gerð áætlun um úrbætur ef við á.

Ábyrgð: Sveitarfélög.

Samstarfsaðilar: Skipulagsstofnun og Mannvirkjastofnun.

Tímabil: Úttekt verði lokið fyrir árslok 2012 og áætlun liggja fyrir um úrbætur fyrir árslok 2013. **Lokið skal síðan framkvæmdum við úrbætur innan 5 ára.**

Kostnaður: Innan rammaMælikvarði: Hlutfall sveitarfélaga sem hafa lokið úttekt og gert áætlun, í **samræmi við það.**

A.2 Almenningsamgöngur.

Markmið: Að allir geti nýtt sér almenningsamgöngur sem í boði eru.

Framkvæmd: Sveitarfélög sem bjóða upp á almenningsamgöngur skilgreini tiltekna áætlanaleiðir á stofnleiðum þar sem einungis aka strætisvagnar sem aðgengilegir eru hreyfihömluðum. Þjónustan verði kynnt sérstaklega. **Þar sem víða eru engar almenningsamgöngur og landið víðfermt verður að gera ráð við gjaldskrá sem kveður á um hvað greiða skuli fyrir akstur ef samið er við þriðja aðila. Sú gjaldskrá þarf að vera samræmd um landið.**

Ábyrgð: Sveitarfélög.

Samstarfsaðili: Innanríkisráðuneytið.

Tímabil: Verkefnið hefjist árið 2012 og standi til ársloka 2014.

Kostnaður: Innan ramma.

Mælikvarði: Hlutfall fatlaðs fólks sem er ánægt með almenningsamgöngur.

A.4 Akstursþjónusta.

Markmið: Að fötluðu fólki standi til boða akstursþjónusta til að geta verið virkir þátttakendur í daglegu lífi.

Framkvæmd: Á hverju þjónustusvæði verði sett fram aðgerðaáætlun í akstursþjónustu við fatlað fólk og þróaðar nýjar leiðir til að mæta þörfum notenda. **Áætlun skal unnin í samráði við notendur á**

hverju svæði fyrir sig þar sem þarfir eru mjög mismunandi, og því ekki hægt að setja algilt markmið/ áætlun.

Ábyrgð: Þjónustusvæði.

Samstarfsaðilar: Samband íslenskra sveitarfélaga og hagsmunasamtök fatlaðs fólks **og umfram allt notendur.**

Tímabil: Gerð aðgerðaáætlunar ljúki árið 2012 og árangur verði metinn í árslok 2014.

Kostnaður: Kostnaður verði metinn í aðgerðaáætlun.

Mælikvarði: Hlutfall ánægðra notenda akstursþjónustu.

A.6 Menntastofnanir.

Markmið: Að allir skólar landsins verði aðgengilegir fötluðum nemendum og aðstandendum þeirra.

Framkvæmd: Starfshópur sérfræðinga á sviði skóla- og fötlunarmála semji viðmið og leiðbeiningar fyrir skóla landsins. Þar verði tekið tillit til þess að bæði nemendur og foreldrar ófatlaðra nemenda geta búið við margvíslegar skerðingar sem taka þarf tillit til svo að þeir geti tekið þátt í skólastarfi og félags- og tómstundastarfi. **Gera þarf ráð fyrir stuðningi við þá foreldra innan hvers skóla þegar um slíkt er að ræða og taka mið af því þegar við á.**

Ábyrgð: Mennta- og menningarmálaráðuneytið.

Samstarfsaðilar: Sveitarfélög, hagsmunasamtök fatlaðs fólks og foreldra og skólastofnanir á vegum ríkisins.

Tímabil: 2012–2014.

Kostnaður:

Mælikvarði: Hlutfall skóla sem hafa sett sér viðmið um aðgengi.

C. Félagsleg vernd/sjálfstætt líf.

Alþingi ályktar að fötluðu fólk skuli tryggt jafnrétti og sambærileg líf skjör á við aðra þjóðfélagsþegna og sköpuð skilyrði til eðlilegs lífs. Barist verði gegn fátækt og félagslegri útskúfun fatlaðs fólks. Fatlað fólk skal hafa sama rétt og aðrir íbúar landsins til að halda mannlegri reisn og njóta sjálfræðis, jafnréttis og samstöðu. Fatlað fólk njóti góðs af öllum almennum aðgerðum stjórnvalda sem eiga að stuðla að jöfnuði, svo sem á sviði húsnæðis-, mennta-, trygginga- og atvinnumála. Þjónusta við fatlað fólk skal miða að því að auka sjálfstæði og lífsgæði þess. Hún skal vera heildstæð, sveigjanleg og einstaklingsbundin og taka til allra þátta lífsins.

C.4 Hjálpartæki/tæknilausnir.

Markmið: Að fatlað fólk fái tækifæri til að nýta sér nútímataækni og tæknitengdar lausnir þegar þjónusta er veitt.

Framkvæmd: Hjálpartækjamiðstöð ásamt samstarfsaðilum kynni tæknilausnir og tækninýjungar fyrir notendum og starfsfólki sveitarfélaga.

Ábyrgð: Hjálpartækjamiðstöð Sjúkratrygginga Íslands.

Samstarfsaðilar: Þjónusta- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og dauðblindu einstaklinga, Heyrnar- og talmeinafneigð Íslands, Samskiptamiðstöð heyrnarlausra og heyrnarskertra, Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins og Blindrabókasafn Íslands.

Tímabil: 2012–2013.

Kostnaður: Innan ramma.

Mælikvarði: Hlutfall starfsfólks þjónustusvæða sem hefur fengið fræðslu.

Viðbót C.4 b

Koma á fót hjálpertækjabanka grunnskóla.

Rökstuðningur: Viða í grunnskólum um land allt liggja mikil verðmæti í hjálpertækjum eins og borðum, stólum, auk annara sérhæfðra lausna sem skólar hafa gripið til vegna sérþarfa einstaklinga. Barnið fer síðan úr skólanum og eftir situr rándýr búnaður sem ekki er lengur þörf á en gæti nýst í öðrum skóla. Gera þarf skrá yfir þennan búnað, sem oftast er ekki getur nýst á nýjum stað sem gæti sparað stjórar fjárhæðir og þar með stytt biðtíma barnsins eftir viðeigandi búnaði í sína kennslustofu. Biðtími eftir hjálpertækjum hefur oft verið langur vegna skorts á fjármagni. Til eru dæmi um allt að 6 ára biðtíma eftir viðeigandi borði fyrir nemanda.

Ábyrgð: Samband íslenskra sveitarfélaga.

Mælikvarði : Hversu margir skólar hafa verið skráðir inn í slíkan gagnagrunn.

C.8 Heildræn þjónusta við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.

Markmið: Að öll fötluð börn alist upp í fjölskyldu.

Framkvæmd: Börn á öllum aldri fái heildstæða þjónustu. Áætlun verði gerð fyrir hvert barn um hvernig skuli samþætta félags-, skóla- og frístundaþjónustu í samræmi við aldur, fötlun og þarfir barnsins og fjölskyldu þess. **Gera þarf ráð fyrir sértækri þjónustu í fámennum byggðalögum og koma með lausnir fyrir barn sem býr eitt á sínu svæði í samráði við foreldra/ aðstandendur.**

Ábyrgð: Þjónustusvæði.

Samstarfsaðilar: Sveitarfélög, skólar, frístundaheimili og Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins.

Tímabil: Viðvarandi.

Kostnaður: Innan ramma en fjármagn gæti þurft að flytja milli þjónustubátta.

Mælikvarði: Hlutfall fatlaðra barna á hverju þjónustusvæði með heildstæða áætlun árin 2013 og 2014.

D. Heilbrigði.

Alþingi ályktar að fatlað fólk, börn og fullorðnir, skuli eiga rétt á bestu fánægri heilbrigðisþjónustu sem er fyrirbyggjandi og sérhæfð þegar við á. Fatlað fólk hafi sama aðgengi og aðrir íbúar að heilbrigðisþjónustu. Heilbrigðisþjónustan axli ábyrgð á þjónustu við einstaklinga með sérhæfðar heilsuþarfir vegna fötlunar, óháð kynferði og tegund fötlunar.

D.2 Geðheilbrigðisþjónusta.

Markmið: Að fatlað fólk fái geðheilbrigðisþjónustu er best hentar þörfum hvers og eins, **í sinni heimabyggð.**

Framkvæmd: Geðheilbrigðisþjónusta verði veitt í auknum mæli í nærumhverfi einstaklings með starfi samfélagsgeðteyma með aðkomu félagsþjónustu, heilsugæslu og sérfræðiþjónustu. Gerð verði áætlun um geðheilbrigðisþjónustu á hverju þjónustusvæði. Brýnt er að sálfræðimeðferð sé aðgengileg óháð efnahag.

Ábyrgð: Velferðarráðuneytið.

Samstarfsaðilar: Landspítali, Sjúkrahúsið á Akureyri, heilsugæslan og þjónustusvæði.

Tímabil: Gerð verði áætlun um geðheilbrigðisþjónustu á hverju þjónustusvæði. Vinnan hefjist árið 2012 og verði lokið 2014.

Kostnaður: Gerð áætlunar innan ramma.

Mælikvarði: Hlutfall þjónustusvæða þar sem samfélagsgeðteymi hefur verið komið á.

E. Ímynd og fræðsla.

Alþingi ályktar að auka þurfi þekkingu og almenna vitund um málefni tengd fötlun og stöðu fatlaðs fólks í samfélaginu. Fatlað fólk verði sýnilegt í samfélaginu, svo sem í menntastofnunum, fjölmiðlum og á vinnustöðum. Jafnframt verði fatlað fólk gert meðvitaðra um rétt sinn svo að það geti nýtt hann. Skilningur verði aukinn meðal almennings og fatlaðs fólks um réttindi fatlaðs fólks og um notendasamráð, aukna virkni og samfélagsþátttöku þess. Fatlað fólk og samtök þess taki þátt í áætlanagerð um breytta ímynd og fræðslu.

E.5 Menntun heilbrigðisstétta./ Fagfólks í skólalikerfinu

Markmið: Að auka færni heilbrigðisstarfsfólks/**kennara** í umönnun fatlaðs fólks og skilning á málefnum þeirra.

Framkvæmd: Menntun heilbrigðisstétta/**kennara** endurskoðuð út frá nútímaviðhorfum og siðferðilegum viðmiðum í málefnum fatlaðs fólks þar sem tekið er mið af hugmyndafræði um fötlun sem leggur áherslu á félagslegar aðstæður og mannréttindi. Komið verði á kennslu um heilsufarsþætti tengda fötlun í námi allra heilbrigðisstétta. **Auka þarf færni kennara á grunnskóla og framhaldsskólastigi í að tjá sig við fólk með fötlun, t.d með táknmáli. Íslenskan hefur margar myndir og þörf á að víkka þann snjóndeildarhring í námi fagfólks í skólum landsins. Í stærri skólum ætti alltaf að ganga út frá því að minnsta kosti einn kennari tali táknmál.**

Ábyrgð: Mennta- og menningarmálaráðuneytið.

Samstarfsaðilar: Menntastofnanir með kennslu á heilbrigðisvísindasviði.

Tímabil: 2012–2015.¹

Kostnaður: Innan ramma.

Mælikvarði: Endurskoðun námskráa verði lokið fyrir árslok 2014.

E.6 Fræðsla til vinnuveitenda á almennum og opinberum vinnumarkaði.

Markmið: Að atvinnurekendur séu vel meðvitaðir um stöðu og færni fatlaðs fólks.

Framkvæmd: Útfærð verði fræðsluáætlun sem beinist að vinnuveitendum á hinum almenna og opinbera vinnumarkaði. Áhersla verði lögð á stöðu og færni fatlaðs fólks og mikilvægi þess að ávallt sé tekið tillit til hagsmuna fatlaðs fólks þegar ákvarðanir eru teknar í fyrirtækjum, stofnunum og ráðuneytum.

Ábyrgð: Velferðarráðuneytið/réttindavakt ráðuneytisins.

Samstarfsaðilar: Hagsmunasamtök, Vinnumálastofnun og Samband íslenskra sveitarfélaga.

Tímabil: Fyrir árslok 2012.

Kostnaður: Innan ramma.

Mælikvarði: Aukið hlutfall fatlaðs fólks á vinnumarkaði.

Helstu atriði í þingsályktuninni.

Í þingsályktuninni birtist annars vegar stefna í málaflokknum og hins vegar framkvæmdaáætlun sem byggist á stefnunni.

Stefnunni er ætlað að endurspegla bæði markmið laga um málefni fatlaðs fólks og mannréttindasjónarmið sem meðal annars er að finna í samningi Sameinuðu þjóðanna um málefni fatlaðs fólks sem Ísland undirritaði árið 2007. Lagt er til að stefnan sé í meginatriðum sett fram til ársins 2020 en metið verði hvort samþykking þurfi breytingar á stefnunni við endurskoðun laga um málefni fatlaðs fólks í árslok 2014.

Framkvæmdaáætlunin nær til þriggja ára, 2012–2014. Gert er ráð fyrir að hún verði endurskoðuð að þeim tíma liðnum. Velferðarráðuneytið hefur heildarumsjón með framkvæmd áætlunarinnar en ábyrgð á einstökum verkefnum er ýmist í höndum þess eða annarra aðila. Ábyrgðaraðilum er falið að leggja mat á verkefni í samræmi við mælikvarða sem tilgreindir eru innan hvers og eins verkefnis.

Mat á kostnaðaráhrifum.

Framkvæmd stefnunnar sem mótuð er með þingsályktunartillögu þessari mun hafa í för með sér kostnaðarauka fyrir þá aðila sem eiga að sjá um undirbúning og framkvæmd stefnunnar.

Heildarkostnaður sem skiptist á þrjú ár, þ.e. 2012, 2013 og 2014, er lauslega áætlaður 150 m.kr.

Hér er efni sem sést aðeins í [pdf-skjalinu](#).

Ekki hefur verið lögð vinna í ítarlegt kostnaðarmat einstakra liða aðgerðaáætlunarinnar enda er kostnaður við marga þætti óljós. Aftur á móti er unnt að ná markmiðum allmargra þátta með breyttum vinnuaðferðum án þess að það leiði til kostnaðarauka og nokkur verkefni er unnt að framkvæma innan núverandi fjárheimilda hjá framkvæmdaaðilum.

Neðanmálsgrein: 1

¹ Í samræmi við tímamörk sem mennta- og menningarmálaráðuneytið hefur sett fyrir endurskoðun námskráa í framhaldsskólum.

Minnisblað

Móttakandi: Velferðarnefnd Alþingis

Dags.: 21. mars 2012

Sendandi: Samband íslenskra sveitarfélaga

Málsnr.: 1103012SA

Málalykill: 060

Efni: Eftirfylgni við umræðu á fundi velferðarnefndar þann 27. febrúar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks – 440. mál

Fulltrúar sambandsins komu á fund velferðarnefndar Alþingis þann 27. febrúar sl. og tóku þar þátt í umræðu um fyrirbyggjandi tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks.

Umræður á nefndarfundinum snerust m.a. um forgangsörðun aðgerða í ljósi þess að tillagan nefnir ekki færri en 42 verkefni sem stjórnvöld skuli sinna á árunum 2012 – 2014. Allt eru þetta verðug viðfangsefni, en þröngur fjárhagur hins opinbera og takmarkaður mannaflí í stjórnsýslu setur því eðlilega skorður hverju raunhæft er að ná fram.

Með vísan til þessa er þetta minnisblað tekið saman, þar sem greind eru þau verkefni sem að mati starfsmanna sambandsins er rétt að setja í forgang þannig að þeim verði áreiðanlega hrint í framkvæmd á árunum 2012 – 2014. Verkefnið tengjast nú aðgerðasviðum.

Sambandið telur raunhæft að tryggja megi fjármögnun þessara verkefna, þar á meðal þeirra sem eru á ábyrgð sveitarfélaga og þjónustusvæða. Stærsta fjárhæðin í því efni varðar verkefni C.2 sem gengur út á að samhliða greiningu á fötlun komi tilboð frá viðkomandi félagsþjónustu / þjónustusvæði um tengilið sem fylgir notanda svo lengi sem þörf er á.

Aðgengismál

- Á grundvelli úttektar verði farið í aðgerðir í aðgengismálum – áhersla í úttekt á skóla, vinnustaði og starfstöðvar sem eru á ábyrgð félagsþjónustu sveitarfélaga

Tengist verkefnum A.1, B.1 og sjónarmiðum um valdeflingu (verkefni F.3)

Húsnæðismál

- Mjög ofarlega á forgangslistanum – áætlun þarf að liggja fyrir þegar kemur að endurmati vegna yfirfærslunnar 2013 - 2014

Verkefni C.7 og tengist verkefni C.3

Þjónustutilboð vegna barna og ungmenna

- Lagasetning um lengda viðveru og tengd þjónustutilboð (sumardvöl o.fl.), auk þess sem skýra þarf lagalega ábyrgð á því hvaða aðili skuli skipuleggja og fjármagna þjónustu fyrir fötlua börn sem ekki geta búið heima hjá sér

Tengist verkefnum H.4 og C.8

Þróun notendastýrðrar persónulegrar aðstoðar

- Taka verkefnið út sérstaklega í áætluninni og ætla fjármagn til þess en gæta þess samhliða að önnur þjónusta þróist áfram með einstaklingsbundnum og persónulegum hætti

Er felld undir verkefni C.1 en ætti að vera sérstakt verkefni

Viðhorfsbreytingar og tækniþróun

- Átak til þess að nýta áhuga og þá hreyfingu sem er á málaflokknum til þess að stuðla að varanlegum viðhorfsbreytingum og nýta tækniþróun

Tengist fjölmörgum verkefnum en einkum C.4, E.1 og E.3 (síðastnefnda verkefnið má útvíkka til þess að taka til ábyrgðaraðila atvinnustarfsemi í víðum skilningi og í tengslum við innleiðingu mismununarartilskipana)

Samfella og samþætting í þjónustukerfinu

- Greina og útrýma gráum svæðum í þjónustukerfinu – efla teymishugsun

Tengist sérstaklega verkefni C.2 sem hefur víða skírskotun bæði til barna og fullorðinna, verkefni D.2 sem byggir á þróun gæðteyma sem vinni í nærsamfélaginu (áhersla Reykjavíkurborgar) og verkefni G.1.

Atvinna

- Niðurstaða í umfjöllun velferðarnefndar þarf að endurspegla að valið stendur milli tveggja leiða í atvinnumálum fatlaðra – (A) að verkefnið liggi miðlægt hjá ríkinu eða (B) verði samþætt innan nærþjónustu sveitarfélaga

Verkefni skv. liðum B.1 – B.3 eru einkum undir en leggja ber áherslu á að greina hvor leiðin – A eða B – styður betur valdeflingu

Upplýsingamiðlun

- Mikilvægt en um leið raunhæft að megi ljúka á komandi misserum

Verkefni A.5

Alþingi
Erindi nr. P 140/1167
komudagur 24.2.2012

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Reykjavík 24. febrúar 2012

1103012SA GB/TP
Málalýkill: 060

Efni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 440. mál 140. lþ - umsögn Sambands íslenskra sveitarfélaga

Samband íslenskra sveitarfélaga fékk ofangreinda tillögu til umsagnar með tölvupósti nefndasviðs Alþingis dags. 2. febrúar sl.

Sú yfirlæsing á málefnum fatlaðs fólks sem tók gildi 1. janúar 2011, fól ekki síst í sér að sveitarfélögin tóku við hlutverki stjórnvalda í málaflokknum. Nauðsynlegt er að halda þessari staðreynd til haga, því nokkuð hefur borið á því í umræðunni að litið sé á sveitarfélögin fyrst og fremst sem þjónustuaðila.

Sem stjórnvöld munu sveitarfélögin verða burðarásinn í þróun málaflokksins á komandi árum. Jafnljóst er að sveitarfélögin munu ekki nema að mjög takmörkuðu leyti geta staðið fyrir eða hrint í framkvæmd nýjum verkefnum til að stuðla að framþróun eða aukinni þjónustu innan málaflokksins nema fjármögnun þeirra sé tryggð. Þar mun reyna mjög á það gerbreytta umhverfi í fjármálum og rekstri sem sveitarfélögin í landinu búa við.

Sveitarstjórnir hafa verið samtaka í því að nýta alla möguleika til þess að bregðast við fjárhagsvanda þannig að grunnþjónusta fyrir viðkvæmstu hópa samfélagsins sé varin. Til þess ber að líta að viðbragðsmöguleikar sveitarstjórna hafa reynst takmarkaðri en bæði ríkisins og einkaaðila. Þannig hafa einkaaðilar farið margvíslegar leiðir við niðurskurð og uppstokkun sem opinberum aðilum standa ekki opnar, eðli málsins samkvæmt. Ríkið hefur síðan í krafti löggjafarvalds getað aðlagð rekstur sinn að breyttum forsendum og vissulega tekist að ná ákveðnum árangri í því verkefni. Sveitarfélögin standa hins vegar eftir með miklar og óuppgerðar byrðar af efnahagsáföllunum.

Fyrir liggur að sveitarstjórnarstigið mun ná jafnvægi í rekstri sínum mun síðar en ríkið og þurfa þau á sérstökum aðgerðum að halda til þess að ná því marki. Óhjákvæmilegt er að taka tillit til þeirrar staðreyndar þegar löggjafarvaldið fjallar um tillögur um hvernig sveitarstjórnarstiginu verður falið að sinna verkefnum sínum á komandi árum. Af hálfu sveitarfélaga er því lögð sérstök áhersla á að framkvæmdaáætlanir af þeim toga sem hér um ræðir þurfa að fela í sér raunhæf markmið og jafnframt þarf að fylgja fjármagn til að hægt verði að hrinda í framkvæmd þeim aðgerðum sem þar er mælt fyrir um.

Almennt um tillöguna

Sveitarfélögin áttu fulltrúa sinn í þeirri nefnd sem vann efni þingsályktunar-tillögunnar. Náðist ágæt sátt um meginrætti í stefnunni en vafalaust eru uppi nokkuð ólíkar skoðanir um það hvernig forgangsraða beri verkefnum. Er það

raunar helsti veikleiki tillögunnar, að tillögur um verkefni eru á fimmta tuginn, án þess að gerð sé tilraun til þess að flokka þau eftir mikilvægi.

Sambandið telur einboðið að velferðarnefnd taki þetta atriði til sérstakrar skoðunar og óskar eftir því að nefndin kalli eftir afstöðu umsagnaraðila til þess hver skuli vera forgangsörð verkefna, t.d. þannig að nefnt sé eitt verkefni af hverju málsviði sem setja beri í forgang og tryggja fjármögnun á.

Af hálfu sambandsins er unnið að framgangi nokkurra verkefna í samstarfi við velferðarráðuneytið, sveitarfélög og hagsmunasamtök. Brýnt er að ljúka sem fyrst tillögugerð um framtíðarfyrirkomulag í atvinnumálum fatlaðs fólks og einnig hefur sambandið ítrekað kallað eftir stefnumótun af hálfu ríkisins um fjármögnun úrbóta á opinberum byggingum, sem áður var lögbundið verkefni Framkvæmdasjóðs fatlaðra. Um það atriði vísast til álits félags- og tryggingamálanefndar Alþingis varðandi frumvarp til breytinga á lögum um málefni fatlaðra, sem samþykkt var í desember 2010:

„Gert er ráð fyrir að Framkvæmdasjóður fatlaðra verði lagður niður og fjármunir sem í sjóðnum eru renni til sérstakrar deildar í Jöfnunarsjóði sveitarfélaga. Ljóst er að einhver af þeim verkefnum sem sjóðurinn hefur samkvæmt gildandi lögum falla niður við yfirfærsluna. Meðal þeirra eru verkefni sem stuðla að bættu aðgengi opinberra bygginga. Mikilvægt er að setja skýra stefnu í aðgengismálum og tryggja aðgengi fyrir alla, ekki einungis að byggingum heldur að samfélaginu í heild. Setja þarf fram markmið hvernig og hvenær unnt verði að tryggja slíkt. Telur nefndin því eðlilegt að tekið verði á aðgengismálum í framkvæmdaáætlun ráðherra og að unnið verði markvisst að því að bæta aðgengi bæði að opinberum byggingum sem og samfélaginu í heild.“

Sambandið hvetur velferðarnefnd Alþingis til þess að gefa ofangreindum sjónarmiðum sérstakan gaum við afgreiðslu málsins og kalla eftir skýrum svörum um fjármögnun aðgengismála.

Um mat á kostnaðaráhrifum

Þá er það verulegur galli á tillögunni að henni skuli ekki fylgja mat á þeim kostnaðaráhrifum sem einstakar aðgerðir munu hafa í för með sér fyrir sveitarfélögin. Í athugasemdum kemur fram að ekki hafi verið lögð vinna í þennan þátt og er það rökstutt með því að kostnaður við marga þætti sé óljós.

Enda þótt hafa megi skilning á því að oft og tíðum sé flókið að greina kostnaðaráhrif, er ótækt að skilja við málið með þessum hætti. Minnt er á að venjubundið er, og í samræmi við samkomulag ríkis og sveitarfélaga um kostnaðarmat, að óviss kostnaðaráhrif séu sett fram sem líklegur kostnaður á tilteknu bili. Í fylgiskjali með umsögn þessari kemur fram álit sambandsins um möguleg kostnaðaráhrif einstakra aðgerða þar sem þeirri aðferð er beitt.

Með sama hætti er ekki hægt að una við að kostnaður margra verkefna sé talinn „innan ramma“ hjá ábyrgðaraðilum án nánari útlistunar. Minnt er á að framlögð stefna og aðgerðaáætlun á ekki síst rætur að rekja til skýrslu Ríkisendurskoðunar frá ágúst 2010, þar sem greint var frá langvarandi aðgerðaleyfi í málaflokknum. Að mati sambandsins sýndi skýrslan greinilega

fram á að meginástæða þessa aðgerðaleysis væri sá þröngi fjárhagsrammi sem málaflokkurinn hafði búið við til margra ára.

Við yfirfærslu málaflokksins fylgdi nánast óbreytt fjármögnun og því má ljóst vera að þessar takmarkanir eru að meginstefnu enn við lýði. Vissulega mun sambætting við aðra félagsþjónustu sveitarfélaga skila einhverri hagræðingu og þar með möguleika á aðgerðum „innan ramma“ en þar er fyrst og fremst horft til lengra árábils en þeirra þriggja ára sem tillagan gengur út frá. Minnt er á niðurstöður reynslusveitarfélagaverkefnisins hvað þetta varðar.

Að teknu tilliti til þessa getur sambandið ekki fallist á að fjármögnun flestra verkefna sem snúa að sveitarfélögum sé talin „innan ramma“. Þá vekur það nokkra athygli að stofnanir á sviði ráðuneytanna virðast hafa notið ríkari skilnings á því að stjórnsýsluverkefni útheimta mannafla, ekki síður en önnur starfsemi. Telur sambandið að eitt og hið sama eigi að gilda um stjórnvöld ríkisins og sveitarfélögin og að meta eigi margvísleg stjórnsýsluverkefni til stöðugilda, og taka þau þannig inn í kostnaðarmat.

Einstök málefnasvið:

A. Aðgengi

Sambandið er í stórum dráttum sammála áherslum undir þessum lið en bendir á að hér vantar lagagrundvöll til þess að standa megir að aðgerðum með markvissum hætti.

Það á sérstaklega við um almenningssamgöngur (A.2) en engin heildstæð lög eru til um þann málaflokk. Slík lagasetning er hins vegar forsenda þess að skilgreina megir ábyrgð á almenningssamgöngum, hvort sem er með bifreiðum, flugi eða ferjum.

Sama gildir um aðgengi í víðum skilningi að upplýsingum (A.5). Að mati sambandsins er brýnt að taka upp í löggjöf ákvæði sem varða réttarstöðu þeirra sem þurfa á túlkun að halda. Sérstaklega á þetta við um fatlað fólk sem þarf að rækja erindi sín hjá stjórnvöldum, t.d. sinna sífjamálum hjá sýslumönnum. Eins og nefnt er í tillögunni hafa sveitarfélög verið hér í fararbroddi og sinnt verkefninu umfram lagaskyldu, m.a. innan grunnskólanna. Tryggja þarf að aðrar skólastofnanir fylgi því eftir sbr. lið A.6. Við framkvæmd þess liðar þarf einnig að huga að lögfestingu úrræða í félags- og tómstundastarfi, sem á undanförunum árum hafa verið rekin á grundvelli samninga ríkis og sveitarfélaga, án þess að hafa trygga lagastoð. Það athugast að hluti þess verkefnis er færður undir liðinn H.4 (félagslíf fatlaðra barna og ungmenna).

B. Atvinna

Aðgerðir undir þessum lið ganga út frá því að öll ábyrgð á atvinnumálum fatlaðra flytjist til Vinnumálastofnunar.

Sambandið gerir alvarlega athugasemd við þessa framsetningu enda er ennþá unnið að því að finna framtíðarfyrirkomulag á atvinnumálum fatlaðra, í samræmi við heildarsamkomulag ríkis og sveitarfélaga frá 23. nóvember 2010. Minnt er á að það er í samræmi við markmið um samfellu í opinberri

þjónustu og samþættingu innan nærþjónustu, að sveitarfélög hafi með höndum atvinnumál í viðum skilningi. Einnig er það yfirlýst stefna sambandsins að sveitarfélögunum verði falið stærra hlutverk á sviði vinnumiðlunar. Þessi tillaga gengur þvert gegn þeirri stefnumörkun.

C. Félagsleg vernd og sjálfstætt líf

Hér eru settar fram veigamiklar aðgerðir á ábyrgð þjónustusvæða. Sérstaklega þarf hér að huga að framkvæmd liða C.1, C.3, C.6 og C.7 sem allir eru nátengdir og beinast m.a. að því að tiltekin búsetuform hverfi út úr þjónustukerfinu.

Ljóst er að hér er um langtímaverkefni að ræða sem útheimta mun lengri tíma en þau þrjú ár sem áætlunin tekur til, auk þess sem kostnaðurinn við að útrýma herbergjasambýlum mun fyrirsjáanlega hlaupa á mörgum milljörðum króna.

Sambandið leggur þann skilning í umrædda þrjá liði að þeir taki ekki til sjálfrar framkvæmdarinnar heldur einungis til undirbúnings, þ.e. að meta þarfir, útfærslu og kostnað. Hér sé því um stjórnsýsluverkefni að ræða sem þarfnist mannafla til þess að hægt verði að sinna því á komandi misserum. Á hinn bóginn sé ljóst að sérstakar fjárveitingar verða til að koma til þess að standa undir framkvæmdum eftir árið 2014.

Í lið C.5 er gert ráð fyrir því að Samband íslenskra sveitarfélaga verði ábyrgðaraðili. Á það skal bent að sambandið sinnir fyrst og fremst hagsmunagæslu fyrir hönd sveitarfélaga og tekur sambandið einungis þátt í tilraunaverkefnum af þessum toga ef fram koma eindregnar óskir sveitarfélaga þar að lútandi. Sama athugasemd á við um lið H.1.

D. Heilbrigði

Sambandið er sammála áherslum í tillögunni, en bendir á að fara þarf gaumgæfilega ofan í grá svæði sem eru milli ríkis og sveitarfélaga hvað varðar þjálfun og endurhæfingu, þ.e. hvað teljist félagsleg úrræði og hvað teljist til meðferðar við heilbrigðisvanda. Einnig þarf að skilgreina mörk milli námsúrræða (sérkennslu) og talþjálfunar skólabarna.

E. Ímynd og fræðsla

Þau verkefni sem hér eru tilgreind eru öll mikilvæg og njóta stuðnings sambandsins. Óraunhæft er hins vegar að gera ráð fyrir að þau verði öll unnin „innan ramma“ fjárhagsáætlana ábyrgðaraðila. Mikilvægt er því að forgangsraða þessum verkefnum og ætla fjármuni til þess áriðandi verkefnis að breyta viðhorfum í samfélaginu.

F. Iafnrétti

Undir þessa yfirskrift eru sett verkefni sem skarast mjög við önnur, sbr. F.2 og F.5 (könnun á heilbrigði á t.d. fremur heima undir D-lið).

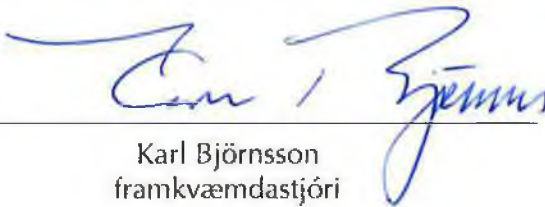
Verkefni undir þessum lið eru flest á ábyrgð velferðarráðuneytisins og öll utan eitt metin til ákveðins kostnaðar. Æskilegt hefði verið að ráðuneytið hefði farið jafnfarlega í kostnaðarmat gagnvart öðrum aðilum.

Samandregið

Sveitarfélögin hafa – sem stjórnvöld og þjónustuaðilar – sýnt vilja og metnað með því að taka við ábyrgð á þjónustu við fatlað fólks. Framkomin tillaga er í meginatriðum í samræmi við áherslur sveitarfélaganna í málaflokknum en brýnt er að forgangsraða aðgerðum og framkvæmdum í samræmi við fjárhagslegt svigrúm.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Afrit:
félagsþjónustunefnd sambandsins

Mat á viðbótarkostnaði sveitarfélaga vegna framkvæmdaáætlunar í málefnum fatlaðs fólks

- fylgiskjal með umsögn Sambands Íslenskra sveitarfélaga dags. 24. febrúar 2012 um tillögu til þingsályktunar, 440. mál

Tilteknir eru liðir sem í tillögunni eru taldir á ábyrgð þjónustusvæða, sveitarfélaga eða sambandsins

Allar fjárhæðir í töflu í m.kr.

[..] merkir að forsendur skorti fyrir mati

[i.r.] merkir innan ramma

Liðir	Mat skv. tillögu			Mat sambandsins			Mismunur alls	Stefnumörkun í heild sinni
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012 - 2014	2012 - 2020
A.1	i.r.	i.r.	..	60 - 70	25 - 30	..	75 - 100	..
A.2	i.r.	i.r.	i.r.	..	..	..	..	..
A.4	[skv. áætlun]	[skv. áætlun]	[skv. áætlun]	24	..	..	24	..
A.5	..	..	..	3	3	..	6	..
C.1	i.r.	i.r.	i.r.	120	120	..	240	..
C.2	i.r.	i.r.	i.r.	53	106	159	318	..
C.3	[skv. áætlun]	[skv. áætlun]	[skv. áætlun]	25	80	80	185	..
C.5	6	6	6	6	6	6	0	..
C.6	[kostnaðargr.]	..	..	24	..	..	24	..
C.7	[áætlun]	[stöðumat]	..	24	12	..	36	6.000 - 8.400 *)
C.8	i.r.	i.r.	i.r.	20 - 27	20 - 27	20 - 27	60 - 81	..
G.1	i.r.	i.r.	i.r.	20 - 27	20 - 27	20 - 27	60 - 81	..
H.1	10	10	10	10	10	10	0	..
H.4	i.r.	..	..	89	89	89	267	..
Samtölur	16	16	16	478 - 502	491 - 510	384 - 398	1.295 - 1.362	

Forsendur: mannmánuður (skammtímaráðinn sérfræðingur með launatengdum gjöldum): 811.000 kr.

fjöldi sveitarfélaga: 75

fjöldi þjónustusvæða: 15

Aths: *) Lauslegt mat um afnám herbergjasambýla í áföngum til og með 2020 - liður C.7. Er þá miðað við að breyta herbergjasambýlum í íbúðir í sambýli með studióíbúðum eða íbúðum í þjónustukjörnum. Vísbending er um að stofnkostnaður við að breyta herbergjasambýlum í búsetuform með meira einkarými geti numið um 9.200 m.kr. Árlegan leigukostnað síðan áætla um 700 m.kr. Þegar tekið er tillit til sölutekna eða lækkaðra leigugreiðslna núverandi fasteigna, fæst viðbótarstofnkostnaður um 6.000 m.kr. og viðbótarleigukostnaður um 500 m.kr. á ári. Á móti þessu koma hærri leigutekjur frá íbúum og má reikna með að hækkunin geti numið um 200 m.kr. miðað við leigugreiðslur 2010. Nettó viðbótarleigukostnaður getur því numið um 300 m.kr. á ári. Miðað er við að hvert nýtt rými kosti 25 m.kr. og að söluverð núverandi fasteigna sé nálægt fasteignamati.

Forsendur í mati sambandsins á einstökum liðum

Liðir

- A.1 Úttekt (2012): 1,0 - 1,2 mannmánuður að meðaltali pr. svf. Áætlun (2103): 0,4 - 0,5 mannmánuður pr. svf.
- A.2 Forsendur skortir en á vegum Strætó bs. hefur verið unnin kostnaðargreining vegna starfssvæðis fyrirtækisins.
- A.4 Áætlun: 2 mannmánuðir pr. þjsv.
- A.5 Aðkeypt hugbúnaðarþjónusta að meðaltali 0,5 mkr. pr. þjsv. - skiptist jafnt milli ára og 12 þjsv. (Reykjavíkurborg, Seltjarnarnes og Reykjanes undanskilin).
- C.1 Miðað er við samkomulag ríkis og sveitarfélaga um innleiðingu NPA fyrir árin 2011 - 2014 og að hlutdeild Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sé 50% í þeim kostnaði sem felst í því að reka tvöfalt kerfi á innleiðingartíma
- C.2 Miðað er við að 130 einstaklingar (3% af árgangi sem að jafnaði er 4500 einstaklingar) bætist við þjónustukerfið á ári og að viðbótin við núverandi þjónustutilboð sé 0,5 mannmánuður fyrir helminginn af þeim hópi
- C.3 Áætlanagerð (2012): 2 mannmánuðir pr. þjsv. Fyrir árin 2013 og 2014 er miðað við samkomulag ríkis og sveitarfélaga um afnám biðlista (400 m.kr. árið 2013) og að hlutdeild Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga sé 80% af því verkefni
- C.5 Sambandið gerir í sjálfu sér ekki athugasemd við kostnaðarmatið en hefur óskað eftir nánari skýringu á því að það er nefnt sem ábyrgðaraðili.
- C.6 Áætlun (2012): 2 mannmánuðir pr. þjsv.
- C.7 Áætlun (2012): 2 mannmánuðir pr. þjsv. Stöðumat (2013): 1 mannmánuður pr. þjsv.
- C.8 Viðbót vegna heildstæðrar áætlanagerðar í grunnskólum var metinn 20 - 27 m.kr. á ári af starfshópi til að meta kostnaðaráhrif nýrra laga um leikskóla og grunnskóla (apríl 2010). Hér er miðað við að viðbótarkostnaður verði á sama bili innan félagsþjónustu.
- G.1 Það athugast að þessi verkefni hafa verið metin til kostnaðaráhrifa með nýjum lögum um leik- og grunnskóla, sbr. lið C.8.
- H.1 Sambandið hefur óskað eftir nánari skýringum á því af hverju það er nefnt sem ábyrgðaraðili.
- H.4 Miðað er við samninga sem verið hafa í gildi um lengda viðveru og að framlag svf. hafi verið 50% á móti framlagi ríkisins.

Alþingi
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 140/1118
komudagur 21.2.2012

Sauðárkróki 17. febrúar 2012

Efni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 440. mál.
Umsögn Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra.

Samtök sveitarfélaga á Norðurlandi – SSNV - vestra fékk ofangreinda tillögu til umsagnar með tölvupósti nefndasviðs Alþingis dags. 2 febrúar sl.

SSNV hafa verið með ábyrgð sem stjórnvald á þjónustu við fatlað fólk á starfsvæði sínu frá 1. apríl 1999. Frá þeim tíma hefur orðið til reynsla og þekking á þessum málum sem nýtist við tilfærslu þjónustunnar frá 1. janúar 2011. Stuðlað hefur verið að samþættingu nærþjónustu við íbúa sveitarfélaga ásamt því að bæta samhæfingu verkefna og draga úr skörun ábyrgðasviða stjórnsýslunnar.

Rétt þykir að áréttu að sem stjórnvöld munu sveitarfélögin verða burðarásinn í þróun málefna fatlaðs fólks á komandi árum og munu tæplega geta sinnt því sem skyldi nema fjármunir séu tryggðir til nýrra verkefna og til að mætja aukinni þjónustþörf þegar svo ber við. Þar mun reyna á það gerbreytta umhverfi í fjármálum og rekstri sem fylgdi flutningi þjónustu við fatlað fólk til sveitarfélaga á síðasta ári.

Reynslan hefur kennt SSNV að auðveldara sé að koma á sameiginlegri stefnu og framkvæmdaáætlunum í málaflokknum og horfa sameiginlega til framtíðar heldur en að tryggja fjármagn til breytinga og þróunar þjónustunnar, hvort heldur sem um er að ræða rekstur, viðhaldsverkefni eða ný mannvirki.

SSNV hvetja velferðarnefnd Alþingis til að gefa ofangreindu sjónarmiði sérstakan gaum við afgreiðslu málsins. SSNV kallar eftir skýrum svörum varðandi fjármögnun verkefna, en fram kemur í áætluninni að mörg verkefni eru ekki kostnaðarmetin eða þau talin innan ramma fjárhagsáætlana ábyrgðaraðila. Er það raunar helsti veikleiki tillögunnar ásamt því að tillögur um verkefni eru á fimmta tuginn, án þess að gerð sé tilraun til þess að flokka þau eftir mikilvægi.

Mikilvægt er að forgangsraða aðgerðum og framkvæmdum í samræmi við fjárhagslegt svigrúm.

Þau verkefni sem tilgreind eru í þingsályktunartillögunni hugnast SSNV vel og samrýmast þeirri stefnumörkun sem sett hefur verið í þjónustu við fatlað fólk á starfssvæðinu. Þó er rétt að áréttu að margir ábyrgðaraðilar eru tilnefndir í áætluninni hvorutveggja af hálfu ríkis og sveitarfélaga og kallar það óhjákvæmilega á virkt utanumhald af hálfu Samtands íslenskra sveitarfélaga og Velferðarráðuneytisins.

Athugasemdir við einstaka greinar tillögunnar:

Aðgengi

Rétt þykir að benda á að við tilfærslu þjónustu við fatlað fólk var Framkvæmdasjóður fatlaðra lagður niður en eitt af verkefnum hans var fjármögnun úrbóta á opinberrum byggingum og óljóst hver ber ábyrgð á þeim verkefnum sem gætu fallið undir lið A. Hvað varðar lið A.2 þykir SSNV rétt að benda á að aðgengi að almenningssamgöngum víða á landsbyggðinni er langt í frá að vera viðunandi og fjármagn til þess málaflokks mjög af skornum skammti. Oftar en ekki er það slæmt hvað varðar flug og rútur milli sveitarfélaga og landsvæða. Fatlað fólk þarf t.d. á starfssvæði Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra að ferðast á milli Heilbrigðisstofnana s.s. milli Hvammstanga og Akraness, Skagastrandar og Akureyrar án þess að almenningssamgöngur séu við hæfi eða til staðar. Flug inn á svæðið er í uppnámi og hefur á undanförunum árum verið sinnt með vélum sem ókleifar eru mikið fötluðu fólki. Áréttað er því mikilvægi þess að framkvæmd innan þessa liðar verði skoðuð sérstaklega m.t.t. samgangna á landsvísu.

Atvinna

Aðgerðir undir þessum lið ganga út frá því að öll ábyrgð á atvinnumálum fatlaðra flytjist til Vinnumálastofnunar, rétt eins og atvinnumálum annarra landsmanna. SSNV telja að fyrsta aðkoma fatlaðs fólks eigi að vera hjá Vinnumálastofnun. Þar fari fram mat á starfsgetu. Síðan ætti að skilgreina hvaða þjónustupættir í starfsendurhæfingu færu fram á vegum Vinnumálastofnunar og hvaða þjónusta annarsstaðar. Skv. því ætti Vinnumálastofnun að skilgreina og meta vinnufærni með viðkomandi og gera áætlun um almenna vinnu, starfsþjálfun, hæfingu, verndaða vinnu eða dagþjónustu. Ef sú vinna fer ekki fram hjá Vinnumálastofnun beinast spjótin að félagsþjónustu sveitarfélaga. Þá er verið með tvískipt kerfi atvinnumála, annars vegar fyrir fatlað fólk og hinsvegar aðra landsmenn. Slíkt er tæplega í samræmi við meginstefnu um eitt samfélag fyrir alla. Rétt þykir að minna á í þessu samhengi að ennþá er unnið að því að finna framtíðarfyrirkomulag á atvinnumálum fatlaðra, í samræmi við heildarsamkomulag ríkis og sveitarfélaga frá 23. nóvember 2010.

Félagsleg vernd/sjálfstætt líf

Hér eru settar fram veigamiklar aðgerðir á ábyrgð þjónustusvæða. Sérstaklega þarf hér að huga að framkvæmd liða C.1, C.3, C.6 og C.7 sem allir eru nátengdir og beinast m.a. að því að tiltekin búsetuform hverfi út úr þjónustukerfinu.

Ljóst er að hér er um langtímaverkefni að ræða sem útheimta mun lengri tíma en þau þrjú ár sem áætlunin tekur til, auk þess sem kostnaðurinn við að útrýma svokölluðum herbergjasambýlum mun fyrirsjáanlega hlaupa á mörgum milljörðum króna.

Samtök sveitarfélaga leggja þann skilning í umrædda liði að þeir taki ekki til sjálfrar framkvæmdarinnar heldur einungis til undirbúnings, þ.e. að meta þarfir, útfærslu og kostnað. Hér sé því um stjórnsýsluverkefni að ræða sem þarfnist mannafla til þess að hægt verði að sinna því á komandi misserum. Á hinn bóginn sé ljóst að sérstakar fjárveitingar verða til að koma til þess að standa undir framkvæmdum eftir árið 2014. Áætlun um aukið val um búsetu mun vekja væntingar og því er mikilvægt að langtímamarkmið séu skýr, leiðir til að ná þeim raunhæfra og að fjármagn sé tryggt til framkvæmda.

Heilbrigðismál

SSNV eru sammála áherslum í tillögunni, en benda á að fara þarf gaumgæfilega ofan í grá svæði sem eru milli ríkis og sveitarfélaga hvað varðar þjálfun og endurhæfingu, þ.e. hvað teljist félagsleg úrræði

og hvað teljist til meðferðar við heilbrigðisvanda. Þá skal á það bent að sá niðurskurður sem heilbrigðisstofnanir á Norðurlandi vestra hafa mátt sæta undanfarið og ekki er séð fyrir endann á bitna harðast á eldra fólki og fötluðu.

Ímynd og fræðsla

Þau verkefni sem hér eru tilgreind eru öll mikilvæg og réttmæt. Óraunhæft er hins vegar að gera ráð fyrir að þau verði öll unnin „innan ramma“ fjárhagsáætlana ábyrgðaraðila. Mikilvægt er því að forgangsraða þessum verkefnum og ætla fjármuni til þess áriðandi verkefnis að breyta viðhorfum í samfélaginu.

Jafnrétti

Þau verkefni sem hér eru tilgreind eru öll mikilvæg og réttmæt. Rétt þykir að benda á lið F.4 en þar mætti skýra betur hvernig skuli skilgreina þátttöku ólaunaðra umönnunaraðila í lífi fatlaðs fólks þar sem mörk samskipta milli einstaklinga geta verið óljós s.s. hvað er hlutverk foreldra, maka, aðstandenda og vina. Liður F.5 á heima undir heilbrigðismálum. SSNV bendir enn á að þessi verkefni þarf að kostnaðarmeta og tryggja fjármagn.

Menntun

Þau verkefni sem hér eru tilgreind eru öll mikilvæg og réttmæt. Kostnaðarmeta þarf þessi verkefni og tryggja fjármagn

Þátttaka

Þau verkefni sem hér eru tilgreind eru öll mikilvæg og réttmæt. Það er skilningur SSNV að undir lið H.1 sé gert ráð fyrir því að fatlað fólk með lögheimili á þjónustusvæðinu séu aðilar notendaráðsins og rétt sé að taka það fram í framkvæmdinni.

Virðingarfyllst

Samtök sveitarfélaga á Norðurlandi vestra

Jón Óskar Pétursson
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 149/1026
komudagur 14.2.2012

SJÁLFSBJÖRG
LANDSSAMBAND FATLAÐRA

Velferðarnefnd Alþingis

Nefndasvið Alþingis

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

9. febrúar 2012

Efni: Umsögn við mál 440 *Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.*

Sjálfsbjörg landssamband fatlaðra tekur jákvætt í tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks.

Þó leggur sambandið áherslu á að eftirfarandi atriði verði skerpt enn frekar. Þær breytingar sem sambandið telur að þurfi að gera eru feitletraðar.

A.4 Akstursþjónusta.

Markmið: Að fötluðu fólki standi til boða akstursþjónusta til að geta verið virkir þátttakendur í daglegu lífi.

Framkvæmd: Á hverju þjónustusvæði verði sett fram aðgerðaáætlun í akstursþjónustu við fatlað fólk og þróaðar nýjar leiðir til að mæta þörfum notenda. Þar með talið þjónustu sem hægt er að fá sama dag og hún er þötuð.

Sjálfsbjörg eru samtök fólks með hreyfihömlun. Það er því sérstakt hagsmunamál fyrir Sjálfsbjörg að ferðaþjónustan mæti kröfum félagsmanna og að komið sé til móts við ólíkar þarfir einstaklinganna með viðeigandi úrræðum. Á vettvangi Sjálfsbjargar er nú unnið að mótun tillagna um úrbætur í þessum málaflokki þar með talið þróun nýrra leiða til að mæta þörfum notenda. Verður tillögum þessum komið á frambæri við Velferðarráðuneytið um leið og þær eru tilbúnar.

F.h. Sjálfsbjargar landssambands fatlaðra

Bergur Þorri Benjamínsson málefnafulltrúi.

Afrit til velferðara. Alþingis

SJÁLFSBJÖRG
LANDSSAMBAND FATLAÐRA

Velferðarráðherra Hr. Guðbjartur Hannesson

Hafnarhúsinu við Tryggvagötu

150 Reykjavík

Akureyri 15. desember 2011

Efni : Bifreiðamál hreyfihamlaðra og nauðsyn á endurskoðun

Sjálfsbjörg landssamband fatlaðra hefur nú í nokkurn tíma haft verulegar áhyggjur af skertum réttindum fatlaðra til bifreiðakaupa . Þeir sem fá styrk til bifreiðakaupa þurfa nú að eiga bíla sína í 5 ár í stað 4 áður. Hins vegar hefur styrkuppþæð ekki hækkað um nema 20% síðan 1999 eða á 12 árum.

Nauðsynlegt er að gera lagfæringar á því styrkjakerfi sem nú er til staðar. Ekki gengur annað en að tekið verði tillit til að hjálpartæki taka pláss, sérstaklega hjólastólar. Fatlaðir eiga líka fjölskyldur og því eru takmörk fyrir því hversu litla bíla hreyfihamlaðir geta átt.

Verður að miða við það að hreyfihamlaðir geti endurnýjað sína bíla á 4-5 ára fresti með lítilli milligjöf enda má segja að vörugjöld og aðrar greiðslur sem eru inn í bílverði greiði styrk Tryggingastofnunar.

Huga þarf sérstaklega að þeim sem eru á sendibílum með hjólastóla lyftu. Þegar þeir einstaklingar endurnýja sína bíla á 6 ára fresti þurfa þeir að borga þó nokkra fjárhæð á milli oft í kringum 4 miljónir. Slíkt er alltof stór biti fyrir lífeyrisþega.

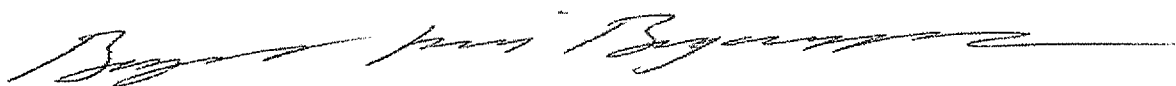
Samtökin telja rangt að greitt sé sérstaklega fyrir sjálfskiptingar sem hjálpartæki. Nær allir þeir sem þurfa á sérútbúnum bíl að halda verða að vera með sjálfskiptan bíl. Því á að fella þá fjárhæð sem greitt er fyrir sjálfskiptinu inn í styrki til bifreiðakaupa. Á móti kemur að niður fellur mikil umsýsla Sjúkratrygginga um litlar fjárhæðir.

Ekki gengur að notendur þurfi að borga háar fjárhæðir í þeim hjálpartækjum sem þeir þurfa í sína bíla, raunkostnaður og greiðslur sjúkratrygginga verða þar að vera í samræmi.

Tillögur

- Skoðaðar verði þarfir hvers og eins einstaklings.
- Stefnt verði að hækkun á beinum styrkjum og þannig viðurkennt að hreyfihamlaðir hafa auka kostnað af því að komast á milli staða.
- Styrkir til bifreiðakaupa færist inn í sjúkratryggingakafla almannatrygginga og verði afgreiddir eins og hjálpartæki í bíla hjá Sjúkratryggingum Íslands.
- Þessum málum verði komið inn í „stefnu og aðgerðaáætlun í málefnum fatlaðs fólks” af hálfu stjórnvalda.
- Tryggt verði að þeir sem fá hjálpartæki í bíla þurfi ekki að greiða þau enda eru þau viðkomandi nauðsynleg.

F.h. Sjálfsbjargar landssambands fatlaðra

Bergur Þorri Benjamínsson málefnafulltrúi.

Afrit sent 13. febrúar 2012 til Velferðarnefndar Alþingis

From: Guðbjörg Andrésdóttir [gudbjorg@sjonarholl.net]
Sent: 16. febrúar 2012 11:56
To: Nefndasvið umsagnir
Subject: Tillaga til þingsályktunar

Alþingi
Erindi nr. Þ 140/1066
komudagur 16.2.2012

Sjónarhóll-ráðgjafarmiðstöð ses.

16. febrúar 2012

Þingskjal 682 – 440.mál

Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014

Lýsum ánægju okkar yfir innihaldi og framsetningu þessarar þingsályktunar.

Sérstök ánægja er yfir lið C.8 sem fjallar um **Heildræna þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.**

Með von um að þessi tillaga til þingsályktunar verði samþykkt og áætlanir nái fram að ganga.

Bestu kv.

Starfsmenn Sjónarhóls-ráðgjafarmiðstöðvar ses.

Alþingi
Erindi nr. P 140/1009
komudagur 13.2.2012

Velferðarnefnd Alþingis
Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 13. febrúar 2012

Efni: 440. mál – Umsögn um þingsályktunartillögu um framkvæmdaályktun í málefnum fatlaðra.

Starfsgreinasamband Íslands fagnar fram kominni tillögu til þingsályktunar en vill koma eftirfarandi á framfæri:

Í tillögunni er fjallað um þjónustu við fatlað fólk undir liðnum félagsleg vernd/sjálfstætt líf, en sá þáttur snýr að starfsfólki sem sinnir þeirri þjónustu. Í lið C.1 og C.5 komið inn á verkefni um innleiðingu á persónulegri notendastýrðri þjónustu við fatlaða, sem verður tekin upp í áföngum. Þar kemur meðal annars fram að kostnaður við verkefnið verði innan ramma og sveigjanlegt vinnufyrirkomulag í þjónustu við fatlað fólk.

Starfsgreinasambandið vill benda á að það ekki liggur fyrir neinn kjarasamningur við atvinnurekendur um störf við persónulega notendastýrða þjónustu. Það er augljóslega erfitt að áætla kostnað við slíkt verkefni ef ekki liggur fyrir samningur um kjör þeirra sem eiga að sinna þjónustunni og því óraunhæft að fullyrða nokkuð um raunkostnað við verkefnið. Þá er ekki hægt að tryggja sveigjanlegt vinnufyrirkomulag án kjarasamnings við starfsfólk.

Það er krafa Starfsgreinasambandsins að vinna verði sett í gang við ríki og sveitarfélög um gerð kjarasamning um þessi störf til að tryggja að hægt verði að bjóða upp á þessa persónulegu notendastýrðu þjónustu við fatlað fólk í framtíðinni.

F.h. Starfsgreinasambands Íslands

Kristján Bragason, framkvæmdastjóri (sign)

From: Rósa Sif Jónsdóttir [rosa@arborg.is]
Sent: 10. febrúar 2012 11:30
To: Nefndasvið umsagnir
Subject: Sveitarfélagið Árborg - 440. mál til umsagnar

*Alþingi
Erindi nr. P 140/1025
komudagur 10.2.2012*

Góðan dag,

Á fundi bæjarráðs Árborgar í gær 9. febrúar var tekin fyrir beiðni velferðarnefndar Alþingis um umsögn – tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks.

Eftirfarandi var bókað:

Bæjarráð vísar erindinu til félagsmálastjóra.

Framangreint tilkynnist hér með.

Með kveðju,

Rósa Sif Jónsdóttir
ritari
rosa@arborg.is
sími 480 1900 fax 480 1901

Þessi tölvupóstur og/eða viðhengi gæti innihaldið trúnaðarupplýsingar og/eða einkamál og er eingöngu ætlaður þeim sem hann er stílaður á. Ef sending þessi hefur ranglega borist má ekki skrá neitt úr póstinum hjá sér eða notfæra sér það á nokkurn hátt. Jafnframt er móttakanda skylt að gæta fyllsta trúnaðar og tilkynna sendanda að upplýsingar hafi ranglega borist, sbr. fyrirmæli 3. mgr. 47. gr. laga nr. 81/2003 um fjarskipti.

Alþingi
Erindi nr. P 140/1057
komudagur 16.2.2012

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 15. febrúar 2012
RH/SLB/006/2012

Efni: Tillaga til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014 – 440. mál

Ísáð er til tölvubréfs dags. 2. febrúar 2012 þar sem óskað er eftir umsögn Tryggingastofnunar um ofangreinda þingsályktunartillögu.

Framkvæmdaáætlunin skiptist í átta málavíð og innan hvers þeirra eru þrjú til átta verkefni með skilgreindu markmiði. Stofnunin hefur eingöngu athugasemdir við tvö verkefni tillögunnar; „B.2 Atvinna með stuðningi“ og „G.3 Styrkir til fatlaðra nemenda.“

Markmiðið með atvinnu með stuðningi er eins og segir í tillögunni að auka og styrkja samstarf um atvinnu fyrir fatlaða við aðila á almennum vinnumarkaði. Ábyrgð á framkvæmd verkefnisins verði hjá Vinnumálastofnun. Tryggingastofnun vill vekja athygli á því að í 62. gr. laga um almannatryggingar nr. 100/2007 er að finna ákvæði um vinnusamninga öryrkja sem er svohljóðandi:

Ráðherra er heimilt að fela Tryggingastofnun ríkisins að semja við atvinnufyrirtæki um að þau taki í vinnu öryrkja sem fá greiddan örorkulífeyri, örorkustyrk, endurhæfingarlífeyri samkvæmt lögum um félagslega aðstoð eða slysaörorkubætur undir 50% og hafa vinnugetu sem ekki hefur nýst á vinnumarkaði og ekki verulegar aðrar tekjur til lífsviðurværis en bætur almannatrygginga. Skerðing bóta á starfstímabilinu fer eftir almennum skerðingarreglum á hverjum tíma.

Markmiðið með vinnusamningunum er á margan hátt sambærilegt markmiði verkefnis B2 í þingsályktunartillögunni. Við frekari vinnslu málsins þarf því að huga að því að samræma verkefni og er það mat okkar að þau þurfi að vera á hendi sömu stofnunar ef vel á að vera.

Til upplýsingar um virkni úrræðisins eru eftirfarandi tölur:

Fjöldi einstaklinga sem njóta vinnusamninga og fyrirtækja sem hafa nýtt sér úrræðið síðustu þrjú ár:

Ár	Einstaklingar	Fyrirtæki
2009	406	204
2010	455	212
2011	461	210

og greiðslur Tryggingastofnunar vegna vinnusamninga öryrkja:

Verkefni „G.3 Styrkir til fatlaðra nemenda“ varðar möguleika fatlaðra til námsstyrkja vegna endur- og símenntunar. Lagt er til að komið verði á fót endurmenntunarsjóði hjá Tryggingastofnun ríkisins sem gegni sama hlutverki og starfs- og endurmenntunarsjóðir hjá lífeyrissjóðum og stéttarfélögum sem veita styrki til lífeyrisþega sem eiga ekki réttindi í slíkum sjóðum til að jafna möguleika þeirra á endur- og símenntun.

Þessari tillögu er fagnað því mikilvægt er að allir hafi möguleika á slíkum stuðningi til þess að auka lífsgæði sín og möguleika til atvinnuþátttöku. Meginhlutverk Tryggingastofnunar er að annast greiðslur lífeyris og bætur félagslegrar aðstoðar. Tryggingastofnun annast einnig greiðslur til lifandi líffæragjafa og til foreldra langveikra eða alvarlega fatlaðra barna. Þessar greiðslur eru á grundvelli réttar sem skilgreindur er í lögnum. Ekki er um sjóðsmyndun að ræða. Því er lagt til að sami háttur verði hér hafður á, að um greiðslur á grundvelli skilgreindra réttinda verði að ræða, þ.e. nýjan greiðsluflokk en ekki sjóð þó svo að það hafi verið niðurstaðan hjá lífeyrissjóðum og stéttarfélögum, enda rekstrarumhverfi þar með öðrum hætti.

Í löggjöf um málið þarf að skilgreina styrkina vel, hverjir eigi rétt á þeim og hvaða skilyrði þarf að uppfylla, hvaða fjárhæðir er um að ræða, hvenær er greitt ofl. Einnig þarf að taka afstöðu til þess hvort slíkir styrkir hafi áhrif á aðrar greiðslur frá stofnuninni. Ljóst er að tryggja þyrfti stofnuninni aukið rekstrarfé til þess að sinna þessu verkefni.

Að öðru leyti eru ekki gerðar athugasemdir við þingsályktunartillögu þessa.

Virðingarfyllt,

Sigríður Lillý Baldursdóttir, forstjóri

Alþingi
Erindi nr. Þ 140/1049
komudagur 15.2.2012

Alþingi
Nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Hveragerði 15. febrúar 2012.

**Umsögn Velferðarnefndar Árnesþings vegna tillögu til þingsályktunar um
framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.**

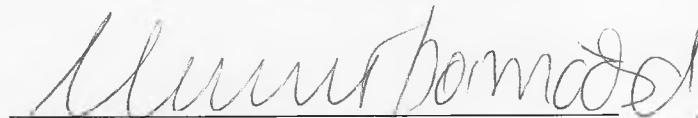
Velferðarnefnd Árnesþings fagnar framkominni þingsályktunartillögu um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks.

Velferðarnefnd Árnesþings telur mikilvægt að kveðið sé skýrt á um verkaskiptinu og ábyrgð þeirra sem koma að framkvæmdaáætluninni og að allir séu meðvitaðir um hluverk sitt.

Nauðsynlegt er að benda á að framkvæmdaáætlunin gerir ráð fyrir auknum kostnaði fyrir sveitarfélögin. Má þar nefna aukin kostnað vegna almenningssamgangna (A2), NPA verði tekin upp í áföngum (C1), kröfur um bið eftir þjónustu verði aldrei meiri en 12 mánuðir (C3) og krafa um aukin mannafla sérhæfðs starfsfólk við áætlunargerð. Að mati velferðarnefndar hefði átt að kostnaðarmeta framkvæmdaáætlunina í samvinnu við sveitarfélögin sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011.

Þar sem framkvæmdaáætlunin hefur kostnaðaraukningu í för með sér telur Velferðarnefnd Árnesþings mikilvægt að fjármagn sé tryggt til sveitarfélaganna svo áætlunin komist til framkvæmdar.

Hveragerði 15. febrúar 2012.

Unnur Þormóðsdóttir, formaður
Velferðarnefndar Árnesþings.

Alþingi
Erindi nr. P 140/1050
komudagur 15.2.2012

Alþingi
Nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Hveragerði 15. febrúar 2012.

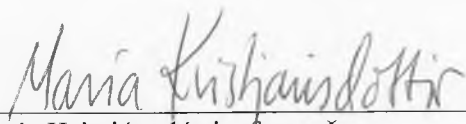
**Umsögn þjónusturáðs Suðurlands vegna tillögu til þingsályktunar um
framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014.**

Þjónusturáð Suðurlands fagnar framkominni þingsályktunartillögu um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks.

Þjónusturáð telur mikilvægt að kveðið sé skýrt á um verkaskiptinu og ábyrgð þeirra sem koma að framkvæmdaáætluninni og að allir séu meðvitaðir um hluverk sitt.

Nauðsynlegt er að benda á að framkvæmdaáætlunin gerir ráð fyrir auknum kostnaði fyrir sveitarfélögin. Má þar nefna aukin kostnað vegna almenningssamgangna (A1), kröfur um bið eftir þjónustu verði aldrei meiri en 12 mánuðir (C3) og krafa um aukin mannafla sérhæfðs starfsfólk við áætlunargerð. Að mati þjónusturáðs hefði átt að kostnaðarmeta framkvæmdaáætlunina í samvinnu við sveitarfélögin sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/201.

Hveragerði 15. febrúar 2012.

María Kristjánsdóttir, formaður
Þjónusturáðs Suðurlands í málefnum fatlaðs fólks.

Nefndarsvið Alþingis,
Austurstræti 8,
150 Reykjavík

Reykjavík 15. febrúar 2012

Landssamtökin Þroskahjálp þakka fyrir að fá til umsagnar Tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014

Landssamtökin Þroskahjálp hafa árum saman kallað eftir því að stjórnvöld móti stefnu í málefnum fatlaðs fólks hér á landi. Það er því fagnaðarefni að umrædd tillaga er lögð fram þar sem lögð er áhersla á virðingu fyrir fötluðu fólki sem hluta af fjölbreytileika mannlífsins, mannréttindi fatlaðs fólks og banni við mismunun vegna fötlunar auk áherslu á að tryggt verði að fötluðu fólki verði tryggt jafnrétti og sambærileg líf skjör á við aðra þjóðfélagsþegna og sköpuð skilyrði til eðlilegs lífs.

Samtökin fagna því sérstaklega að lögð er áhersla á að framkvæmdaáætlunin taki mið af samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks auk annarra alþjóðlegra mannréttindasáttmála sem Ísland er aðili að. Slík áhersla er að mati samtakanna líkleg til að breyta stöðu fatlaðs fólks í samfélaginu til betri vegar í nánustu framtíð.

Þingsályktunin sem lögð er fram núna er að mati samtakanna til þess fallin að bæta umtalsvert stöðu fatlaðs fólks í íslensku samfélagi og ryðja braut mörgum þeim verkefnum sem nauðsynleg eru í þessum málaflokki.

Landssamtökin Þroskahjálp hvetja því Alþingi til að samþykkja fyrirbyggjandi tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014 með nokkrum viðbótum.

Að mati samtakanna tekur framkvæmdaáætlunin sem tekur til árána 2012 – 2014 til flestra þeirra atriða sem samtökin vilja leggja áherslu á um þessar mundir. Samtökin vilja þó koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum og tillögum sem erindi eiga inn í framkvæmdaáætlunina:

Samtökin gera athugasemd við að í **kafla B** sem fjallar um Atvinnu er ekki gert ráð fyrir skyldu hins opinbera atvinnumarkaðar að ganga fram með góðu fordæmi og ráða fatlað fólk til starfa. Samtökin telja slíkt eina leið til að bæta stöðu fatlaðs fólks á vinnumarkaði, auka sýnileika þess og virkni í samfélaginu og draga úr fordómum. Í 27. grein Samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er að finna mörg ákvæði um aðgerðir til að auka þátttöku fatlaðs fólks á vinnumarkaði m.a. ákvæði um viðeigandi ráðstafanir til „að ráða fatlaða til starfa innan opinbera geirans“ (g liður).

Samtökin hvetja því Alþingi til þess að bæta slíku ákvæði inn í framkvæmdaáætlunina.

Landssamtökin Þroskahjálpar telja einnig að ástæða sé til að bæta við ákvæði í **E kafla** þingsályktunarinnar verkefni um stuðning við sjónvarpsþáttagerð fatlaðs fólks.

Landssamtökin Þroskahjálpar áttu frumkvæði að því að 6 slíkir þættir voru gerðir og sýndir hjá RÚV sumarið 2011. Sérstaða þessara þátta var að þeir voru unnir af fólki með þroskahömlun, bæði tæknivinna og þáttagerð. Engum blöðum er um það að fletta að þættir þessir vöktu mikla og verðskuldaða athygli. Þættirnir hafa fengið viðurkenningar og leitað hefur verið til þáttastjórnenda að koma fram við ýmis tækifæri m.a. í Áramótaskaupi RÚV og við afhendingu Eddu verðlauna.

Að mati Þroskahjálpar tókst með þáttum þessum að vinna brautargengi mörgum þeim gildum sem tilgreind eru í 8. grein samnings Sameinuðu Þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks en þar skuldbinda aðildarríkin sig til að „*samþykkja tafarlaugar, árangursríkar og viðeigandi ráðstafanir til að vinna á móti staðalímyndum, fordómum og til þess að auka vitund um getu og framlag fatlaðra.*“

Meðal ráðstafana í því skyni eru tilgreind í samningnum atriði eins og að: „*Skapa jákvæða ímynd fatlaðra og efla vitund almennings um málefni þeirra og að hvetja alla fjölmiðla til þess að gefa mynd af fötluðum í samræmi við tilgang samningsins.*“

Nú hefur RÚV óskað eftir annarri 6 þátta syrpu til sýningar á besta sýningartíma í sumar og væri æskilegt að ganga frá samkomulag við RÚV til lengri tíma. Eðlilegt væri að stjórnvöld tryggðu ákveðið fjármagn til slíkrar þáttagerðar árlega á árunum 2012-2014.

Landssamtökin Þroskahjálpar fagna áætlun um fullgildingu Samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks árið 2013 sem fram kemur í **kafla F**. Samtökin hvetja til þess að samningurinn verði jafnframt lögfestur í framhaldi af fullgildingu hans.

Virðingarfyllst,
f.h. Landssamtakanna Þroskahjálpar

Gerður A. Árnadóttir, formaður

Friðrik Sigurðsson, framkvæmdastjóri

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-12
150 Reykjavík

Reykjavík 15. febrúar 2012

Efni: Umsögn Öryrkjabandalags Íslands um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014, þingskjal 682. – 440. mál.

Öryrkjabandalag Íslands (ÖBÍ) fagnar tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks til ársins 2014. ÖBÍ telur það metnaðarfullt plagg sem leggur áherslu á helstu atriði sem varða málefni fatlaðs fólks. Hér er stigið mikilvægt skref til að nálgast markmið samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, sem er að stuðla að því að þessi hópur njóti allra mannréttinda og mannfrelsis til fulls og jafns við aðra. Eins og ríkisstjórn Íslands hefur tilkynnt til mannréttindaráðs Sameinuðu þjóðanna er áætlað að samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks verði fullgiltur (e. *ratificate*) árið 2012 og ÖBÍ gerir ráð fyrir að þau orð standi. Framkvæmdaáætlunin nær til þriggja ára og gert er ráð fyrir að hún verði endurskoðuð að þeim tíma liðnum. Framkvæmd áætlunarinnar skiptir höfuðmáli og er það von ÖBÍ að við endurskoðun hennar komi í ljós að þessi háleitu markmið hafi náðst.

Athugasemdir við einstök málavæðing framkvæmdaáætlunarinnar

Málavæðing áætlunarinnar eru átta talsins og að mati ÖBÍ öll jafn mikilvæg og tengjast innbyrðis þannig að ekki eru skýr mörk á milli þeirra. Öll atriðin beina sjónum að mannréttindum og hafa með aðgengi fatlaðs fólks að ákveðnum þáttum í samfélaginu að gera.

A. Aðgengi

ÖBÍ er sammála því að gott aðgengi fyrir alla sé eitt af lykilhugtökum þegar rætt er um jafna stöðu fólks í samfélaginu. Einnig er jákvætt að horft sé til aðgengis í mun víðara samhengi en áður og að algild hönnun (e. *universal design*) sé höfð að leiðarljósi. Hér er einnig miðað í auknum mæli við samfélagsþátttöku fatlaðs fólks, en ekki litið til sérúrræða. Hér vantar þó umræðu um aðgengi fyrir alla að náttúrunni.

A.1 Manngert umhverfi

Gert er ráð fyrir að mælikvarði greinarinnar sé hlutfall sveitarfélaga sem gert hafa úttekt á aðgengismálum og áætlun. Mikilvægt er að aðili með sérþekkingu á aðgengismálum sjái um þetta verkefni. ÖBÍ leggur áherslu á að þörf er fyrir eftirfylgd þessa verkefnis, það er að fylgst verði með hvort sveitarfélögin framfylgi áætlun sinni og geri úrbætur í aðgengismálum á sínu svæði. Mikilvægt er að hafa hvetjandi áhrif á einkaaðila til að bæta aðgengi og það mætti meðal annars gera með hvatningarverðlaunum sem úthlutað yrði ár hvert.

A.2 Almenningsamgöngur

Í markmiði þessa liðar kemur fram að allir eigi að geta nýtt sér þær almenningssamgöngur sem í boði eru og er það vel. Það er jákvæð þróun að tryggja ákveðnar fjölfarnar leiðir sem hægt er að treysta á að séu aðgengilegar öllum. Að mati ÖBÍ þurfa allar almenningssamgöngur, meðal annars strætisvagnar, áætlunarbifreiðar, ferjur og flug að vera aðgengilegar öllum eins og fram kemur í 9. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

A. 5 Upplýsingar

Í markmiði þessarar greinar stendur að allt fatlað fólk eigi að hafa óhindraðan aðgang að upplýsingum um réttindi sín og þá þjónustu sem í boði er. Í framkvæmd kemur fram að gott aðgengi skuli vera að upplýsingum á heimasíðum. ÖBÍ vill benda á að það hafa ekki allir einstaklingar aðgengi að tölvum þannig að þess verður einnig að gæta að fatlað fólk hafi gott aðgengi að upplýsingum á öðrum vettvangi, eins og ráðgjöf hjá stofnunum. Fjárhagsstaða fatlaðs fólks er í ófáum tilvikum hindrun fyrir netaðgengi. Enn fremur þarf að bæta til muna aðgengi fatlaðs fólks af erlendum uppruna að upplýsingum.

A. 6 Menntastofnanir

Í markmiði greinarinnar segir að allir skólar landsins skulu verða aðgengilegir fötluðum nemendum og aðstandendum þeirra. Í lok textans ætti að bæta við ... „og fötluðu starfsfólki skólans“. Mælikvarði á þetta markmið á að vera hlutfall skóla sem hafa sett sér viðmið um aðgengi. ÖBÍ leggur til að mælikvarði þessa liðar verði algild hönnun.

B. Atvinna

ÖBÍ fagnar því að Alþingi stefni að því að gera vinnumarkaðinn aðgengilegri fyrir fatlað fólk. Atvinnulífið þarf að koma til móts við einstaklinga með skerta starfsorku, bjóða upp á hlutastörf og bætt aðgengi á vinnustöðum. Einnig þarf ríkið að taka að sér að greiða að fullu fyrir hjálpartæki á vinnustöðum, túlkun og aðra sérhæfða þjónustu. Fyrirtæki eiga ekki að þurfa að bera meiri kostnað við ráðningu fatlaðra starfsmanna en annarra starfsmanna. ÖBÍ bendir á að til þess að þetta markmið náist þurfa einstaklingar að hafa fjárhagslegan ávinning af atvinnutekjum. Í núverandi

almannatryggingakerfi skerða atvinnutekjur eins og aðrar skattskyldar tekjur (fyrir skatt) sérstaka framfærsluuppbót almannatrygginga krónu á móti krónu. Slíkt fyrirkomulag kemur sér sérstaklega illa fyrir fatlað fólk með mjög takmarkaða vinnufærni, sem reynir að afla sér einhverra viðbótartekna við örorkulífeyrisgreiðslur Tryggingastofnunar ríkisins.

B. 1 Atvinnupátttaka á almennum vinnumarkaði

ÖBÍ fagnar því að auka eigi atvinnupátttöku fatlaðs fólks á almennum vinnumarkaði en vill benda á að í lið a um Framkvæmd væri gott að bæta við síðustu setninguna þannig að lok hennar verði: ...með sérstökum stuðningi „**eða hjálpartækjum ef þarf.**“

B. 4 Nýsköpunar- og frumkvöðlastarf

ÖBÍ telur jákvætt að auka eigi nýsköpunar- og frumkvöðlastarf á meðal fatlaðs fólks en telur að útfæra þurfi þessa hugmynd betur. Nauðsynlegt er að fatlaðir einstaklingar hafi möguleika til að sækja um styrk til að vinna að nýsköpunar- og frumkvöðlastarfi hvort sem það er í samstarfi með ófötlðu eða fötlðu fólki.

B. 5 Hugbúnaðar- og tæknigeirinn

Öryrkjabandalag Íslands vill lýsa ánægju sinni með að auka eigi þátttöku fatlaðs fólks í hugbúnaðar- og tæknigeiranum og telur að það sé til hagsbóta fyrir alla aðila.

C. Félagsleg vernd/sjálfstætt líf

Samkvæmt tillögunni er stefnan í málaflokknum sú að tryggja fötlðu fólki jafnrétti og sambærileg lífskjör á við aðra þjóðfélagsþegna, í því skyni að berjast gegn fátækt og félagslegri útskúfun. ÖBÍ vill benda á að íslenskar rannsóknir sýna að fatlað fólk er líklegra en ófatlað til að búa við fátækt og því brýnt að grípa til aðgerða þar að lútandi. Fjárhagsleg afkoma fatlaðs fólks á Íslandi hefur versnað til muna eftir efnahagshrunið. Örorkulífeyrir hefur til að mynda hækkað mun minna en vísitala neysluverðs sem hefur haft í för með sér lækkun ráðstöfunartekna lífeyrisþega. Öryrkjar þurfa að hafa um 15-30% hærri tekjur en aðrir til að oðlast sömu lífskjör sökum aukakostnaðar vegna fötlunar eða sjúkdóma.¹ Bent er á nauðsyn þess að athyglin beinist ekki eingöngu að þeim hópi fatlaðs fólks sem býr við fátækt. Baráttan þarf einnig að beinast að því að fyrirbyggja fátækt meðal fatlaðs fólks og félagslega og efnahagslega mismunun. Að mati ÖBÍ vantar áætlun um það hvernig tryggja eigi fötlðu fólki félagslega afkomu til að koma í veg fyrir fátækt og félagslega útskúfun.

Einnig má benda á að í lok kaflans er tekið fram að þjónusta skuli vera heildstæð, sveigjanleg, einstaklingsbundin og taka til allra þátta lífsins. Bæta má við að hún eigi að vera í anda hugmyndafræði um sjálfstætt líf (e. *Independent living*).

C. 1 Val um þjónustu

ÖBÍ fagnar því að fötlðu fólki er nú gefinn kostur á fleiri formum aðstoðar en áður hefur verið og sérstaklega því að þess er getið að notendastýrð persónuleg aðstoð (NPA) verði tekin upp.

C. 2 Samfella og öryggi í þjónustu

Vel er að auka eigi öryggi og samfellu í þjónustu við fatlað fólk. ÖBÍ vill benda á að mælikvarði í þessum lið ætti að vera hlutfall notenda á hverju þjónustusvæði sem óskuðu eftir tengiliðum og fengu þá.

C. 3 Aðgengi að þjónustu

Markmið þessa liðar er að tryggja að þjónusta við fatlað fólk á heimilum þess uppfylli þjónustupörf. ÖBÍ telur nauðsynlegt að tryggt verði að fatlað fólk hafi einnig aðgang að aðstoð fyrir utan heimilið samkvæmt þörfum hvers og eins. Þar með er jafnræði og samfélagsþátttaka fatlaðs fólks aukin. Benda má á heimsskýrslu WHO um fötlun (e. *World Report on Disability*) sem kom út árið 2011. Þar segir að 20%-40% fatlaðs fólks í vel stöndugum löndum fái ekki aðstoð samkvæmt þörfum sínum við athafnir daglegs lífs. Í framkvæmd þessa liðar kemur fram að stefna eigi að því að bið eftir þjónustu verði ekki meiri en tólf mánuðir. ÖBÍ telur að í vissum tilvikum sé þetta of löng bið og að fólk verði helst að fá aðstoð innan þriggja mánaða.

C. 4 Hjálpartæki/tæknilausnir

Markmiðið hér er að fatlað fólk fái tækifæri til að nýta sér nútímatækni og tæknitengdar lausnir þegar þjónusta er veitt. Markmiðinu á að ná með kynningu og fræðslu á tæknilausnum. ÖBÍ vill benda á að gæta þarf þess að fatlað fólk fái aukinn aðgang að ofangreindum tæknilausnum og fái styrk til kaupa á þeim tækjum sem það þarf á að halda til að lifa sjálfstæðu lífi. Að mati ÖBÍ ætti Sjálfsbjörg landssamband fatlaðra og TMF Tölvumiðstöð að vera samstarfsaðilar varðandi hjálpartæki.

C. 5 Sveigjanlegt vinnufyrirkomulag í þjónustu við fatlað fólk

Í framkvæmdahluta þessarar greinar er þess getið að meta eigi ánægju notenda með þjónustu við upphaf og lok verkefnisins. ÖBÍ finnst vanta að hér komi fram hvað sé til ráða ef niðurstaða matsins er að notendur eru óánægðir með aðstoðina.

C. 6 Val um búsetu

ÖBÍ tekur undir nauðsyn þess að fatlað fólk hafi val um búsetu til jafns við aðra í samræmi við óskir og þarfir. Ýmislegt stendur í vegi fyrir því að um raunverulegt val sé að ræða. ÖBÍ bendir á að mjög kostnaðarsamt getur verið fyrir fatlað fólk að breyta húsnæði til að aðlaga það að þörfum sínum og leggur til að kannað verði hvort hægt sé að auka aðgengi fatlaðs fólks að styrkjum til breytinga á eigin húsnæði sem til koma vegna skerðinga þess. ÖBÍ vill einnig benda á að húsnæðisstuðningur skiptir miklu máli fyrir fólk til að mæta kostnaði vegna húsaleigu. Úthlutun félagslegra gæða verður að vera á grundvelli jafnræðis, eins og áskilið er í 65. gr. stjórnarskrárinnar. Í þessu samhengi bendir ÖBÍ á að samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið komst að því í álitinu sínu dags. 18.11.2010 að úthlutun Reykjavíkurborgar á sérstökum húsaleigubótum hafi falið í sér brot á umræddri stjórnarskrárgrein. Reykjavíkurborg greiðir sérstakar húsaleigubætur einungis til þeirra sem leigja hjá Félagsbústöðum hf

eða á almennum markaði en ekki til leigjenda hjá öðrum aðilum. Reykjavíkurborg hefur enn ekki breytt reglum sínum þrátt fyrir tilmæli ráðuneytisins þess efnis.

C. 7 Húsnæðisgerð

ÖBÍ fagnar því að lögð verði áhersla á að leggja niður herbergjasambýli og búsetu sem uppfyllir ekki skilyrði sem kveðið er á um í reglugerð nr. 1054/2010 um þjónustu við fólk á heimili sínu.

D. Heilbrigði

ÖBÍ telur jákvætt að bæta eigi aðgengi fatlaðs fólks að almennri heilbrigðisþjónustu, en saknar þess að ekki sé rætt um tannlæknaþjónustu í þessu samhengi. Mikilvægt er að aðgengi sé að almennri heilbrigðisþjónustu óháð efnahag. Einnig má benda á að bæta þarf verulega aðgengi fatlaðs fólks og almennings að þjónustu annarra fagstétta, svo sem sálfræðinga, félagsráðgjafa og iðjupjálfra, sem hið opinbera tekur engan þátt í að greiða.

D. 2 Geðheilbrigðisþjónusta

ÖBÍ vill benda á að mælikvarði þessarar greinar ætti einnig að vera ánægja notenda með þjónustuna.

D. 3 Þjálfun og endurhæfing

Þjálfun er nauðsynleg fyrir margt fatlað fólk til að viðhalda færni sinni þannig að það geti verið virkt í samfélaginu. Í þessari grein er rætt um að tryggja verði aðgang fatlaðs fólks að nauðsynlegri þjálfun. ÖBÍ telur að það verði best gert með því að halda kostnaði vegna þjálfunar og endurhæfingar í lágmarki. Meðal annars er mikilvægt að aðskilja greiðslupátttöku Sjúkratrygginga Íslands vegna þjálfunar og tannlækninga frá greiðslum almannatrygginga.

Í b. lið kemur fram að auka eigi aðgengi fatlaðs fólks að reglubundnum þjálfunar- og endurhæfingarlotum. Sumt fatlað fólk getur nýtt sér almennar líkamsræktarstöðvar og athuga má hvort þjóða ætti fötluðu fólki upp á styrk til að það geti valið þann kost til að viðhalda færni sinni.

Mælikvarði þessa liðar er að samþykktar reglur liggi fyrir með áætlun um kostnaðarpátttöku fatlaðs fólks í þjálfun og endurhæfingu. ÖBÍ telur nauðsynlegt að þessar reglur verði sendar til hagsmunasamtaka fatlaðs fólks til umsagnar.

E. Ímynd og fræðsla

ÖBÍ fagnar því að leggja eigi áherslu á viðhorfsbreytingu gagnvart fötluðu fólki í samfélaginu og lýsir sig tilbúið til samstarfs. Nauðsynlegt er að fram komi jákvæð mynd af fötluðu fólki í fjölmiðlum þar sem það er virkt í samfélaginu. Má þarna benda til 8. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks þar sem meðal annars stendur að hvetja eigi alla fjölmiðla til þess að gefa mynd af fötluðu fólki sem samræmist tilgangi samningsins.

F. Jafnrétti

F. 1 Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks

ÖBÍ fagnar yfirlýsingu ríkisstjórnarinnar um að fullgilding samningsins er áætlaður árið 2012, eins og fram kemur í inngangi umsagnarinnar. Þetta er stórt skref í átt að raunverulegri réttarvernd fatlaðs fólks. ÖBÍ vill jafnframt leggja áherslu á að fullgilding samningsins er ekki lokamarkmið í þeirri vegferð. Lögfesting samningsins er það sem íslenska ríkið ætti að stefna að. Alþjóðlegir mannréttindasamningar hafa verið lögfestir hér á landi, sbr. lög nr. 62/1994 um Mannréttindasáttmála Evrópu. Sterk rök hníga að því að sama leið verði farin varðandi þennan samning. Bent skal á stöðu Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna sem hefur verið fullgiltur af hálfu íslenska ríkisins allt frá árinu 1992 en hefur ekki enn verið lögfestur. ÖBÍ leggur til að bætt verði í framkvæmdaáætlunina „...að frumvarp til lögfestingar samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks verði lagt fram eigi síðar en á haustþingi 2013.“

ÖBÍ tekur undir að þörf er á endurskoðun þýðingar samningsins og fagnar því að leggja skuli fjármuni í þá nauðsynlegu vinnu. ÖBÍ leggur áherslu á að vandað verði til verka og hvetur til þess að þýðing samningsins verði endurskoðuð af fötlunarfræðingi og lögfræðingi með sérþekkingu á mannréttindum.

Raunverulegt jafnrétti - bann við mismunun

ÖBÍ hefur það markmið að berjast fyrir raunverulegu jafnrétti allra í samfélaginu. ÖBÍ leggur því áherslu á að reglunni um bann við mismunun vegna fötlunar verði gert hærra undir höfði í íslenskum rétti. ÖBÍ tekur undir það sem fram kemur í umsögn Mannréttindaskrifstofu Íslands að reglan um bann við mismunun mætti koma fram með skýrari hætti í 65. gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33/1944 og almennum hegningarlögum nr. 19/1940. Einnig bendir ÖBÍ á að í framkvæmdaáætluninni er ekki heldur fjallað um innleiðingu á tilskipunum Evrópusambandsins sem banna mismunun meðal annars á grundvelli fötlunar. Innleiðing á tilskipun 2000/78/EB myndi fela í sér mikilvæga réttarbót fyrir fatlað fólk á vinnumarkaði. ÖBÍ leggur til að í framkvæmdaáætlunina komi fram tímasett áætlun um það hvenær innleiðingunni á umræddri tilskipun skuli vera lokið.

F. 4 Ólaunaðir umönnunaraðilar

Mælikvarði greinarinnar er fjöldi skráninga/tíma ólaunaðs stuðnings. Að mati ÖBÍ þarf umræðu um hvaða tilgangi þessi skráning þjónar og hvað gera á við upplýsingarnar. Mikil áhersla er lögð á framlag ólaunaðra umönnunaraðila og fjölskyldumeðlimum fatlaðs fólks ætlað stórt hlutverk við að aðstoða. Slíkt fyrirkomulag íþyngir í mörgum tilvikum mjög fötluðu fólk og fjölskyldum þeirra.

G. Menntun

Aðgengi að menntun getur skipt sköpum fyrir fatlað fólk til að eiga möguleika á virkni á vinnumarkaði. Öryrkjabandalag Íslands fagnar því að bæta eigi aðgengi fatlaðs

fólks að menntakerfinu og vill undirstrika nauðsyn þess að aðstoð við nemendur fylgi þeim á milli skólastiga, en þessu atriði hefur verið ábótavant.

G. 1 Samfella milli skólastiga

ÖBÍ telur nauðsynlegt að Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins sé höfð með í ráðum á fyrstu skólastigum þar sem starfsfólk þar hefur í mörgum tilvikum fylgt fötluðum börnum eftir og þekkir þau vel.

G. 2 Fjölbreytni í námsframboði

Fatlað fólk hefur löngum átt í erfiðleikum með að sækja sér menntun bæði vegna skorts á aðgengi að menntastofnunum og að námi við hæfi. ÖBÍ lýsir ánægju sinni með þá áætlun að auka eigi möguleika fatlaðs fólks til menntunar með aukinni fjölbreytni í námsframboði. Einnig telur ÖBÍ jákvætt að leitað verði eftir samstarfi við ungt fatlað fólk varðandi þetta verkefni.

G. 3 Styrkir til fatlaðra nemenda

ÖBÍ fagnar því að koma eigi á fót endurmenntunarsjóði, en telur að ræða þurfi frekar hvar sjóðurinn sé best staðsettur.

H. Þátttaka

Alþingi setur hér fram háleita ályktun varðandi fulla þátttöku fatlaðs fólks í félagslegu og efnahagslegu starfi samfélagsins auk þess að geta nýtt sér borgaralegan rétt sinn. ÖBÍ tekur, af heilum hug, undir þessa yfirlýsingu og telur að ef þessum markmiðum verði náð muni það verða til hagsbóta fyrir allt samfélagið.

H. 4 Fatlaðir foreldrar

Í þessari grein er tekið fram að tryggja eigi fötluðum foreldrum stuðning við að aðstoða börn sín við verkefni sem tengjast skólagöngu og þeim gert kleift að styðja börn sín í námi. ÖBÍ telur að ekki eigi að takmarka stuðninginn við skólagöngu barnanna heldur að veita þeim almenna aðstoð í daglegu lífi þeirra, ef foreldrar óska þess. Benda má til 23. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks þar sem stendur að aðildarríkin skulu veita fötluðu fólki viðeigandi aðstoð við að uppfylla skyldur sínar sem uppalendur barna.

Lokaorð

ÖBÍ vill benda á að í áætluninni er bent á mælikvarða sem eiga að segja til um hvort tilsettu markmiði hafi verið náð. Í mörgum tilvikum er óljóst hvernig standa á að þessu mati og hver á að sinna eftirfylgd. Að mati ÖBÍ þurfa þessi atriði að koma fram í framkvæmdáætluninni. Í sumum kostnaðarliðum er rætt um að kostnaður eigi að vera innan ramma, en ekki kemur fram samkvæmt mati hvers það er. Er það samkvæmt mati sveitarfélaga, ríkis eða kröfu hagsmunasamtaka fatlaðs fólks? Greina þarf betur frá hvað átt er við í þessum liðum. Í athugasemdum um

Þingsályktunartillögunum er þess getið að framkvæmd stefnunnar muni hafa í för með sér kostnaðarauka fyrir þá sem eiga að sjá um hana, sem í mörgum tilvikum eru sveitarfélögin. Nú fá sveitarfélögin ákveðið fjármagn í hendur í tengslum við yfirfærslu málefna fatlaðs fólks frá ríki til sveitarfélaga. Varast ber að þetta fjármagn, sem ætlað er í þjónustu við fatlað fólk, sé notað til að uppfylla framkvæmd áætlunarinnar. Hvað aðgengi varðar getur manngert aðgengi verið mikil hindrun fyrir fatlað fólk, en það er ekki ávallt aðal hindrunin heldur ríkjandi viðhorf í garð fatlaðs fólks sem byggir oft á tíðum á vanþekkingu. Breyta verður þessu viðhorfi meðal annars með því að bjóða upp á aukna fræðslu og upplýsingar um aðstæður og málefni fatlaðs fólks.

Að lokum vill Öryrkjabandalag Íslands lýsa yfir ánægju sinni með gerð framkvæmdaáætlunarinnar og treystir því að stjórnvöld munu tryggja nægjanlegt fjármagn til að hún nái fram að ganga.

Virðingarfyllst

f.h. Öryrkjabandalags Íslands

Guðmundur Magnússon
Formaður ÖBÍ

Lilja Þorgeirsdóttir
Framkvæmdastjóri ÖBÍ

¹ Stefán Ólafsson (2005). Örorka og velferð á Íslandi og öðrum vestrænum löndum. Reykjavík: Rannsóknastöð þjóðmála, Háskóla Íslands og Öryrkjabandalags Íslands.